

T.C.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANA SANAT DALI

TEKSTİL VE MODA TASARIMI SANAT DALI

**17.YÜZYILDAN 20.YÜZYIL SONUNA KADAR
AVRUPA'DA TOPLUMSAL SÜREÇLERİN ŞAPKA
BİÇİMLERİNE ETKİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Gizem ERKUŞ**

İstanbul,2013

T.C.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANA SANAT DALI

TEKSTİL VE MODA TASARIMI SANAT DALI

**17.YÜZYILDAN 20.YÜZYIL SONUNA KADAR
AVRUPA'DA TOPLUMSAL SÜREÇLERİN ŞAPKA
BİÇİMLERİNE ETKİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Gizem ERKUŞ

Öğrenci No:

110783003

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Engin ALPAT

İstanbul,2013

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “17. Yüzyıldan 20. Yüzyıl sonuna kadar Avrupa’da Toplumsal Süreçlerin Şapka Biçimlerine Etkisi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım 09/07/2013.

Aday: Gizem ERKUŞ

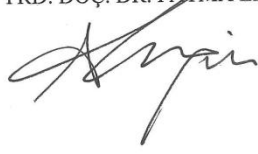
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

26/07/2013

Enstitümüz Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat dalı Tekstil ve Moda Tasarımı Sanat dalı yüksek lisans öğrencilerinden 110783003 numaralı **Gizem ERKUŞ'un** "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "17.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Kadar Avrupa'da Toplumsal Süreçlerin Şapka Biçimlerine Etkisi" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 23.07.2013 tarih ve 2013/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. FATMA ENGİN ALPAT

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. CAFER ARSLAN

ÜYE
PROF. DR. BETÜL ATLI

17.YÜZYILDAN 20.YÜZYIL SONUNA KADAR AVRUPA'DA TOPLUMSAL SÜREÇLERİN ŞAPKA BİÇİMLERİNE ETKİSİ

Tezi Hazırlayan: Gizem ERKUŞ

Özet

Bu çalışmada, Antik çağlardan başlayarak şapka'nın, 17. Yüzyıldan 20. Yüzyıl sonuna kadar Avrupa'da toplumsal süreçlerin şapka biçimlerine etkisi incelenmiştir. İlk bölümde, Şapka'nın genel tanımına ve tarihine genel bir bakış aşamasına değinilmiştir. Sonraki bölümde ise, Ortaçağ ve Rönesans döneminin şapka formları ve Kraliçe Elizabeth döneminde kullanılan baş aksesuarları ve toplumsal olayların, şapka'nın farklı konum, meslek, hatta siyasi bağlılığının göstergesi olarak bilinen uzun geçmişi incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise, çalışmanın temel ana amacı olan, 17. Yüzyıl döneminin kadın ve erkek şapka formlarındaki biçimleri, Avrupa'daki toplumsal olay ve barok dönemin nasıl yön verdiği ile ilgili örnekler verilmiştir. Dördüncü ve beşinci bölümde, 18. Yüzyıl toplum ve teknolojinin gelişmesindeki etkiler, kadın ve erkek şapka formlarının rokoko stiline etkisi incelenecektir. 19. Yüzyıl imparatorluk dönemi ve toplumsal süreçte şapka stillerinin değişimi, romantik döneme geçişte şapka formları incelenecektir. Altıncı ve yedinci bölümde, 19. Yüzyılda sanayileşen, Romantik dönem ve Victoria dönemindeki etkisi incelenecektir. Avrupa'da oluşan, toplumsal sınıflardaki etkinin sanayileşmiş sınıflara yansımadaki nedenler açıklanacaktır. Sanayileşmenin toplumsal sınıftaki değişimi ve demokratikleşmenin şapkalar üzerindeki etkisine değinilecektir. Romantik dönemin, erkek şapka formlarındaki etkisi ve Victoria İngiltere'si şapka stilleri genel olarak incelenecektir. Son üç bölümde, 20. Yüzyıl şapka biçimleri ve döneme genel bakış anlatılacaktır. Sanayileşme toplumunun sosyal değişimi değerlendirilecektir. 20. Yüzyılda dönemsel olarak şapka formları incelenecektir. Bu dönemde temel değişim nedeni ve 1960 sonrası, şapka biçimlerinin 1970-1999 yılları arasında sosyal, kültürel, politik açıdan etkileri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Şapka, Toplum, Moda Tarihi, Avrupa Kültürü

FORMATION OF HATS ACCORDING TO SOCIAL EVENTS IN EUROPE FROM 17TH CENTURY TO THE END OF THE 20TH CENTURY

Presented by Gizem ERKUŞ

Abstract

The purpose of this study is to examine the formation of hats according to development and historical changes from ancient times until 20th Century, in Europe. In the first part, the general definition of the hat, an overview of the history of the stage will be discussed. In the following section, the period of the Middle Ages and the Renaissance hat forms and head accessories used during Queen Elizabeth and social events, the hats, a different location, occupation, and even as an indicator of political commitment to the long history of known is investigated. In the third section, the main objective of the present study, 17th Century era hat forms, forms of men and women in Europe, the social events and directions influenced by the baroque style. The fourth and fifth chapter, 18th Century affect the development of society and technology, examined the effect of women's and men's hat style rococo forms. 19th Century imperial period and romantic period of social change in the transition process hat forms, hat styles will be examined. The sixth and seventh chapter, 19th Century industrialization, will be examined the effect to the romantic era and the Victoria era. In Europe, consisting of there are sons will be described in the reflectance classes industrialized effect social classes. Romantic era, men's hat forms, effect of hat styles will be examined in Victoria's England. The last three chapters, 20th Century forms at the hat, and an overview of the period will be described. Industrialization of social change in society will be evaluated. 20th Century, hat form periodically will be examined. Fundamental change in this period, in 1960, between the years of 1970 to 1999 hat forms of social, cultural and political aspects will be analyzed.

Key words: Hat, Community, History of Fashion, European culture.

İÇİNDEKİLER

Sayfa no.

ÖZET.....	IV
ABSTACT.....	V
RESİMLER LİSTESİ.....	VI
1. GİRİŞ.....	1
2. ŞAPKANIN TANIMI VE TARİHİNE GENEL BAKIŞ.....	3
2.1. Şapkanın Tarihi.....	3
2.1.1. Antik Mezopotamya Dönemi.....	3
2.1.2. Antik Mısır Dönemi.....	6
2.1.3. Antik Yunan ve Roma Dönemi.....	10
3. ORTAÇAĞ AVRUPASI, ORTAÇAĞ VE RÖNESANS DÖNEMİNİN ŞAPKA BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ.....	18
3.1. Ortaçağ Dönemi.....	18
3.2. Rönesans ve Şapka Formlarının incelenmesi (1450-1600).....	27
3.2.1. Kraliçe Elizabeth Dönemi.....	33
4. XVII. YÜZYIL AVRUPA, TOPLUMSAL OLAYLAR KADIN VE ERKEK ŞAPKA BİÇİM VE FORMLARININ İNCELENMESİ.....	37
4.1. XVII.Yüzyıl Avrupa ve Toplumsal olayların incelenmesi.....	37
4.2. XVII.Yüzyıl, Kadın ve Erkek Şapka Formlarının incelenmesi.....	40
4.2.1. Barok Dönem.....	45
5. XVIII. YÜZYIL AVRUPA'DA TEKNOLOJİ VE ROKOKO DÖNEMİNİN ŞAPKA BİÇİMLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	48
5.1. XVIII.Yüzyıl, Toplum ve Teknolojinin gelişmesinin incelenmesi.....	48
5.1.2. XVIII. Yüzyıl, Kadın ve Erkek Şapka formlarının incelenmesi.....	48
5.1.2.3. Rokoko Stili ve Şapka Formları.....	55

6. XIX.YÜZYIL İMPARATORLUK DÖNEMİ.....	60
6.1. XIX. Yüzyıl İmparatorluk ve Toplumsal Olaylar.....	60
6.1.2. XIX. Yüzyıl, Romantik Dönem Kadın- Erkek Şapka formlarının incelenmesi.....	62
7. XIX. YÜZYIL SANAYİLEŞMENİN ROMANTİK DÖNEM VE VICTORIA DÖNEMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	68
7.1. Avrupa’da Toplumsal Sınıflardaki Sanayileşmenin Sınıflara Yansıması ve Etkisi.....	68
7.1.2. Sanayileşmenin Toplumsal Sınıflardaki Değişimi ve Demokratikleşme etkilerinin Şapkalar üzerine etkisinin incelenmesi.....	68
7.1.2.3. Romantik Dönem (1825-1845) Erkek Şapka Formlarının İncelenmesi.....	69
7.1.2.3.4. Victoria Dönemi İngiltere (1860-1899), Şapka Stillerinin Toplumsal Süreç İçindeki Genel Görünümünün incelenmesi.....	71
8. XX. YÜZYIL ŞAPKA FORMLARI VE DÖNEME GENEL BAKIŞ.....	72
8.1. Sanayileşmenin ve Sosyal Değişimin Toplumsal Yaşamdaki Etkisi....	72
8.1.2.XX.Yüzyılda Şapka’nın Modern Dünya’da ki Yeri.....	72
9. XX. YÜZYIL DÖNEM ŞAPKALARI VE ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	74
9.1. 1900’lü Yıllar.....	74
9.2. 1910’lu Yıllar.....	80
9.3. 1920’li Yıllar.....	86
9.4. 1930’lu Yıllar.....	89
9.5. 1940’lı Yıllar.....	94
9.6. 1950’li Yıllar.....	99
9.7. 1960’lı Yıllar.....	106
10. 1960 YILI SONRASI, ŞAPKA TÜRLERİNİN 1970-1999 YILLARI ARASINDAKİ TOPLUMSAL SÜREÇLERE GÖRE BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ.....	113
SONUÇ.....	124
KAYNAKLAR.....	127

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa no.

Resim 1: Kraliçe Puabi, Altınbaşlık, M.Ö.2800.....	5
Resim 2: Klaft, Mısır Başlığı, M.Ö338.....	6
Resim 3: Tutankhamun(Kahire Müzesi) Mezar Maskesi.....	7
Resim 4: Mısır Peruk, insan saçından yapılmış peruk örneği. M.Ö.1550-1300.....	8
Resim 5: Keten bir astar üzerine kağıt ile dokunan ipek şapka örneği, Mısır, M.Ö.1000-1400.....	9
Resim 6: Osiris'in boyalı ahşap figürü, Kraliyeti temsil eden karakteristik afet taç, yukarı Mısır kraliyet rengi beyaz taç.M.Ö.1295-1186.....	10
Resim 7: Mavi'li kızlar adlı, Bronz çağ'dan kalma Minos Uygarlığına ait fresk,Girit.....	11
Resim 8: Petasos şapka örneği, Üst orta kısımda, Hermes tarafından giyilen şapka M.Ö.440-450.....	12
Resim 9: Antik Yunan, "Pilos" şapka giyen Odysseus örneği.....	13
Resim 10: Antik Yunan, şapka örnekleri. Antik dönem sırasından Helenistik döneme geçilen değişim gösterilmiştir.....	14
Resim 11: " Himation" Romalı kadın ve erkeklerin baş ve omuzlarında kullandıkları kumaş örneği.....	15
Resim 12: LeonPalliere'nin Kırbaçlanan İsa Tablosunda en sağda kırmızı "Phrygian" Frig kep örneği. 1787-1820.....	16
Resim 13: "Roma saç ve başlıklar, saç tokaları ve tokalar çeşitlilik göstermektedir."	17
Resim 14: Sol resim; İngiliz örgü saç. Sağ resim; Fransız örgü saç" örnekleri (1100-1200).....	19
Resim 15: Keten "Barbe – Barbette" başlık örneği.....	20
Resim 16: "Ortaçağ Coif başlık giyen erkekler"	20
Resim 17: "Kraliyet ailelerinin kullandıkları Coif", Triptyguedu Maitre de Moulins"orijinal mücevher işlemeli Coif başlık.....	21
Resim 18: "Crespines" (saç filesi) örneği.....	22
Resim 19: "Erkek hood(kapışon) başlıkları, sol resimde 13.-14.Yüzyıllarda kullanılan temel kapışon,orta resimde hood(kapışon) bir şapka gibi 14.-15.yüzyıllarda giyilirdi. Sağ resimde,Chaperon 15.yüzyıl ortalarında.....	23
Resim 20: " Philip the good (1396-1467) portresi, "Liripipe" başlık örneği.....	23

Resim 21: “12.yüzyıldan, 14.yüzyıla kadar Fransız soylularının tarihsel figürleri ile Hennin başlık”.....	24
Resim 22: “ İngiliz erkeği, saç modeli örneği”. 1431.....	25
Resim 23: Hennin başlık örnekleri, 1490.....	26
Resim 24: “15. Yüzyıl sonunlarında Traş edilmiş ve moda olmuş saç örneği”. 1490.....	26
Resim 25: “Aragon’lu Catherina Portresi”, Gable Hood (Kalkan,Üçgen çatı kukuleta) başlık örneği. 1520.....	28
Resim 26: “ Bess of Hardwick, Fransız Hood (kukuleta) başlık örneği.”1560.....	30
Resim 27: Biretta şapka örneği.....	30
Resim 28: “Biretta” (Dört köşeli şapka), Baciccio,Portrait of Cardinal Marco Gallo. (1639-1709).....	31
Resim 29: “Toque” şapka, İspanya Kralı II.Philip (1500),Sofonisba Anguissola tarafından yapılmış portre örneği.....	32
Resim 30: “Balzo” şapka örneği, 16.yüzyılda,Tiziano tarafından yapılan Isabella d’este portresi. (1534).....	32
Resim 31: “Elizabeth Knollys, Bayan Layton, varlıklı bir kadın için dış giyim gösteren Kraliçe,yüksek taç şapka muhteşem bir mücevherli şapka kurdelesı, devekuşu tüyü ve bir denizyıldızı ve mercan, büyük mücevher görülmektedir. (1577).....	34
Resim 32: “İskoç Kraliçesi Mary, Kraliçe’nin portresinde “Atifet başlığı” örneği (1578).....	34
Resim 33: “Anne Boleyn,. Bilaments (mücevher bant) başlık örneği.” 1534.....	35
Resim 34: “ Sir Walter Raleigh, portresi”.....	36
Resim 35: “ Kral Louis XIV. ” 1643-1715.....	38
Resim 36: “De Vermont Largilliere portesi, 17. Yüzyıl Uzun peruk örneği”	39
Resim 37: Capotain şapka örneği (1616-1620).....	40
Resim 38: “TricorneŞapka, Masquera de Kostüm Gustavus Hamilton, İkinci Viscount Boyner,(1710-1746).....	41
Resim 39: “Fontange başlık,Dantel fontange baş giysisi giyen bir kadın portresi.”. 42	
Resim 40: “Rubens’in eşi Portresi,Chapeau de poil (kürk şapka) başlık örneği.”	43
Resim 41 : Abraham Bosse’nin Kunduz Kürkü Şapka örnekleri,1635.....	44
Resim 42: “ 17. Yüzyıl Kunduz kürkü şapka örneği,ingiltere. 1600-1625.....	44

Resim 43: Abraham Bosse (1604-1676).....	45
Resim 44: Barok dönemi yansıtan portre örneği, Rubens'in eşi Helena Fourment ve oğulları Frans, 1635.....	46
Resim 45: Tricorne (üç köşeli) şapka ve Bone örneği, Sir Roger de Coverley ve çingeneler, Stothard portresi. İngiltere. 18. Yüzyıl sonları.....	47
Resim 46: Fontange, dantelli Başlık örneği, Londra.....	49
Resim 47: “Pinner”Şapka, Bayan William Man Godschall (1730-1795) John Russell tarafından yapılmış portresi. (1791).....	50
Resim 48: “Madame de Pompadour”. 1758.....	51
Resim 49: Bergere (Çoban) saman Şapka örneği, 18.Yüzyıl ingiliz.....	52
Resim 50: “ Ramillies bir peruk,üst ve alt kısımdan siyah kurdele ile bağlanmış uzun pigtail özellikli bir peruk örneği.”.....	53
Resim 51: Tricorne Şapka, Fransız 1750-1775.....	54
Resim 52: “Gainsboroug” Şapka örneği, Saithwaite Ailesi, Francis Wheatley, Londra, (1747-1801).....	54
Resim 53: Mob (Mafya) kep örneği.....	55
Resim 54: “MarieAntioniette,Abartılı peruk örneği.”1777.....	57
Resim 55: “Quaker şapka,18.Yüzyıl.”.....	58
Resim 56: Bicornie Şapka örneği, 1790-1810.....	59
Resim 57: “ Calash Şapka örneği,1820.....	59
Resim 58: “NapoleonBonapartePortresi,”(1769-1821).....	61
Resim 59: “ Turban-style cap, başlık örneği. (La Miroir de la Mode)”. 1803.....	63
Resim 60: “ Turban-style başlık örneği,. Bayan Edward Trescott Portresi. Fraser, Charles.1822.....	63
Resim 61: Harriet ve Elizabeth Burney Misses John Smart. Regency saç stili örneği,1806.....	64
Resim 62: “Gümüş işlemeli metal dantel ve pilili dantel ile dekore edilmiş şapka örneği.” 1830-1860, Almanya.....	62
Resim 63: “ Saman'dan yapılmış, Coal Scuttle Bone,. Amerika veya Avrupa'da giyilen başlık örneği.”1840.....	63
Resim 64: Erkek, İpek Silindir Şapka örneği, İngiltere, 1875.....	67
Resim 65: Vincent Van Gogh, Straw (Hasır) Şapka portresi,1887.....	67

Resim 66: Katlanabilir Silindir Şapka örneği, 1848-1849.....	70
Resim 67: Hasır Şapka örneği, İngiltere, 1890-1900.....	75
Resim 68: 1900'lü yılların başında Kadın şapka örneği.....	75
Resim 69: Fowl şapka örneği, 1900.....	76
Resim 70 : Minnie Reinarz, şapka tuafiyecisi, 1900.....	77
Resim 71: Erkek şapka modelleri, 1900.....	78
Resim 72: Şapka örneği, 1904.....	78
Resim 73: Fırfırlı, süslü ve ultra-kadınsı Edward Dönemi ortası kadın şapkası örneği.....	79
Resim 74: 1900'lü yılların Dantel şapka örneği, 1905.....	79
Resim 75: Şapka örneği, Fransa, 1910.....	80
Resim 76: Madame Alphonsine, Fransa, 1910.....	81
Resim 77 : Şapka örneği, 1910.....	81
Resim 78: At yarışı, giyim stili, Paris, 1911.....	82
Resim 79: Savaş dönemi kadın giyimi, 1914-1920.....	83
Resim 80: Savaş sonrası askeri tarzı yansıtan şapka örneği.....	83
Resim 81: Siyah dokuma kumaş ve tüy, Kilise şapkası, 1915.....	84
Resim 82: Kadın-Erkek düğün şapka formları, Lancashire Londra, 1917.....	84
Resim 83 : Royal Ascot stili şapka örnekleri, 2008.....	85
Resim 84: Royal Ascot İngiltere, At Yarışı sosyal, şapka ve güzellik günü, 2009.....	86
Resim 85: Cloche şapka, 1920.....	87
Resim 86: Coco Chanel, 1923.....	87
Resim 87: Akşam giyilen Cloche şapka örneği, J. Lanvin. Fransa, 1925.....	88
Resim 88: Egzotik nakışlı, Cloche şapka, Paris.....	89
Resim 89: Lilly Dache tasarımlı şapka, 1930.....	90
Resim 90 : Crochet (Tığ işi) Şapka, 1930.....	90
Resim 91: June Collyer, Yel değirmeni görünümlü şapkası.....	91
Resim 92: Sally Victor, Şapka örneği, 1937.....	92

Resim 93: Victor Stiebel, Elbise ve Cartwhell, Straw(Hasır)şapka, Harper's Bazaar,1938.....	93
Resim 94 : Mücevher tonlu şeritler ve hasas örtünme Madame Suzy olarak Fransız tuafiye atölyelerinde kullanılan tekniğin göstergesidir,Fransa,1939.....	93
Resim 95 : Victoria Beckham, Cloche şapka,2010.....	94
Resim 96 : Paris'li şapka tasarımcısı, Madame Suzy. Golf şapkasına benzer şapka örneği, Fransa, 1940.....	95
Resim 97: Bebek şapka, Kurdele formlu Elsa Schiaparelli (1890-1973), İtalya,1940.....	95
Resim 98 : Kadın şapka örnekleri,1940.....	96
Resim 99 : İtalya- Fransa, Bebek şapka örneği,1940.....	97
Resim 100: Şapka örneği,1940.....	98
Resim 101: Şapka modelleri, 1940.....	98
Resim102: Lilly Dache,1907."Autumnal Berry Hat (Sonbahar Meyve Şapka),vogue,1946.....	99
Resim 103: Şapka örneği, 1950.....	100
Resim 104: Tığ işi şapka, 1950.....	100
Resim 105: Garip bir yenilik, Müzikal şapka,1950.....	101
Resim 106: Norman Parkinson, Legroux Soeurs şapka,1952.....	101
Resim 107: Akademik şapka, fotoğraf Henry Clorla,1955.....	102
Resim 108: Açılış gecesi, Metropolitan Opera, Erkek şapka örnekleri,1955.....	102
Resim 109: Curled(Kıvrımlı) şapka örneği,Carmel Snow, Balenciago, Harper's Bazaar.1955.....	103
Resim 110: Jean Barthet, Şapka örnekleri,1955.....	104
Resim 111: Cloche (çan) şapka,"Dior"ilkbahar-yaz,Fransa.1955.....	105
Resim 112: Anne Gunning, Çiçekli şapka, Vogue Nisan,1956.....	105
Resim 113: Paulina Trigere,Leopar desenli Türban, Amerika Vogue,1959.....	106
Resim 114: Erkeklerin kullandığı Fötr şapka örneği,1960.....	108
Resim 115: John Cavanogh, şapka örneği,1962.....	108
Resim 116: Jakie Kennedy, Pillbox şapka örneği,1960-63.....	109
Resim 117: Toque (miğfer) başlık, Balenciaga, Fransa 1960-63.....	110

Resim 118: Straw (Hasır) şapka, 1960'lı yılların ortaları gelincik, papatya ve buğday sapları ile dekore edilmiştir.....	110
Resim 119: Crocheted (Tığ işi) Şapka örneği, 1960-1963.....	111
Resim 120: Tania Mallet, Şapka örneği, İngiltere, Londra.1963.....	111
Resim 121: Ocelot şapka, İngiltere,1964.....	112
Resim 122: Bir şapka tuhafiyecisi dükkanı, Melbourne, 1967.....	112
Resim 123: II. Elizabeth, Frederick Fox çan şeklindeki şapkası,1960.....	114
Resim 124: Devekuşu tüyü ile dekore edilmiş kalpak örneği, Paris. Fransa,1967..	114
Resim 125: Çeşitli şapka örnekleri,1970.....	115
Resim 126: Kraliçe II. Elizabeth şapka,1970.....	115
Resim 127: Saç stili örnekleri,1980.....	116
Resim 128: Saç stilleri,1980.....	116
Resim 129: Dantelli şapka örneği,1980.....	118
Resim 130: Floppy şapka örneği,1980.....	118
Resim 131: Adi(Adolf) Dassler, Rap, Hip-hop stili örneği,1986.....	119
Resim 132: Lady Diana, Londra çiçek festivali, kırmızı şapka,1989.....	120
Resim 133: Yeşil Hasır şapka, Lady Diana,1990.....	120
Resim 134: Jaopar Conran, Şapka tasarımı,1992.....	121
Resim 135: David& Victoria Beckham, İngiltere düğün şapka stili,2011.....	121
Resim 136: İngiliz Tuafiyecisi, Gina Foster. Launceston Place şapka Catherina Middleton,2011.....	122
Resim 137: Kraliçe II.Elizabeth şapka,2011.....	122
Resim 138: Audrey Hepburn,Pixie saç modeli,1970.....	123

1. GİRİŞ

Şapka; tarihsel süreçler içerisinde incelendiğinde çeşitli unsurlara karşı korunmanın bir yolu olarak görülmesi, insanlar tarafından benimsenmesinin nedeniyle kullanılmaya başlanmıştır, dolayısıyla toplumsal bir içeriğe sahiptir. Şapkaların çeşitlilik gösterdiği bu unsurlar; iklim koşulları, çalışma koşulları ve savaşlarda kullanılan silahlar için korunma etkeni olarak görülen durumun, zamanla otorite ve zenginliği temsil etme görüşünü doğurmuştur. Geçmişte ve günümüzde şapkalar, moda gibi sosyal toplumun çeşitli alanlarında görülen, belirli gruplar tarafından benimsenen, geçici değişken kurallar gibi şekiller, görüş ve değer yeniliklerini yansıtmaktadır. Tarih boyunca şapkalar, insanları dış etkilerden koruma, pratik kullanım ve süs gibi istekler doğrultusunda kullanılmıştır. Şapkalar, meslek veya siyasi bağlılık göstergesi, dini inanç, durum, kültür, yaşam tarzı, toplumsal statünün bir belirtisi olarak görülmüştür. Dış görünüme gösterilen özen, şapka biçimlerine yansımış ve bu durum doğru yargılar içerisinde değiştirilmesiyle, biçimlerinin form kazandırılarak geliştirilmesi sağlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, toplumsal süreçler içinde etkilenen şapka biçimlerinin, Antik dönemlerdeki tarihinin araştırılması sonucunda, 17.Yüzyıl Avrupa'sından itibaren şapka'nın detaylı ele alınarak, 20. Yüzyıl sonuna kadar toplumsal olaylarda şapka biçimlerine etkisi incelenecektir. Bu doğrultuda şapka, toplumlar tarafından aksesuar olmanın dışında farklı anlamlar taşımış olduğu vurgulanacaktır. Politik süreç ve modanın insanlara kattığı değişim duygusu ile şapka'nın farklı siyasal ve sosyal olaylar içinde kendisini bulmuş olduğu düşüncesinden yola çıkılmış ve üzerinden örnek araştırmalar yapılmıştır. Şapkalar aracılığıyla, insanlar üzerinden sınıflar oluşturulmuş ve bu doğrultuda statüler belirlenmiştir. İklim koşullarından korunmanın bir nedeni olarak şapka, tarihte temel gereksinim olarak kullanılsada çağlar ve dönemler boyunca bu durumun değişime uğradığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda ilk şapka tasarımı, değerli taşlardan ve hayvanlardan elde edilen boynuz, diş, keçe gibi malzemelere şekil verilerek yapılmıştır. Bu durum, ilkel toplumlardan modern toplumlara kadar geçerli olduğu bilinmektedir. Uygarlıklarda bu durum, Kadın ve erkeklerin süslenmeye yönelik eğilimlerini yansıtmada önemli bir yere sahipken, sosyal, ekonomik, dini görüş, zengin-fakir tanımı olarak eski çağlarda bir araç olarak

görülmektedir. Günümüzde bu durum sanatsal, moda trendleri ve stil olarak görülmektedir. Örneğin, Antik Mısır ve Mezopotamya dönemlerinde, şapka biçimleri tanrı ve tanrıçaları temsil etmiş ve güç sembolü olarak görülmüştür. Soylular ve Firavunlar tarafından kullanılan başlıkların, sosyal statüdeki yerlerinin güç sembolü niteliği taşıdığı belirtilmiştir. Yunan ve Roma uygarlığı saç ve saç stillerine önem verdikleri görülmüştür. Baş giysileri, şapkalar mitolojik tanrıları simgeleyen taç formları ve savaşta kullanılan bir unsur haline gelmiştir. Sosyal olan her durumu kapsayan moda kavramı, baş giysilerinde önem oluşturduğu görülmüştür. Değişimi barındıran moda, şapkalar üzerindeki etkisi görsellikler ve değişimler çerçevesinde kendini geliştirmiş ve göstermiştir. Böylece, şapka siyasi-sosyal olay olarak, din ve inanç kapsamında insanları etkilemiştir.

İncelenen şapka stilleri, sosyal statü, lüks merakı, soylu kesimi taklit etme, savaşlar, Rönesans ve reform etkisi, makineleşme, iklim koşulları gibi etkilere neden olarak tasarlanmıştır. Şapkalar, 1600'li yıllardan itibaren dönemlerin modasını yansıtmış ve 19.yüzyıldan itibaren moda'nın şapka biçimlerini dönemler boyunca etkilediği görülmüştür. Moda'nın temelindeki değişim, ikna edicilik gücü ve insanların değişim istekleri gibi etkiler, incelenen yüzyıllar içinde şapka'nın etkisinin de insanların yaşam stillini etkilediği görülmektedir. Temel olarak şapka biçimleri, Avrupa'daki toplumsal olaylar çerçevesinde değişime uğrayarak, kültürel ve politik mesajlar içeren şapka, Avrupa'da bütün toplumlar tarafından benimsenmiş ve kullanılmıştır.

2. ŞAPKANIN TANIMI VE TARİHİNE GENEL BAKIŞ

Şapka, sosyal statü sembolü kişilik göstergesi ya da kişinin toplumsal bakımından özel bir konumu olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. Türk Dil Kurumu'nun online terimler sözlüğünde “Keçe, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık” şeklinde ifade edilmiştir.(<http://www.tdk.gov.tr>). (02.03.2013)

Toplumsal sınıf farklılıkları gibi etkenler, şapka biçimlerinin çeşitli şekillerde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Farklı kültürlerin etkisinde olan insanlar, doğa koşulları gibi etkenler doğrultusunda, farklı tarzlarda baş giysileri olan aksesuarları kullanmıştır. Giysi yerine kullanılan nesneler, kıyafet olarak değil, aksesuar olarak tanımlanmıştır. Bu sebeple, şapkanın taşıdığı anlam toplum içinde gelişmelere bağlı olarak değişmektedir.

Toplumsal yaşamda süslenme, ekonomik düzeyi yansıtmanın kolay yolu olarak bilinmektedir. Tarih boyunca, renkli taşlar ve hayvanlardan elde edilen diş, boynuz, yün, keçe, kumaş gibi malzemeler şekillendirilerek şapka biçimleri oluşturulmuş ve kullanılmıştır. Kadın ve erkeklerin, süslenmeye yönelik davranış biçimleri, aksesuar kullanılarak yansıtılmıştır.

2.1.Şapkanın Tarihi

İnsanların yüzyıllardır kullandıkları başlıklar (şapkalar), onları sadece güneş veya yağmur gibi etkilere koruyan basit bir aksesuar olmasının dışında, dini inançlarının, statü sembolünün, meslek ve politik görüşlerinin hakkında detaylı bilgi ve görüş anlamını içeren sembol olarak görülmüştür. Bir toplumun kullandığı başlıkları (şapkaları) inceleyerek, toplumun kültürüyle veya yaşam biçimlerinden, manevi değerlerine kadar çıkarımda bulunmak mümkündür. Günümüze kadar ulaşan, heykel, duvar resimleri eski tarihlerdeki dönemlerde kullanılan başlıklar (şapkalar) hakkında detaylı bilgi vermektedir.

2.1.1. Antik Mezopotamya Dönemi:

Antik Mezopotamya Uygarlığında, güzellik ve bakım tüm sınıflar tarafından önem niteliği taşımıştır. Şapka'nın tarihsel gelişimine baktığımızda, ilk örnekleri Mezopotamya uygarlığında görülmektedir. Uygarlığın ilk yıllarında, farklı

şekil ve sembollerde başları süsleyen baş giysileri bulunmuştur. Baş giysileri, tasvir edilen heykel veya duvar resimlerinin günümüze kadar ulaştığı görülmektedir. Erkek saçları tıraş edilmiş ve kadınlar örgü ayrıntılı saç stilleri ile tasvir edilmiştir. “MÖ. 1600 yıllarında bir Asur Kralının yaptığı kanunun 40. Maddesiyle o tarihten sonra bütün evli ve dul kadınların başlarını örtmeleri şart koşulmuştur. Kızlar ve sokak fahişeleri ise başlarını örtemeyeceklerdir. Böylece evli ve dul kadınlar da mabet fahişeleri gibi yasal seks yaptıklarından kutsallaştırılmışlardır ve örtünerek kendilerini belli etmeleri istenmiştir.” (Bursalıgil, 2009, İstanbul, s:39) Bu alıntıya ek olarak; Toplum bu tür maddeleri, bireyin sosyal konumunu belirleyen unsur olarak görmüştür. Dinsel etkiler her toplumu etkilemiştir. Toplumlarda, sokağa çıkmadan önce kadının süslenmesi, evden çıkmaması gibi uygulamalar bu tür geleneklerin oluşmasında etken olmuştur. Kadın, toplumsal açıdan güçsüz olarak görülmesi, kadının saçının veya fiziğinin kapatılması, dinsel gereklilikler erkeğin güçlü olmasını sağlamıştır. Kadınların, sınıfsal baskı ve sömürü altında kalmaları kimikleştirme sorunu yaşamalarına neden olmuştur.

“Mabet fahişeliği geleneği, Babilliler ve Asurlular yoluyla Kenanlılara, oradan da İsrail’e geçmiştir ve Tevrat boyunca bu geleneği kaldırma çabaları görülmektedir.”(Bursalıgil, 2009, İstanbul, s:39). Bu araştırmalara göre; Tüm dinlerde, örtünme kadının evli olduğunun sembolünü taşımıştır. Toplumda yaşayış ve değer yargıları sonucu şekillenmiştir. Örtünme konusunda, toplumdaki davranış, sosyal ahlaka yönelik olduğu görülmektedir. Heykel veya duvar resimlerinden günümüze kadar ulaşan eserlerde, Tanrı-Tanrıça, soylu-hizmetçi gibi çeşitli statü farklılıkları göstergesi içinde, farklı tarz ve modellere sahip başlık (şapka) biçimleri giydikleri görülmektedir. Antik Mezopotamya Erkekleri, spiral forma sahip çevresi nakışlarla süslü ve arka kısmında püskül ve atkı formunda “Tiara –Tiaras” adı verilen şapka kullandıkları belirtilmiştir. Kadın başlıkları; Dokuma, örgü, altın, saç bantları olarak belirtilmiştir.

“Phyllis ve Keith’e göre, Mezopotamyalı erkekler temiz tıraşlı ve sakallı olarak tasvir edilmiştir. Saçları, boyun arkasından bir topuz oluşturulmuş ve saçları biçimlendirilmiştir. Bu saç bandı filesi, ”Chignon” olarak adlandırılmıştır. Alternatif olarak, omuza düşen düz saçları fileto ile tutturulmuştur. Başlarının üstüne asker başlıklarına benzeyen deriden yapılmış sivri uçlu bir kask kullanmıştır.” (Tortora ve Eubank, 2010, s:24). Bu araştırmalara göre, Tarih boyunca insanlar,

görünümelerini daha güzel ve etkin bir biçimde geliştirme tutkusu içinde olmuştur. Bu durum çağlar boyunca kültürden kültüre farklılıklar göstererek devam etmiştir. “Turani’ye göre; Hitit heykeli bütünüyle incelendiği zaman, heykelticilerin belli bir talimata göre çalıştıkları görülmektedir. Baş örtüsü, saç biçimi, elbise ve vücut uzuvlarında, belli bir şema dikkati çekiyor... Erkekler uzun saçlarını uzattıkları gibi, saçsızda oluyorlardı. Eğer uzatıyorlarsa bunları örüyor ve dirseklerinin hizasına kadar sarkıtıyorlardı...Tanrılar, tasvirlerde boynuzlu külahlarıyla görülmektedirler. Büyük imparatorluk devrinde bu külahların ucu sivridir. Ancak bunların uçları yuvarlak olanlarına da rastlanır. Hava tanrılarının külahları öne doğru eğiktir ve özel bir biçimi vardır. Külahların ön ve arkasında gösterilen boynuz sayısı tanrının derecesini göstermektedir. Boynuzlu külah Mezopotamya’dan Hititlere geçmiştir.” (Turani, 2004, s:121). Bu alıntıya ek olarak, Baş giysilerinde izlenen, sembolik ve estetik değerler saç biçimlerini değiştirmek yada saça takılan aksesuarlar ve başlıklar görünümü büyük ölçüde etkilediği görülmüştür. Mezopotamya Uygarlığındaki, sembolik özellik taşıyan başlıklar (şapkalar) derecelere göre yapılmıştır. Uygarlıklar arasında farklı uygarlıklara dönemler boyunca başlıkların taşındığı görüldüğü belirtilmiştir.

Resim 1:Kraliçe Pu-abi, Altın başlık, M.Ö.2800

(Kaynak: TORTORA G. Phyllis ve EUBANK K. **Survey of historic costume**, New York, 2010, s:25)

Sümer ve Asur kültür medeniyetlerinde, üst düzey kişilerin canlı renklerde olan baş giysileri (şapkaları) altın işlemlerle süslenmiştir. Başlıklar (Şapkalar), genellikle silindir biçiminde yüksek taç, çizgili bone, bant ve yüksek

bone aşağı doğru uzanan kumaşlardan yapıldığı belirtilmiştir. Mezopotamya Ur mezarlarında yapılan kazılarda bulunan, altın yapraklar ve iek motifleri döneme ait başlıklar hakkında bilgi vermektedir. Döneme ait örnek ise, Sümer kraliçesi Pu-abi'nin altın başlığı örnek olarak Resim 1'de gösterilmiştir. Altın başlık, yaprak işlemeli motiflerin yanısıra altın elenk ve alın bağı kısmında söğüt yaprakları ile işlemeli lapis lazuli (laciverttaşı) boncukları kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Bu başlık, toplumsal statünün g sembolü olarak bilinen, altın iek motifleri kullanılarak altın başlık formunun oluşturulmuş olduğu görülmektedir.

2.2.2. Antik Mısır Dönemi:

Antik Mısır döneminde, görünüm Mısır halkı için önem taşımıştır. Mısır Uygarlığının toplumsal yapısı incelendiğinde, yaşam biçimlerinin giysilerine yansıdağını ve doğadaki güzellikleri kendilerine taşıma isteğiyle süslenmeye dönüşen bu durumun, altın işlemeler kullanılarak işlenen kumaşlar giyim biçimlerine yansıtıkları önemi göstermektedir. Toplumda görülen ortak zevkler, gereksinim duyulmadan nesne durumunun kullanımı moda kavramının oluşmasını sağlamıştır. Kişinin görünümü siyasi durumunu belirlediğinden, sa stilleri yaşa ve statü durumuna göre değişim göstermiştir. Mısır'da insanlar başlarını güneşten korumak için çeşitli baş giysilerini kullandıkları, günümüze ulaşan belgeler tarafından belirtilmektedir. Bunlardan ilki, "Klaft" adı verilen keten bezi ile başlarını gizlediklerini söyleyebiliriz. Mavi-beyaz çizgili bir forma sahip olan klaft (firavun peştamalı) ise, sert kumaştan yapılan bir başlık şeklinde akbaba fiğr kullanılarak dekore edilmiştir, bu başlık formu Resim 3'te örnek olarak gösterilmiştir.

Resim 2: Klaft, Mısır Başlığı, M. 338

(Kaynak:<http://ubioryhistoryczne.blox.pl/2009/11/Korony-i-insygnia-wladzy-w-Starozytnym-Egipcie.html>) (14.02.2012).

Resim 3: Tutankhamun (Kahire Müzesi) Mezar Maskesi

(Kaynak:<http://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2013/03/mascara-funerarla-de-tutankhamon 1.jpg>) (03.03.2013).

Mısır tarihi, günümüze kadar ulaşan tarihi mezarları, duvar resimleri, heykelleri ve Papirus belgeleri aracılığı ile zengin bir biçimde görülmektedir. Baş ve yüz temizliklerine verdikleri önem dışında, hijyen etkilerinden dolayı oluşan tercihlerinden ve bit istilasının yaygınlaşması gibi etkilerin oluşması sebebiyle sınıflara göre çeşitlilik gösteren ve yapımında ustalaştıkları “peruk” kullanımı yaygınlaşmıştır. Mısır Uygarlığında, Tıraşlı olmak asaletin bir işareti olarak görülmüş ve simgelenmiştir.

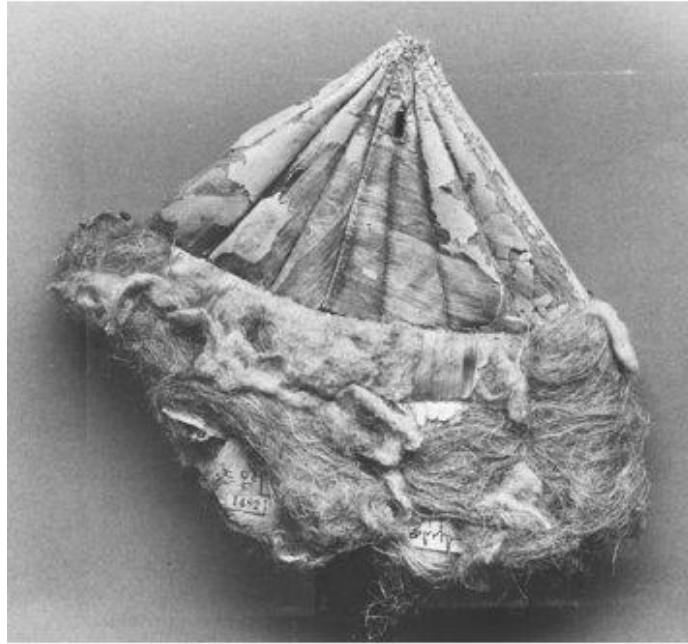
Resim 4:Mısır Peruk, insan saçından yapılmış peruk örneği. M.Ö.1550-1300.

(Kaynak:<http://www.bmimages.com/preview.asp?image=00035302001&imagex=23&searchnum=0004>) (03.03.2013).

Peruk, ilk olarak Mısırlılar tarafından güneş ışığının etkilerinden korunmanın diğer bir nedeni olarak görülmüştür.* Peruk, diğer adıyla “takma saç” veya “peruka” tek parçadan oluşan bir giyim eşyası olarak bilinmektedir. İnsanların kendi saçlarının üstüne saç eklemeleri, eski çağlardan günümüze kadar ulaşmıştır. Tarihte, peruk iklim şartlarından dolayı kullanıldığı bilinmektedir. Mısırlılar, özel peruklarını üretmek için kişiler görevlendirmiş ve peruk yapımı meslek olarak görülmüştür. Peruk, saç bantları gibi değerli olan altın taç başlıklar kullanılarak dekore edildiği günümüze kadar ulaşan Mısır resimlerinde görülmektedir. Krallık zamanında, peruklar altın, mücevher gibi değerli taşlar kullanılarak süslenmiştir, dolayısıyla kullandıkları perukları “papiürs” lifi kullanarak yapmaları, peruk kullanımlarındaki gösterdikleri ilgiyi ve önemi belirtmektedir.

* Peruk, Türk Dil Kurumunun online terimler sözlüğünde, “Takma saç” şeklinde ifade edilmiştir. (<http://www.tdk.gov.tr/>). (03.03.2013).

Mısır kadınları kılık ve kıyafetleri bakımından diğer toplumlardan oldukça farklılık göstermiştir. Peruk, yani takma saçlar dönemin en değerli aksesuarı olmuştur. John Woodforde'e göre, Peruk oldukça stil sahibi ve sanki özel bir organizasyon veya resmi bir davet için giyilmiş gibi görünüyordu, nadiren doğal kusurları gizlemek için kullanılmıştır. Mısır'daki bu uygulama başlar tıraş edilerek yapıldı.” (Woodforde J, 1971, s:5). Peruk, Antik Mısır döneminde mevki ve derece sembolü görülmüştür. Kişiler, aynı statü içinde olduklarını belirten saç ve peruk stillerini kullanarak mevkilerinin kolay fark edilmesini sağlamıştır. Sıcak iklimden korunmak için yapılan peruk, vazgeçilmez bir sembol haline dönüştürülmüştür.

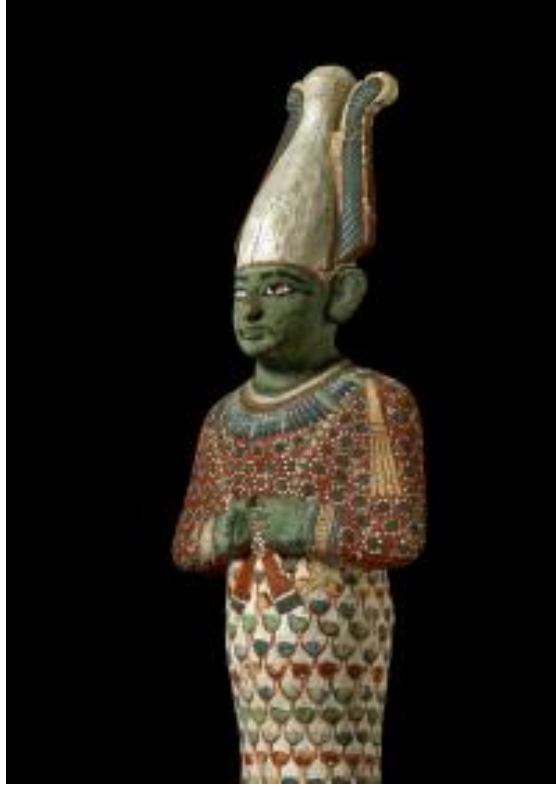

Resim 5: Keten bir astar üzerine kağıt ile dokunan ipek şapka örneği, Mısır, M.Ö.1000-1400.

(Kaynak: <http://collections.vam.ac.uk/item/O352117/>) (11.02.2013)

Mısır Uygarlığı, Tanrı ve Tanrıçalarını temsil eden, güç sembollerini kullanarak yaptıkları başlıklarını görsellik ve güç etkisinin önemli olduğu, başlık formlarının oluşmasında etkili olduğu belirtilmektedir, dolayısıyla kullanılan başlıklara farklı semboller, anlamlar ve isimler verilmiştir. Kral ve Kraliçeler, peruklarının üzerine altın ve değerli taşlardan oluşturulmuş sembolik güneş, şahin ve kobra gibi hayvan figürlerinin kullanıldığı güç sembolü olarak nitelendirilen başlıkları kullanmıştır.

Esas inanışa göre, Mısır'da tüm yapıların ve giyilen aksesuarların, heykellerin sol ayaklarının önde olması, güneşin soldan yükselmesinin nedeni olarak gösterilmiştir. Firavunlar, aşağı ve yukarı Mısır'ı yönetiyorsa iç içe geçmiş taçlar giyilmiştir. Aşağı Mısır'ın rengi kırmızı ve yukarı Mısır'ın rengi beyaz taç şeklinde simgelenmiştir.

Resim 6: Osiris'in boyalı ahşap figürü, Kraliyeti temsil eden karakteristik taç, yukarı Mısır kraliyet tacı .M.Ö.1295-1186.

(Kaynak:<http://www.bmimages.com/preview.asp?image=00782371001&imagex=185&searchnum=0001>). (05.03.2013).

2.1.2. Antik Yunan ve Antik Roma Dönemi:

Antik Yunanistan dönemi, bugünkü Yunanistan toplumunun kurmuş olduğu uygarlığın, M.Ö.756-146 yıllarında hüküm sürdükleri bölgenin adı olarak bilinmektedir. Antik Yunan medeniyeti, Ege ve Akdeniz'e yerleşen kavimler tarafından kurulmuştur. Mitolojik konum, Tanrı ve Tanrıçalara duyulan değer duygusu, siyasi sistemi ve kara-deniz ticaretlerinin ilerlemesi nedeni olarak, yüzyıl modasının etkilendiği belirtilmiştir.

Yunan ve Roma uygarlıklarının yaşam tarzları incelendiğinde, tanrıların hüküm sürdüğü bir medeniyet olarak bilinmesi, değişik kurallara sahip olduklarını göstermektedir. Kùltürleri, sanat kùltürüne dayanan Yunan ve Roma uygarlıklarının, Antik Mezopotamya döneminde kullanılan saç bantlarına benzeyen, inci işlemeli saç bantlarını, Minos uygarlığındaki kadınlar tarafından, başlarını süslemek için kullandıkları belirtilmiştir. Bu nedenle, farklı toplumlar ve kùltürler kendinden önce gelen toplumun etkilerini taşıdığı görüşü vurgulanmış, dolayısıyla giysi ve aksesuarlarını değişik formlar kazandırılarak kullandıkları gör÷lmektedir. Bilimsel verilere göre; Bugün, İzmir Efes müzesinde sergilenen Afrodite ve Artemis taş heykellerinde tasvir edilen, Yunan Medeniyetinde saçların doğal, sade ve basit stillerde kullanılmış olduğu gör÷lmektedir. Saç stilleri ve biçimleri, başlık formları gibi sosyal statünün, sembolü olarak gör÷lmüştür.

“Girit Adasındaki Knossos’da bir uygarlık kurmuş olan Minos’lular, eski çağların çok değişik ve çok süslü giysilerini giyiyorlardı, başlarında uzun sivri tepeli şapkalar ya da ters çevrilmiş vazo gör÷nümlü yüksek başlıklar giyerlerdi.” (Temel Britannica, cilt 3, 1992.s:64). Minos Uygarlığının kadınlarının, kullandıkları baş giysilerinin, çeşitli olduğu belirtilmektedir. Baş giysileri, yuvarlak, düz ve oval parçalardan oluşan, kenarları çiçek ve yaprak süslemeli çelenkler, baş giysileri olarak kullanılmıştır. Abrahams’a göre, köken olarak aynı olan Myken ve Minos kùltürü Ridgeway’ın araştırmaları ve Evans’ın kazıları ile birbirinden farklı olduklarını kanıtlamıştır”. (Abrahams, Ethel B. 1908, s:2). Minos kùltürünü, gösterişli bir hayat, moda ve ayrıntılı düşüncelerin oluşturduğu bilinmektedir.

Resim 7: Mavi’li kızlar adlı, Bronz çağ’dan kalma Minos Uygarlığına ait fresk, Girit (Kaynak: <http://www.yeniansiklopedi.com/wp-content/uploads/2012/10/3.-ladies-in-blue.jpg>). (05.03.2013).

Prens ve Krallar, kırmızı tüyler ile süslenen, özel altın işçiliği ile hazırlanan taçlar kullanmıştır. Antik Yunan Uygarlığı, kadın ve erkeklerin seyahatleri sırasında, saman, keçi ve deriden yapılan “Petasos” adı verilen şapkaları kullandıkları bilinmektedir. Kent alanında yaşamayan insanlar ve çiftçiler tarafından “Petasos” başlık giyilmiştir. Yunanlı kadınların kullandıkları, bir gelenek olarak bilinen enselerinde topladıkları topuz saç stili örneğini, modası geçmeyen şıklık göstergesi olarak günümüze kadar ulaştığı bilinmektedir. Antik dönemde, erkek saçları kadın saçları gibi uzun olarak kullanılmıştır.

Resim 8:Petasos şapka örneği, Üst orta kısımda, Hermes tarafından giyilen şapka M.Ö.440-450.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/130008567#fullscreen>). (05.03.2013)

Antik Yunan erkeklerinin kullandıkları başlıklar, gösterişsiz formlu başı saran ve alından tutturulan altın çember şeklindeki saç bantları, defne dalları kullanılarak dekore edilmiş ve kullanılmıştır. Yunan askerleri ise, yünden yapılan “Pilos” başlıklar ya da gümüş, siyah bronz, kırmızı tüy ve at kılıyla süslenmiş miğfer giymiştir. Bu başlıklar, keçe ve deriden yapılmıştır.

Resim 9: Antik Yunan, “Pilos” şapka giyen Odysseus örneği

Kaynak:

(http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=496927&objectId=398733&partId=1).
(30.04.2013).

Antik Yunan Uygarlığı, soğuk hava koşullarının etkili olduğu dönemlerde şapka ve pelerin kullanımı tercih edilmiştir. İnce işçilik, zeytin ve defne yaprak formu simgesel özellik taşıyan taçlar ve başlıklar, zincir örgüler, Mitolojik tanrıları temsil eden, yunus, güvercin gibi hayvan motiflerinin yer aldığı mücevherlerin günlük hayatta baş giysilerinde kullanılmıştır. Toplumların, giysi ve aksesuarlara taşıdığı anlam sert olmasa da, toplumsal kimlik etkilerine neden olarak değişim göstermiştir. Fiziksel ve ruhsal değişimler, alışılmış simgeleri sanatsal biçim vererek yönlendirmiştir. Kişilik, ruh hali, yaş, cinsiyet, statü gibi farklılıkların etkisi hakkında bilgi vermektedir.

Resim 10: Antik Yunan, şapka örnekleri. Antik dönem sırasından Hellenistik döneme geçilen değişim gösterilmiştir.

(Kaynak: Tierney Tom, **Greek and Roman Fashions**, New York, 2001, s:42).

Antik Roma Uygarlığı, M.Ö. 9.Yüzyılda İtalya Yarımadası'nda kurulan Roma şehir devletinden doğarak, tüm Akdeniz'i çevreleyen bir imparatorluk haline gelen medeniyetin adıdır. Hanedanlık tarafından yönetilen dünyanın ilk imparatorluğu, Antik Roma Uygarlığı, 12. yüzyıl boyunca varlığını sürdürmüş olduğu bilinmektedir. Tekstil, atletizm, spor, icatların geliştirilmesi, sanayinin yükselişe geçmesi gibi etkiler Roma Uygarlığının, moda alanında gelişme göstermesine neden olmuştur. Kumaş tercihlerindeki kullanım, yün, keten, ipek, Çin ipekleri, Mısır'dan ithal edilen keten ve Hint pamuğu olarak bilinmektedir.

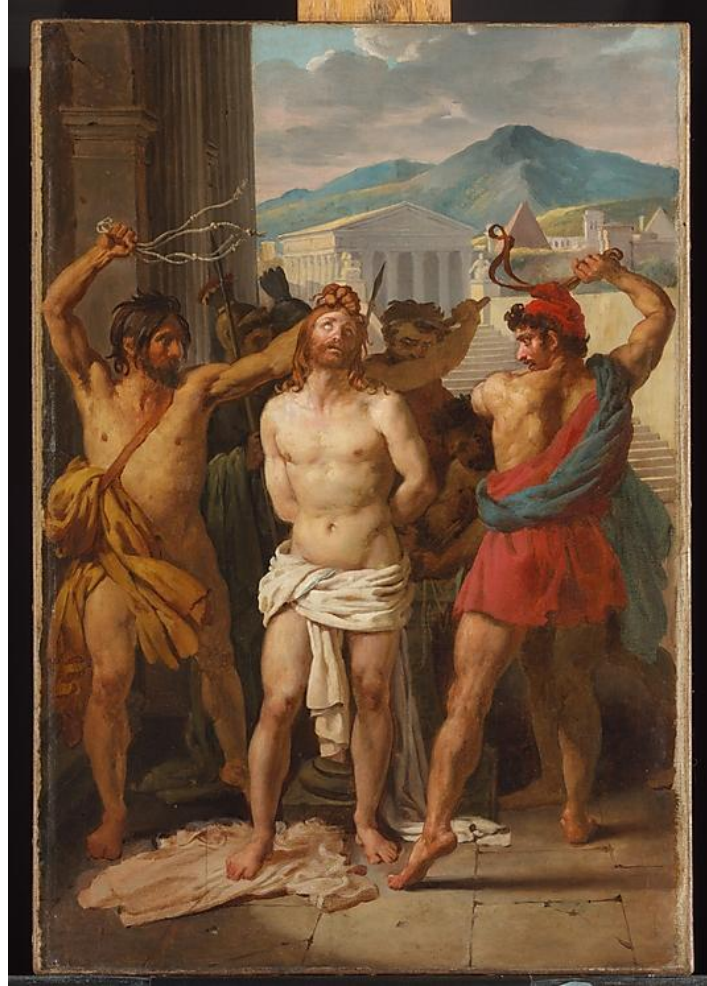
Resim 11: “ Himation” Romalı kadın ve erkeklerin baş ve omuzlarında kullandıkları kumaş örneği.

(Kaynak: <http://web.kyoto-inet.or.jp/people/tiokio/ancient/wear.html>). (07.03.2013)

Saç, tarihsel dönemler içinde kadının incelik ve zenginlik statüsünün bir belirtisi olarak görülmüştür. Saç fileleri, bantlar, ortadan ayrılan ve ensede yapılan topuz, hilal formu taçlar, kalın saç örgüleri popüler olmuştur. “...Hem kadınlar, hem erkekler için giyim iki ana giyim olan tunik (peplos ve chiton) ve bir pelerin olan (himation)’dan oluşuyordu. Kıvrımlı (Apoptygma) olan, bele ulaşacak şekilde, peplos ise sadece üst kısmı üzerine katlanmış, genellikle ağır kumaş geniş dikdörtgen yündü. Bu vücudun etrafından yerleştirilmiş ve bir iğne veya broş ile omuza takılırdı.”(www.metmuseum.org/toah/hd/grdr/hd.grdr.htm). (07.03.2013). Bilimsel verilere göre, Yunanlılara özgü olan, “Himation” Romalı kadın ve erkek tarafından giyilmiştir.

Himation kullanımı, baş ve omuzların örtülmesini sağlamıştır. Roma halkı, Yunan medeniyeti’nin kullandığı “Petasos” ve “Pilues” şapkalarını zaman içinde kullanmış olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, Antik yıllarda iki çağrışımı olan “Phrygian” (Frig) kep, Yunanlılar arasında Barbarlık olarak nitelendirilmiştir.

Roma uygarlığı ise Frig kep'ini "Özgürlük Rozeti" şeklinde başlığı tanımlamıştır. Defne yaprakları ile süslenmiş yarım ay şeklindeki taşlar kadın ve erkekler tarafından kullanılmıştır. Şapkalar, sosyal hayatta statü sembolü ve saygınlık kazandırmıştır, dolayısıyla belgeler ve kanıtlar gözlemlendiğinde şapkaların moda gösterisi ve statü gerekliliği olduğunu görüyoruz. Antik Yunan'da şapka kullanımı yoksul kesim tarafından giyilmesi, Antik Roma'da bunun tam tersine zengin kesim tarafından giyildiği görülmüştür. "Romalı erkeklerin, saç stillerinden biri altı yüzyıl süren stil olmuştur. Bu tarz, daire içinde saç kesme, tüm yuvarlak başının içinde çevrili olan bir yöntemdir." (Huggett, 1982, s:10). Bu araştırmaya göre; Roma Uygarlığının dış görünümüne oldukça önem verdikleri görülmektedir. Roma erkekleri için, saç formları soyluluğun bir işareti olarak görülmüştür.

Resim 12: Leon Palliere'nin Kırbaçlanan İsa Tablosunda en sağda kırmızı "Phrygian" Frig kep örneği. 1787-1820.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110003371>)
(10.03.2013).

Resim 13: “Roma; saç ve başlıklar, saç tokaları ve tokalar çeşitlilik göstermektedir.”
(Kaynak: Tierney Tom, **Greek and Roman Fashions**, 2009, s:43).

Bizans İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu’nun 395 yılında Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılması sonucu ortaya çıkmış olduğu bilinmektedir. Kentlerde yaşayan, Venediklilerin sayısının artması kullandıkları piramit görünümündeki şapkaların, İmparatorluk içinde tercih edilmesini sağlamıştır. Bu durum, yeni modanın başlamasına yön vermiştir. Din adamları, dini inanış ve bağlılıklarını gösteren saçlarının ortasını tıraş ettikleri modeli benimsedikleri bilinmektedir. Çiftçi kesim Romalılar, kullandıkları hasırdan yapılan “Petatos” olarak adlandırılan şapkaları kullanmıştır. Kadınlar uzun saçlarını, inci şeritler kullanarak örmüştür. Örgü şeritler başlarının etrafına çelenk formunda yerleştirilmiştir. Bu tarz örgü için, mücevherli taşlar kullanılmış ve çapraz bantlar kullanılarak dekore edilmiştir.

Süslü saç modellerinin üzerine, saydam kumaşlardan uzun eşarplar ile Bizanslı kadınlar, omuzlarının üstüne dökülen baş örtüleri takmıştır. Mücevherlerin bol kullanıldığı ağır nakışlı aksesuarlar kullanılmıştır. Altın, inci, yakut, safir, zümrüt ve elmas gibi değerli taşlar kullanılarak baş giysileri yapılmıştır.

3. ORTAÇAĞ AVRUPASI, ORTAÇAĞ VE RÖNESANS DÖNEMİNİN ŞAPKA BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ

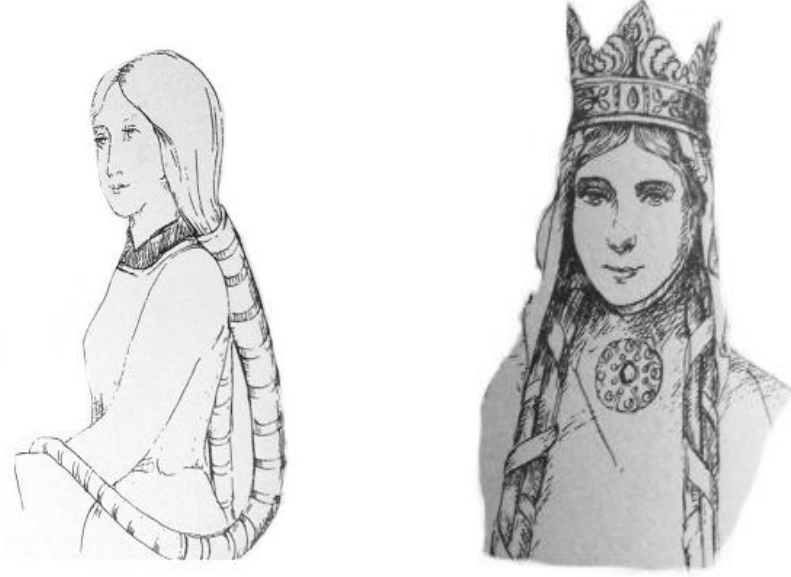
3.1. Ortaçağ Dönemi

Ortaçağ döneminde, giyim sosyal sınıflara göre değişim göstermesi ve dini etkilerin ortaya çıkması gibi etkenler, şapka formlarına yansımış ve kullanılan baş aksesuarlarında farklılık yaratmıştır. Sınıfsal durumlara göre şapka, insanların toplumsal durumlarını sembolize niteliğini taşımış olduğu görülmüştür. Hugget'a göre, "Ortaçağ'da kademeli gelişim görülmüştür, servet artışı ve sosyete sınıfları ile batıda saç stillerinde artış olmuştur." demiştir. (Huggett,1982,s:15). Bu alıntıya ek olarak, Ortaçağ döneminde, Kadın ve erkekler belli bir tarzda saç stillerinin sınıfsal olarak, saç biçimlerini etkilediği görülmektedir. Ortaçağ'dan günümüze ulaşan resim ya da giysiler, Kral ve Kraliçelerin renkli parlak ve ipekli kumaşlardan giysiler ve taç kullandıkları görülmektedir. "Tunik" Ortaçağ Avrupa'sında uzun yıllar boyunca erkekler tarafından kullanılan giysilerden biri olmuştur. Bu tarz kıyafet tüy ile süslenen baş giysileri (Şapkalar) ile tamamlanmıştır.

"Ortaçağlarda (500-1500 yılları arasında) ve Rönesans öncesinde, evli olan bir kadın başını örtmediği sürece, giyimine çok fazla dikkat edilmezdi. Birçok baş örtme çeşitleri ve aksesuar çeşitleri ortaya çıkmıştır. Kadın sadece saçları değil, mütevazı bir şekilde kulaklarını ve boynunu kapatmıştır." (Pendergost, 2004, s:459). Bu alıntıya paralel olarak; Özellikle evli kadınların kullandıkları saç biçimlerinden olan, topuz stili saçlarını "kalpak" olarak adlandırılmış baş giysileri ile kullandıkları bilinmektedir. Bu nedenle İnsanlar, örtünmek istediklerinde bilinçsizce de olsa, moda akımı kavramını yaratmışlardır. Toplumların gelişmesi ile yeniliklerin oluşması, kişilerin etkilenmesine ve kendi gelişimlerini başlatmasına neden olmuştur. Kişinin yaptığı iş veya sınıfa göre, şapka üretilmesi kavramı ortaya çıkmıştır. Bu gereklilik, toplumsal nitelik kazandırılmasını sağlamıştır.

Baş giysileri (şapka), giyilen kıyafetlerin aksesuarları olarak sosyal niteliği anlatan bir işaret olmuştur. Avrupa'da giyim gelenekleri, ticaret, seyahat, zenginlik giyimin sofistیک bir hal taşımasına neden olduğu görülmüştür. Ortaçağlarda, Kadın saçlarında örgü saç kullanımının toplum arasında bir statü göstergesi olduğu bilinmektedir.

Örgü uzunluğu, metal rulolar kullanılarak desteklenmiştir. Örgü saçlar ile kullanılan peruk, saçların daha kalın ve gösterişli hale gelmesini sağlamıştır. İnsan ve hayvan kılı ile yapılan peruk, örgülü saçlar ile birlikte dekore edilmiştir. Araştırmalara göre, Ortaçağ'da örgü saç formlarının yaklaşık, 20 yıl kullanıldığı belirtilmiştir. 12. yüzyıla gelindiğinde, kadınlar örgülü saçlarında tül ve tülbent kullanımı başlamıştır. Saç stilleri ve kullanılan baş giysileri (şapkalar), 12.yüzyılda gösterişsiz ve sade olarak belirtilmiştir.

Resim 14: Sol resim;İngiliz örgü saç. Sağ resim; Fransız örgü saç” örnekleri (1100-1200).

(Kaynak: HildaAmphlett,**Hats a history of fashion**, New York, 2003, s:20).

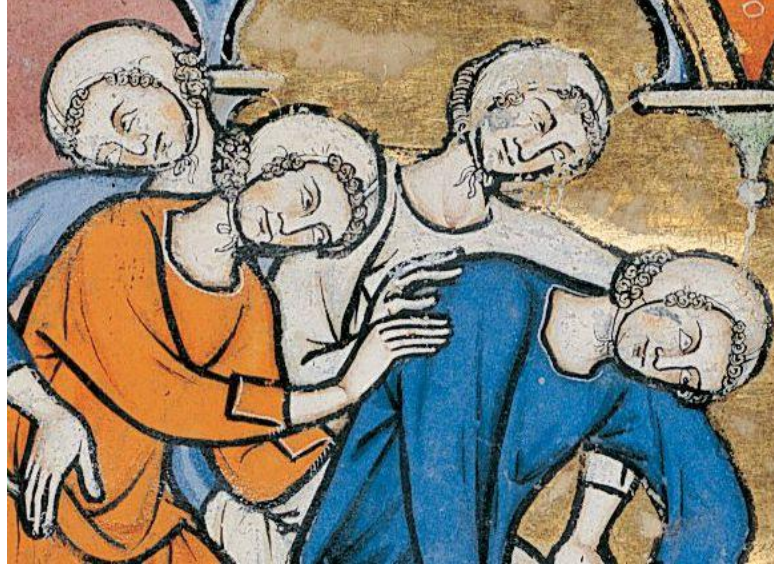
Ortaçağ baş giysileri, “Barbe” - “Barbette”, olarak bilinen basit bir beyaz keten kumaştan yapılmış baş aksesuarları kullanılmıştır. Pili görüntüsüne sahiptir. Amphlett göre, “Barbette’nin bir gelişimi olan Barbe, yüzyılın son yıllarında adapte olmuş ve 16.yüzyılın ikinci yarısına kadar devam etmiştir. Barbe, ağzın hemen altından başlayan ve çenenin alt kısmını kapatan kıvrımlı (pilili) bir kumaştır.” (Hilda Amphlett, 2003, s:22). Bu alıntıya ek olarak, Barbette, kadınlar arasında popüler olduğu belirtilmiştir. “Barbette” başlık, Keten ve ipekten yapılmıştır. Resim 15’te bu başlık stili, örnek olarak gösterilmiştir. Uzunluğu boğaza kadar çene altından bol dökümlü, uç kısmı taça tutturulan örtü ve genellikle taç ile kullanılmıştır. Saçlar, “Barbette” giyilirken, örgülü olarak kullanılmıştır.

Resim 15: Keten “Barbe – Barbette” başlık örneği

(Kaynak:<http://www.sharonburnston.com/medieval.html>) (04.04.2013).

Ortaçağ’da diğer bir başlık modeli, “Coif” (bone), kadınlar ve erkekler için, Ortaçağ Avrupa’sında giysilerin uygun parçası olarak görülmüştür. Yıllar boyunca kullanılmıştır. “Coif”, 14.yüzyılda erkekler arasında kullanım popülerliği düşmüştür. 17.yüzyılda Ortaçağ İngiltere’si ve İskoçya’da tüm sınıflar tarafından kullanılmıştır. Genelde bu model çene altından bağlanarak giyilmiştir. Bone, olarak tanımlanmaktadır.

Resim 16: “OrtaçağCoifbaşlıkgiyenerkekler”.

(Kaynak:<http://thepragmaticcostumer.wordpress.com>). (06.04.2013)

Resim 17: “Kraliyet ailelerinin kullandıkları Coif”,Triptygue du Maitre de Moulines”orijinal mücevher işlemeli Coif başlık.”

(Kaynak: <http://www.kats-hats.co.uk/Jewelled.coif.shtml>) .(06.01.2013)

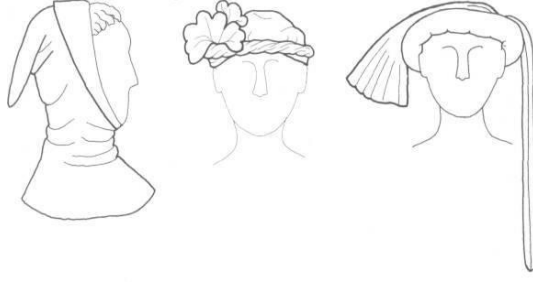
Bu yüzyıllar içinde diğer popüler olan başlık, “Chaplets (Çelenk)” genç soylu kadınlar tarafından, 13.- 14.yüzyıllarda kullanılmıştır. Onur ve saygınlık, sembolünün bir işareti olarak tercih edilmiş ve giyilmiştir. Genellikle bakirelik temsili olarak simgelenmiştir. İlk kez gelinler tarafından giyilen baş aksesuarı, mücevherler ve portakal çiçekleri ile süslenmesi gelenek gösterilmiştir. Çiçekler mevsimine uygun olarak kullanılmıştır. Giyimde ve saç aksesuarlarında, zerafet anlayışının yükselişi, Ortaçağlarda kullanılan diğer popüler başlık olan “Crespines” (saç filesi) olarak adlandırılan, başlık (şapka) formu popülerlik kazanmıştır. Bu başlık üç bölümden olmuştur. Saç filesi, Tülbent ve altın kap şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Crespines, altın örgü ile küçük altın çiçekler yapılı ve örgü cam boncuklar ile dekore edilmiştir. Diğer başlıklardan (şapkalardan) farklı olarak, taç şeklinde kullanılmıştır. Soylu kadınlar tarafından giyilmiştir.

Resim 18: “Crespines” (saç filesi) örneği

(Kaynak:<http://objectlessons.org/clothes-and-accessories-medieval/woman-s-headress-medieval-replica/s56/a957/>) (08.03.2013).

“Ortaçağda kadınlar saç tasarımı için, fazla zaman ve para harcamıştır. Boncuklu süslü başlıklar (şapkalar) ve özenle yapılmış örgüler, peçelerde stiller alışılmış modeller ile saç gizlenmiştir.” (Leventon,2008.). Bu araştırmaya göre, Kadınların kullandığı örgülü saç stilleri, çeşitli şekillerde bağlandığını ve moda kavramının çağlar boyunca devam ettiği görülmektedir. Yüzyıl sonuna kadar file saç aksesuarı, ipekler ve keten örtüler ile dekore edilerek kullanılmıştır. Sonuç olarak, başlıklardaki ayrıntılar, günün büyük bir kısmını süslenmek için harcamalarına neden olmuştur. “Papaz kukuleları, 14.yüzyılda yavaş yavaş geliştirilerek “Chaperon” stilini getirmiştir, bu stil dar ve arkadaki bir noktadan genişleyen uzun kuyruk olan “liripipe” modeli gibidir. Bu stil “Tippet” (boyun atkısı) olarak, farklı kaynaklarda bu ad ile anılmaktadır. Tippet, eski çağlarda sarkık manşetlere verilen isimdir.” (Nunn, 1984, s:23). Bilimsel veriler, Ortaçağ Avrupa’sında din adamlarının kullandıkları şapkalar için, süreç içinde yavaş ilerlemesinin nedeni olarak gösterilen etkenlerin başında, kilise’nin koyduğu katı kurallar, siyasal, sosyal ve doğa olayları gibi etkiler, faaliyetler önünde büyük engeller göstermiş olduğunu belirtilmiştir.

Resim 19:“Erkek hood(kapişon) başlıkları,sol resimde 13.-14. Yüzyıllarda kullanılan temel kapişon,orta resimde hood(kapişon) bir şapka gibi 14.-15.yüzyıllarda giyilirdi. Sağ resimde,Chaperon 15.yüzyıl ortalarında.

(Kaynak: Thursfield Sarah,**The Medieval Tailor’s asistant making common garments 1200-1500**, Ireland, 2001, .s:20).

“Chaperon” şapka, üç şekilde 15.yüzyılda giyilmiştir. Yastıklı Rulo içine dikilen omuza kadar gelen model, keçe kullanılarak yapılmıştır. Model “liripipe” olarak adlandırılmıştır. Doğu ile ticaret, ipek ve kadife gibi kumaşların kullanılmasını sağlamıştır. Ortaçağ stilinden fazla uzak olmayan gotik stilindeki kıyafetler, mücevherler, metalik ipler, brokarlar kullanılarak kral ve soyluların elbiselerini ve baş giysilerini süslemiştir. Kadın başlık (şapka) modası ön planda olmuştur. Fransa’da kullanılan “Hennin” (uzun sivri) şapka ve ucunda uçuşan bir duvak dönemin stili olmuştur.

Resim 20: “ Philip the good (1396-1467) portresi, “Liripipe” başlık örneği.

(Kaynak:<http://www.studyblue.com/notes/n/northern-renaissance-art-history/deck/1309268>). (15.05.2013)

Resim 21: “12.yüzyıldan, 14.yüzyıla kadar Fransız soylularının tarihsel figürleri ile Hennin başlık”.

(Kaynak: Racinet Albert, **European Costume**, London, 2000, s:28)

“ En popüler boynuzlu başlıklar, Kelebek Hennin ve kalp şeklinde başlıklardır.” (Hugget, 1982, s:17) . Bu başlıklar 1420’li yıllarda ortaya çıkmış, “Horned” (boynuzlu başlık) olarak adlandırılmıştır. Başlık, inek boynuzu gibi ima edilmiş ancak boynuzları destekleyen teller, bir peçe kullanılarak bu benzerlik sona erdirilmiştir. Fransa kökenli, Hennin başlık yüz çevresine asılı kadife bir külah ile sabitlendirilmiştir. Erkekler, bu dönem kısa saç stilini benimsemiştir. Ön kısım kakül, arka kısımlar ise tıraşlı saç modeli kullanılmıştır. 15.yüzyıl, lüks ve abartılı kıyafetler çağında büyük boyutlu, gösterişli hacimleri olan başlıklar (şapkalar) kullanılmıştır. Başlıklar (şapkalar), dönemin kıyafetlerinin önemli bir parçası olmuştur. Kıyafetlerle kullanılan, baş giysileri görünümleri nedeniyle lüks ve abartılı olarak kullanılmıştır. Kadın ve erkeklerin kullandıkları, başlık (şapka) zorunluluk haline getirilmiştir. Dekoratiflik yanı sıra zerafetlik açısından, insanların toplumsal parçası olmuştur. “Hennin” başlık, kullanılan gösterişli kıyafetler, çağın en pahalı aksesuarı ve toplumdaki statülerin belirlenmesinde etken olmuştur.

Kilise, evli kadınların saçlarını göstermesini yasaklaştıran sert ve katı kurallar getirmiştir. Kadınlar kurallar ve baskılar doğrultusunda, başlarını boneler ve duvaklar kullanarak örtmüştür. Yüksek alın, güzel olarak algılanmış ve bu sebeple çoğu kadın alınlarını tıraş ettirmiştir. Başlıklar, insanlar için bir süs olmanın dışında kişinin toplumsal, siyasal ve ekonomik statüsünün göstergesi olarak, Ortaçağ döneminin sonuna kadar devam etmiştir.

Resim 22:“ İngiliz erkeği, saç modeli örneği”. 1431

(Kaynak: AmphlettHilda ,**Hats a history of fashion in Headwear**,New York, 2003, s:75).

“Kadınların, fiziksel özelliklerini genellikle gizlemek zorunda bırakılmış, fakat başarılı olunamamıştır. Genç kızların ve gelinlerin saçlarını kapatmaları ve anatomilerinin mümkün olduğu kadarını saklamaları gerektiği gerçeği oluşmuştur. Virgin Mary (Bakire Meryem) , çeşitli portrelerde saç kapalı ve günümüz rahibelerindeki gibi saçlarını kapatma şekli, 13.yüzyılın başlarında yaşayan birçok kadının yaptığı şekilde başlarını kapatmaktadırlar”. (Nunn, 1984, s:9). Bu araştırmaya göre, Ortaçağ Avrupa’sı dini baskıların etkili olduğu karanlık bir dönemin yaşandığı bir çağ olarak bilinmektedir. Avrupa’da kadınların bugün bile tam anlamıyla sosyal yaşamda yer almamalarının kökeni, baskı altında olduklarını kanıtlayan bir durum olduğu görülmektedir. Din, özgür düşünce ve hareketler konusundaki tavrı acımasız olmuştur. Tarihin her döneminde, özgür düşünceler dinsel konuların gerisinde kalmıştır. 1428 yılında, Fransa’da ortaya çıkan “Hennin” başlık, genellikle önlük tarzında elbise ile giyilmiştir. “Hennin”, Avrupa’lı soylu kadınlar tarafından giyilen koni, çankulesi, kesin koni şeklinde bir başlık olarak bilinmektedir.

Resim 23: Hennin başlık örnekleri, 1490.

(Kaynak:Amphlett Hilda,**Hats a history of fashion in Headwear**, New York, 2003, s:57).

15. Yüzyılda giyilen Hennin başlık, 1470 yılından sonra değişime uğramıştır. Ortaçağda kadınlar, uzun koni (Hennin) şeklindeki başlıklarını 1480’li yıllarda tıraşladıkları saçları ile kullanmıştır. 1480’li yıllardan sonra bu tarz başlık stili yerini daha küçük başlıklara (şapkalara) bırakmıştır. Baş aksesuarlarının, kumaşları mücevherler, nakış ile süslenmiştir. Gösterişli ve soylu kadınlar, saçlarını peruk kullanarak dekoratif bir tarz elde etmiştir. 15.yüzyıl sonuna kadar, kadın ve erkeklerin, giydikleri başlık (şapka) stillerinde değişim görülmemiştir.

Resim 24: “15. Yüzyıl sonlarında Traş edilmiş ve moda olmuş saç örneği”. 1490

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1975.1.130>). (07.03.2013)

3.2. Rönesans ve Şapka formlarının incelenmesi (1490-1620) :

Rönesans*, ideal dengeyi ifade eden giyim tarzının olduğu dönem olarak nitelendirilmektedir, dolayısıyla bu durum kişinin sosyal statüsünü ve toplumdaki görünüşünü etkilemiştir. Rönesans, toplumsal sınıflar içinde büyük zenginlik farklılıkları olmuştur. Özgürlük anlayışı, bireysellik modanın gelişmesini ve yeni stillerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Rönesans'ın, ayrıntılı tasarımları giyim ile birlikte aksesuarları etkilemesi, Avrupa'daki Rönesans stiline aksesuarlar (başlık,şapka), tasarımlarının oluşmasında etken olmuştur. I.François döneminde, kıyafetler zengin ve renkli tercih edilmiştir. II.Henri ve IX.Charles dönemleri, altın yaldızlı ve siyah rengin hakim olması, İtalyan ve Fransız modası başta olmak üzere, Avrupa'nın geri kalan kesimlerinde Rönesans akımından etkilendiği bilinmektedir. 16. yüzyılda oluşan giyim tarzı, aksesuar kumaşlarının pahalı ve nadide kumaşların (brokar, kadife, ve ipek) kullanıldığı görülmüştür.

16.yüzyıla kadar temel gereksinim olarak görünen ve toplumlarca belli bir statüsü olan ve simgesi olan şapkalar, bu dönemde moda olgusunun göstergesi olmuştur. İnsana has biçimleri, ortaya çıkararak değerlendiren baş giysileri ile yenileşme çabası soylu kesimlerce olumlu bir şekilde karşılanmıştır. Şapkalar, Rönesans döneminde zorunluluk haline gelmiştir. Bu kurala uymayan Kişiler için, ceza ve yasalar konulmuştur.

“Hood” (Kukuleta) başlık, erken 16. Yüzyılda kadınlar tarafından tercih edilen en yaygın şapka olmuştur. Genellikle, kıvrımları içeriye doğru kullanılmış, bir başka popüler stil başlık ise “Gable Hood “(üçgen çatılı kukuleta) olarak bilinen başlıktır. (Aragon'lu Catherina) Portresi, şapka formuna örnek olarak Resim 25'te gösterilmiştir.

* **Rönesans:** Türk Dil Kurumu'nun online terimler sözlüğünde, “XV. Yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.” Şeklinde Rönesans kavramı ifade edilmiştir. (<http://www.tdk.gov.tr>). (12.03.2013).

Resim 25:“Aragon’lu Catherina Portresi”, Gable Hood (Kalkan,Üçgen çatı kukuleta) başlık örneği. 1520.

(Kaynak:<http://www.npg.org.uk/collections/search/person/mp00801/catherine-of-aragon>). (15.05.2013).

Gable Hood (Üçgen çatı Kukuleta), 1540’lı yıllara kadar popüler olmuştur. 16. yüzyıl saç ve şapka stilleri, toplumda meydana gelen değişimleri yansıtmıştır. Hood (Kukuleta) başlık, yüz çevresinde bol dökümlü ve omuz arkasından sarkan bir forma sahiptir. Bunun anlamı, saçın gizlenmiş olduğu düşüncesi olarak belirtilmiştir. Hood (kukuleta) başlık, rahibeler gibi ağırbaşlı bir görünüm yansıtmıştır. Saç metal tel ile yapılmış mücevherler veya nakış ile dekore edilmiştir. Fransa’da Goblen (üçgen çatılı kukuleta) başlık , ipek ve kadifeden yapılmıştır. Arka kısmından aşağıya doğru sarkıtılan tül, duvak ile form kazandırılmıştır. Erkekler ve kadınlar için, başı koruyan ve süsleyen saç, yüzyıllar boyunca her dönemin zevkini, güzellik ve güzelleşme anlayışına göre biçim kazanmasını sağlamıştır.

Güzel sanatlara verilen önem, insan doğasının, iyi anlaşılmasına neden olmuştur. Endüstri sektöründeki yenilikler, artan üretim kumaş ve aksesuarların çeşitlenmesinde etkili olmuştur. Kişiler, geleneklerden uzaklaşarak, kendi zevki isteği doğrultusunda giyinmeye başlanmıştır. Rönesans kadınları, moda'ya olan ilgileri nedeniyle, kimlik bulmak içinde çaba göstermiştir.

“Kraliçenin ve almayla gücü yeten kadınların yüzlerce peruğu olmuştur. Bu peruklar sarışın veya kızıl saçlı çocukların saçlarından elde edilir, bu da olmasa hayvan kıllarından elde edilirdi” (Huggett, 1982, s:24). Bu araştırmaya göre, Zenginlik ve asaletin simgesi olarak görülen peruklar, özen içinde yapıldığı ve kullanıldığı belirtilmiştir. Günümüzde ise peruklar, sentetik yada doğal saçlardan üretilmektedir. Saçlar, peruk haline gelirken işlemler görmektedir. Bu işlemler, temizlik ve dezenfekte işlemi, boyama ve dikiş teknikleri, yıkama son olarak fön işlemi yapılmaktadır.

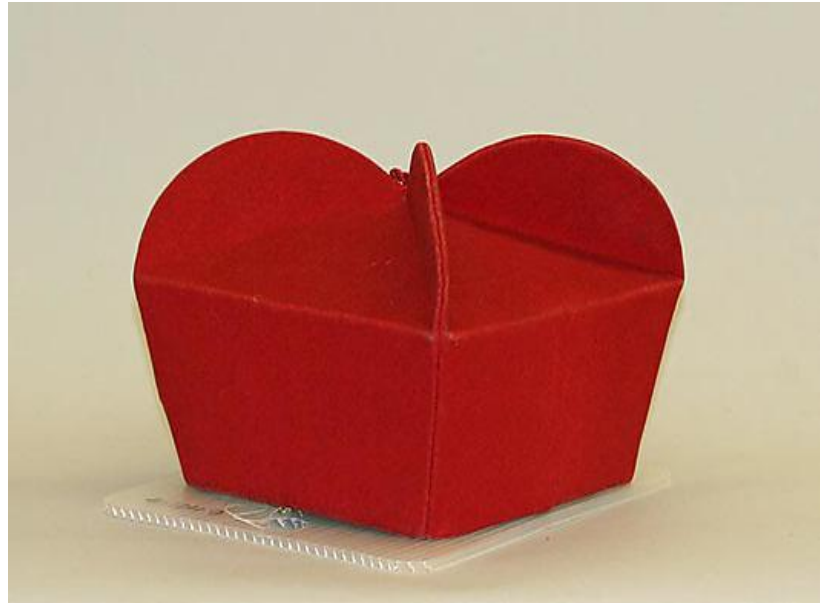
“Crimped” (Kıvrımlı) dalgalar ve lüle şeklindeki kıvrırcık saç popülerliği, saçları süslemede mücevherler, renkli taş kullanılmıştır. 1570’li yıllarda ise peruk İngiltere’de kullanılmaya başlanmıştır. Resim 31, peruk stiline örnek olarak gösterilmiştir. Saray halkının görkemli giysilerinin parçası olan peruk, dönemin saltanat ve soyluluk belirtisi olarak görülmüştür. Rönesans, Avrupa’nın diğer ülkelerine kültürel bir hareket olmuştur. Ticaret, Rönesans ve moda ilerleyen kültürü yansıtmıştır. Avrupa’da özellikle, siyasal alanda görülen bu hareketler (ticaret ve moda gibi), Rönesans sanatının oluşmasını ve kişinin kendi özgürlüğüne sahip olması gibi düşüncelerin yaygınlaşmasına neden olmuştur. “Şapka genellikle iç mekanlarda giyilmiştir. Bunun yanı sıra haricen yada nadiren kraliyeti selamlamak için kullanılmıştır. Küçük ve kalkık formlu olan bir bandana (skull cap), dekore edilmiştir. İç mekanlarda kullanılmış olan bu başlık, 16.yüzyıl ikinci yarısında gece yatarken kullanılmıştır. “Biggin cap” (çocuk kebi) olarak adlandırılmıştır”. (Nunn, 1984, s:38). Bu araştırmaya göre, Şapka ve kep çeşitleri, Ortaçağ Avrupa’sında zorunluluk haline geldiği görülmektedir. Kep kullanımı, dini etkiler, toplumsal ve ekonomik baskılar insanların yaşam tarzlarını, ev yaşantılarını etkilemiştir.

Örneğin, Orta sınıf kadınlar, düşük ve geniş kenarlı şapkalar giymiştir. Giysiler gibi başlıklar (şapkalar), ülkeler içinde farklılık ve tarz şekilde görülmüştür. 16. yüzyılın ilk yıllarında erkek kıyafetlerinde değişiklik olmuştur.

Resim 26: “ Bess of Hardwick, Fransız Hood (kukuleta) başlık örneği.”1560.

(Kaynak: AshelfordJane ,**The Art of Dress,clothes and society**, London, 1996, s:26).

Resim 27: Biretta şapka örneği

(Kaynak : <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043293>)
(10.05.2013).

Taç yeni stili olan “Biretta” (dört köşeli şapka) şapka stilini oluşturmuştur. Bu stil Resim 28’de örnek olarak gösterilmiştir. Şapka ilk bakışta orta çaplı ve dar kenarlı düşük bir taça benzetilmiştir. Yüzyıl ortalarına doğru ipek ve kadife başlıklar (şapkalar) kullanılmıştır. Biretta (Dört köşeli şapka), genellikle siyah ve süslü kısa tüy ile altın örgü bir bant yada taç ile süslenmiştir. 16. yüzyılın ikinci yarısında, tel bir çerçeve ile bu başlık yüksek bir forma sahip olmuştur. Değişik dikiş teknikleri “Biretta” kepleri üzerinde denenmiştir. 16.yüzyıl Fransa’da, İspanyol şapkalarının tersine şapka kenarlarına ve iç kısımlarına astar kullanılmıştır. Kural olarak, astarlar farklı renkte kullanılmıştır. III. Henry, saltanatı sırasında baş aksesuarlarında çeşitlilik görülmüştür.

Kadın başlıklarının ögesi olarak gösterilen, “Toque” (Miğfer) kenarsız kadın başlığı, kadife kumaş kullanılarak yapılmıştır. Altın, gümüş örgüler ile şapka’ya form ve biçim kazandırılmıştır. Bugün ise Toque şapka, aşçı şapkası olarak anılmaktadır. III.Henry döneminde, yüksek-düşük şapka modelleri, geniş-dar kenarlı şapkalar ve taç moda olmuştur. Şapkalar keçe, kadife, bez ve ipek kumaşlardan üretilmiştir. Tüyler, dik bir şekilde ön ve arka kısımlardan toka ile bağlanarak giyilmiştir. IV.Henry,zamanında ise şapkalar genellikle devekuşu tüyü kullanılmıştır.

Resim 28: “Biretta” (Dört köşeli şapka), Baciccio, Portrait of Cardinal Marco Gallo.(1639-1709).

(Kaynak:http://www.terminartors.com/artworkprofile/BaciccioPortrait_of_Cardinal_Marco_Gallo). (19.01.2013).

Resim 29:“Toque” şapka, İspanya Kralı II.Philip (1500), Sofonisba Anguissola tarafından yapılmış portre örneği.

(Kaynak:<http://www.internetstones.com/la-peregrina-pearl-elizabeth-taylor-napoleon-iii-philip-ii-queen-mary-i.html>) (12.05.2013)

İtalya’da şapka stilleri, sayısız formlardaki başlıklar (şapkalar), küçük “Toque” başlıklar, özellikle “Balzo” denilen yuvarlak rulo şeklindeki şapka, kadınlar ve erkekler tarafından giyilmiştir. Kadınlar ve genç kızlar, Toque başlık ile saçlarına inci çiçek ve mücevherler kullanmıştır. Şapka’nın biçimi zaman içinde kaybolmuştur. Duvaklar, şapka formlarının yerini almıştır.

Resim 30:“Balzo” şapka örneği, 16.yüzyılda,Tiziano tarafından yapılan Isabella d’este portresi. (1534)

Kaynak:(<http://artandwomen.weebly.com/sixteenth-century-art-in-italy.html>) (20.03.2013).

3.2.1. Kraliçe Elizabeth Dönemi:

Rönesans döneminde, 1558 yılında İngiltere tahtına geçen Kraliçe I. Elizabeth, kırk beş yıllık hükümdarlığı süresince ekonomik, politik ve kültür alanlarında ülkesini ferahlık seviyesine ulaştırmıştır. Evlenmediği için halk tarafından kendisi “Bakire Kraliçe” olarak adlandırılmıştır. Elizabeth döneminde, Avrupa ülkelerinde yaşayan kadınlar fiziksel ve ruhsal olarak zayıf, erkeğe bağımlı ve muhtaç olarak görülmüştür. Toplumsal olarak kadınlar ikincil konuma sahip olarak görülmüştür.

Kraliçe Elizabeth, kişilerin giydikleri renklere kadar belirlenen, katı kurallar getirmiştir. Sınıflara ayrılmış toplumlar ve sınıf sistemini korumak için sert cezalar uygulanmıştır. Saç stilleri, Kraliçe tarafından belirlenmiştir. Saç dahil olmak üzere, üst sınıf moda son derece özenli olunmuştur. Uzun saçlar, bakireliği sembolize etmiştir. Kıvrık saç modelleri, Elizabeth döneminin vazgeçilmezi olmuştur.

Şapkaların çoğu tüy, inci, altın iplik, nakış ve dantel kullanılarak yapılmıştır. “Kraliçe, 1562 yılında yakalandığı su çiçeği hastalığından sonra kestane rengine sahip bir peruk takmaya başlamasıyla birlikte, imitasyon saç kullanımı yaygınlaştırıldı.” (Ashelford, 1996, s:35). Bu araştırmaya göre, Kraliçe tarafından getirilmiş olan yasaklar, belirleyici yönetim şekilleri, toplum, moda ve saç stillerine yapılan baskı ve etkisinin yansıtıldığı görülmektedir. Elizabeth döneminde, modayı takip edenler zaman zaman “Fransız Kukuletası” olarak bilinen ve başın iki arkasını örten bir başlık kullanmıştır. Genellikle şapka kullanmayarak saçlarını özenli biçimler vererek, değerli taşlar, mücevherler ile süslenmiştir. Moda görüşleri ile Kraliçe dönemin, moda ikonu olduğu belirtilmiştir. Tudor (İngiliz Kraliyet Ailesi), kadınları Elizabeth döneminde çeşitli şapkalar kullanmıştır. “Gablen” (üçgen çatı biçiminde) başlık, “Coif” (bone) başlık ve “Atifet” (kalp biçimli, Fransız başlık stiline benzeyen, yarım ay yada hilal biçimli) başlık, 1520-1550 yılları arasında tercih edilmiş ve kullanılmıştır. Atifet başlığını, İskoç Kraliçesi Mary, dantel ile dekore etmesi başlığın, farklı tarz oluşturmalarını sağlamıştır. Resim 32’de, bu başlık örneği gösterilmiştir.

Resim 31: “Elizabeth Knollys, Bayan Layton, varlıklı bir kadın için dış giyim gösteren Kraliçe,yüksek taç şapka muhteşem bir mücevherli şapka kurdelesı, devekuşu tüyü ve bir denizyıldızı ve mercan, büyük mücevher görülmektedir.(1577)

(Kaynak: Ashelford Jane,**The Art of Dress** , London,1996, s:32).

Resim 32: “İskoç Kraliçesi Mary, Kraliçe’nin portresinde “Atifet başlığı” örneği (1578).

(Kaynak:<http://www.npg.org.uk/collections/search/portrait.php?search=ap&npgno=429&eDate=&lDate=>) (23.03.2013).

Ruff yaka, kullanımı şapkaların tamamlayıcısı olarak görülmüştür. Ruff boyutları, Elizabeth dönemi süresince değişim göstermiştir. Kraliyet kadınlarının, taç giyme törenlerinde saçlarının uzun kullanılması şartı getirilmiştir. Bir kadın evli ise sert kurallar gereği saçlarını, başlıklarla gizlemek zorunda kalmıştır. Yüksek alınlar, güzellik işareti olarak görülmüştür. Bu yasak ve şartlar, Kraliyet ailesince mahkemelerde belirlenmiştir. Fransız “Hood” (kukuleta) başlık, Anne Boleyn, I.Elizabeth döneminde “yarım ay” yada “hilal” tarzında bir bant, fransız mahkemelerinde tanıtılmıştır. Bu başlık kenarı inciler, mücevher bant (bilaments), saç arkasını kapsayan bir form şeklinde kullanılmıştır.

Resim 33: “Anne Boleyn,. Bilaments (mücevher bant) başlık örneği.” 1534

(Kaynak: <http://tudorhistory.org/boleyn/annebmin.jpg>). (23.04.2013)

Kraliyet erkeklerinin kullandığı ruff yakalar, ön kısmı daha eğik çeneyi takip eden yüz çevresinde kısa saçlar ve şapka kullanarak giyilmiştir. Bu stil, Resim 34’te örnek olarak gösterilen, Sir Walter Raleigh portresinde görülmektedir. Moda, pahalı ve zengin malzemeler ile yapılan şapkaların, 1571 yılındaki yasa ile altı yaşın üzerindeki herkesin, İngiltere’nin yün ticaretine yardım etmesi için Pazar günleri ve tatil günlerinde, bir yün şapka giyilmesi şartı getirilmiştir.

Resim 34: “ Sir Walter Raleigh, portresi”

(Kaynak: <http://www.northcarolinahistory.org/encyclopedia/13/entry>) (26.04.2013)

4. XVII. YÜZYIL AVRUPA, TOPLUMSAL OLAYLAR, KADIN VE ERKEK ŞAPKA BİÇİM VE FORMLARININ İNCELENMESİ

17. Yüzyıl boyunca moda, değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Yenilikler, değişimler ve zevklerin gerçek anlamda neden ve gereksinim duyulmadan yaygınlık kazanabilmesidir. Moda'daki bu değişim genelde sade olmayan danteller, fiyonklar, kurdeleler gibi çeşitli malzemeler kullanılarak oluşturulmuştur. Sosyal yaşamın her alanı modaya açık olarak görülmüştür. Kullanılan bu malzemelerin, kadın ve erkek şapkaları, peruk stillerinde yansıtıldığı görülmektedir. Şapkalar; meslek, kişilik, görüş, statü ile ilgili ipuçları vermektedir. Fransız ihtilali'nin özgürlük ve eşitlik atmosferi, saray modasının giyim zevki toplumun katmanlarında etkili olduğu görülmüştür. Fransız ihtilali ile ortaya çıkan Burjuva sınıfı, saray ve halkın giyim tarzından, farklı olarak giyinme isteği ortaya çıkmıştır. Soyluluğun simgesi olarak görülen peruk, 17. Yüzyıl'da Fransa Kralı XIII. Louis öncülüğünde peruk kullanımı yaygınlaşmıştır. Fransız Devrimi sonuna kadar peruk kullanımı devam etmiştir. Peruklar, mesleklere göre üretilmiş ve perukların kişinin toplumsal konumunu, meslek yaşantısını belirleyen, iyi bir araç olduğu niteliği taşıması sağlanmıştır.

4.1. XVII. Yüzyıl Avrupa ve Toplumsal olayların incelenmesi

16. Yüzyılda görülen değişimler, 17. Yüzyılda Avrupa'da moda için sorunlar yaşamış ve karmaşık bir durum içine girmiştir. 17.Yüzyıl moda tasarımcıları için önemli bir dönem olarak nitelendirilmektedir. Moda, Reform savaşları, Avrupa'lı sınıflar arasında değişimler yansıtmıştır. Fransız ihtilalini yaratan temel sorunlar olarak, Aydınlanma çağında çıkan fikirler olarak nitelendirilmiştir. Fransa Kralı'nın devleti toplum hayatını kapsadığı sosyal bir düzeni oluşturmuştur. Siyasi görüşlerin olmayışı, yönetim tarzlarının eşit olmayan hakların artması sebebiyle sınıflar arasında huzursuzluk meydana getirilmiştir. Fransız ihtilali, özgürlük eşitlik haklarını sağlayan sınıf ayrımını ortadan kaldırmakla beraber soyluluk ünvanlarına son vermiştir. Toplum içinde köklü değişimler meydana getirdiği görülmüştür. 17.Yüzyıl Avrupası'nın politik devrim, değişen toplum düzeni yeni temellere yön vermiştir. 17.Yüzyılda güç, Krallar ve aristokrasi arasında oluşması, politik fikirler, orta sınıflar arasındaki iktidar mücadelesi görülmüştür. Moda, zamanın ruhunu yansıtan ve dönemlerin modası insanlar tarafından sosyal konsept olarak çıkmıştır.

İngiltere'deki iç savaş ve siyasi sorunlar nedeni ile , Avrupa'da Fransa güç haline gelmiştir. Fransa sanayisi lüks malların üreticisi haline gelmiştir. Kültürel ve ekonomik yaşam Avrupa ülkelerinde önemli rol oynamıştır. Zenginler bu sayede, en popüler stillerini siyasi tercihlerini yansıtmıştır. Moda, 17.yüzyıl erkek ve kadınlar için politik ve sosyal değişim dönemi olarak görülmüştür. Değişim ve özgürlük duygusu, Fransa'nın yükselen etkisini etkilemiştir. Fransa Kralı Louis XIV. Fransa'nın önde gelen moda akımına yardımcı olmuştur. Versailles Sarayı, Fransa'nın Moda merkezi haline gelmiştir.

Resim 35:“ Kral Louis XIV. ”1643-1715

(Kaynak:<http://www.history.com/topics/louis-xiv/photos>) (11.05.2013)

Kral Louis XIV. Tasarlamış olduğu erkek kıyafetleri dönemin Fransız modasına yön vermiştir. Fransız modası, görkemli kumaşlar ve özenle seçilen aksesuarlarının moda akımına etkisi olmuştur. Yeni lüks giyim stili bazı sınıflar tarafından kabul edilirken, diğer kesim aşırı süslenmeyi reddetmiştir. Şapkalar, kişinin dini ve siyasi yönünü belirlemiştir. Erkekler bu yüzyılda, genç yaşta saçları dökülen XIII. Louis önderliğinde peruk kullanmıştır. Fransa'da peruk üretimi genişleyerek ve gelişerek, peruk loncası kurulması sağlanmıştır. Fransız giysilerinde, peruk önemli unsur halinde kullanılmaya başlanmıştır.

Fransız kadınları tarafından kullanılan peruklar, değerli taşlar, mücevherler ile süslenmiştir. Fransız modasının etkisi, Avrupa ülkelerinde; esnaflar, Avukatlar, doktorlar gibi soylu kesimin zenginliğe erişmesine etken olmuştur. Soyluların kıyafetlerinin taklit edilmesi, soylu kesimin tarzlarının gelişmesine neden olmuştur. Yoksul insanların modanın dışında kalması, dolayısıyla basitleştirilmiş versiyonların giyilmeye devam etmesini sağlamıştır. Sert kurallar ve görgü kuralları, Fransızlar tarafından belirlenmiştir. Modanın toplum tarafından benimsenmesinde, toplumsal, siyasal ve sanatsal olayların, özellikle kişi etkilerinin olduğu düşüncesi oluşmuştur.

Resim 36: “De Vermont Largilliere portesi, 17. Yüzyıl Uzun peruk örneği”.

(Kaynak:http://www.nortonsimon.org/collections/browse_artist.php?name=Largilli%E8re%2C+Nicolas+de&resultnum=1). (16.05.2013)

Puriten döneminde, peruklara vergilerin konulması, peruk bukleleri yirmi yıl boyunca kullanıldığı bu dönemde, bukleli saçlarda 1630’lu yıllarda, mücevher kullanımları popülerliğini yitirmiştir. Kurdela ve dantel yerine tüyler kullanılmıştır. Kral Louis XIV. Saltanatı Fransız modası olarak, Avrupa’da öncü rol üstlenmiştir.

4.2. XVII.Yüzyıl , Kadın ve Erkek Şapka Formlarının incelenmesi

I.Charles döneminde, dönem erkekleri 1630’lu yıllardan itibaren saçlarını göğüs üzerinden öne düşen, peruk modelleri kullanılmıştır. İç savaşı, özellikle dini inanç etkisi yaratmıştır. Toplumsal yapılar içinde giyim ve aksesuarlar, insanların durumlarını farklı çağlar içinde, nasıl algıladıklarını ve statü sınırlarını belirleyen yapıyı oluşturmuştur. Günlük yaşama uygunluk, dini inanışlar ve gösterişli olma arzusu birbirine bağlanmış paralelliklerdir.

Resim 37: Capotain şapka örneği (1616-1620)

(Kaynak:<https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-A-3038>) . (16.05.2013)

Şapka formları, 17.yüzyılda oldukça geniş, zarif ve zengin tüyler ile süslenmiştir. Beyaz tüy kullanımı, kırmızı ve kahve tonları, sarı, yeşil nadir kullanılan renkler olarak şapka formlarında görülmektedir. Şapka kenarları, metal örgüler yada altın danteller kullanılarak süslenmiştir. Şapka, peruk ile kullanışsız olmasına rağmen, 17.yüzyıl sonlarına kadar kullanıldığı bilinmektedir. Peruk geldiği için, doğal saçlar ihmal edilmiş, dolayısıyla Louis XIV. Döneminde uzun peruklar önemini yitirmiş olduğu görülmektedir. 1670’li yıllarda şık olmak zorunluluk olarak görülmüştür. Hijyen sebebiyle, erkekler saçlarını kısa kestirmiştir. Şapka, kişisel zevklere göre ön ve arka, yan taraflardan yukarıya doğru kıvrılmış bir şekilde, mücevherli band yada etrafına kıvrık uzun deve kuşu tüyü kullanılmıştır.

Peruk, Fransız Sarayı subayların giyim tarzlarında zorunluluk haline getirilmiştir. 1643 yılında, Louis XIV. Zamanında din adamları için peruklar zorunlu bir aksesuar olmuştur. Peruk için, hindistan cevizi tozu kullanılarak, dolayısıyla hoş bir koku elde edilmiştir. Yüzyıl başlarında, “Capotain” veya “Sugarlaof” denilen orta ve geniş kenarlı şapkalar, puriten erkekleri tarafından kullanılmıştır. “Capotain” şapkaların süslü versiyonları tercih edilmiştir. Bu tarz başlıklar, tüyler ve yüksek taç ile dekore edilirken, yıllar içinde geniş kenarlı olarak yapılmış ve kullanılmıştır. Tricorne (üç köşeli şapka) şapka, kadın ve erkekler arasında aksesuar tasarımına dönüşmüştür. 17. Yüzyıl sonu ve 18. Yüzyıl boyunca “Tricorne” şapkalar kullanılmıştır.

Resim 38: “TricorneŞapka,Masquerade Kostüm Gustavus Hamilton, İkinci Viscount Boyner(1710-1746).

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110003242>). (15.04.2013)

“...Genel olarak kadınlar şapka kullanmadı ama açık havada, taftadan küçük başlıklar yada basit dantel üçgen pelerin giymiştir.” (Laver,1996, s:107). Bu alıntıya ek olarak, kadın başlıklarındaki çeşitlilik dönemler boyunca sürmüştür. Şapka, asaletin temsili olarak görüldüğünden, çağlar boyunca etkisi hissedilmiştir. İngiliz din adamları başlıkları bir savurganlık olarak nitelendirmiştir.

Gece kepleri, basit ve yıkanabilir olarak eski zamanlarda yatarken kullanılmıştır. 17. Yüzyılda, peruk yerinede tercih edildiği ve kullanıldığı bilinmektedir. Kenarları işlemeli olan gece kepleri tercih edilmiştir. Şık kadınlar ise, yüzyıllarca “headrail” (başörtüsü veya örtü) kullanmıştır. “Fontange” olarak adlandırılan, tel çerçeve üzerine dantel yada keten fırırlar kullanılarak yapılan başlık, gül formları yada çeşitli malzemeler ile süslenmiştir. Bu tarz başlık, yüzyıl sonuna kadar moda olarak kalmıştır. Şapka bu yüzyılda, seyahat ve binicilikte popülerlik sağlamıştır. Kuş tüyleri ile şapkalar dekore edilmiştir. Kadınlar, “Fontange” saç stilini mücevherler, dantel, keten kurdela zaman zaman erkeksi (maskülen) şapkalar kullanılmıştır. 1648 yıllarında “Fontange” başlık şık kadın başlığı olması nedeniyle, 18.yüzyıl başlarına kadar tercih edilmiştir. “Fontange” başlık, son derece büyük olduğundan, kadınlar güvenliklerini sağlamakta zorlandıkları, kaynaklar tarafından belirtilmiştir.

Resim 39: “Fontange başlık,Dantel fontange baş giysisi giyen bir kadın portresi.”

(Kaynak:<http://www.thebowesmuseum.org.uk/collections/objects/category/9/12346/>)
(10.03.2013)

Kadın şapkaları, genellikle deve kuşu tüyü kullanılarak dekore edilmiştir. Deve kuşu ile dekore edilen şapkalar, Kadife kumaşlardan yapılmıştır. Başlıklar genellikle, başın yan tarafına yada arka tarafına dar açılı ile yerleştirilen bu formdaki başlık “Chapeau de poil” yada “poille” (Kürk başlık) olarak adlandırılmıştır. Resim 40’da örnek gösterilen, Rubens’in eşi tablosu bu şapka formuna örnektir.

Resim 40: “Rubens’in eşi Portresi,Chapeau de poil (kürk şapka) başlık örneği.”
(Kaynak:<http://americanart.si.edu/collections/search/artwork/?id=25177>).
(10.03.2013)

1640’lı yıllar özellikle İngiltere için iniş-çıkışlı dönem olmuştur. İç savaş, saç stillerine farklı eğilimler getirmiştir. Erkeklerin kullandığı şapkaların stilleri, kadın şapkalarına yansıtılmıştır. Fransa ve İspanya ülkeleri arasında, kunduz kürkü ve keçe yapımı yaygınlaşması rekabet oluşturmuştur. Zerafet ve şıklık kusursuzluğa ulaştığı esnada, İngiliz tahtına şapka gelmiştir. Geniş kenarlı ve büyük boyutlarda, devekuşu tüyü ile taç üzerine sarılan orta kısmı yukarıya doğru kıvrılarak kullanılmıştır. Abraham Bosse’nin sayısız eserlerinde, kunduz şapkası ve tüylü kunduz şapkası modelleri yansıtılmıştır.

Resim 41 : Abraham Bosse'nin Kunduz Kürkü Şapka örnekleri,1635.

(Kaynak: <http://www.costumes.org/history/quicherat/soldiers.jpg>) (21.05.2013)

Resim 42: “ 17. Yüzyıl Kunduz kürkü şapka örneği,ingiltere. 1600-1625

(Kaynak:<http://collections.vam.ac.uk/item/O98558/>). (20.04.2013)

Resim 43: Abraham Basse (1604-1676)

Kaynak:(<http://www.artfact.com/auction-lot/abraham-bosse-1604-1676-16-c-9b59442fc9>) (01.07.2013)

4.2.1. Barok Dönem

Barok dönem*, klasik dönemi izleyen sanattaki biçimleme olarak görülmüştür. Güç, zenginlik para ekonomisi ön planda olmuştur. Barok sanat, zaman süreci geniş coğrafi alanda yaşayan sanat olgusunu oluşturmuştur. 1618-1648 yılları Avrupa'yı mezhep kavgaları, iç savaşlar insanları psikolojik olarak ruhsal çöküşünü oluşturan etki olmuştur. Bu sebeple, din ve siyaset bir arada yürütülmüştür. İtalya'da gösterişli yaşantı, Barok sanatın Avrupa'yı etkilediği görülmektedir.

17. Yüzyılda rastlanan ve 18. Yüzyıla kadar etkisinin sürdüğü, Rönesans'a karşıt bir tarz sanatı olduğu bilinmektedir. Rönesans gibi yeniçağ sanatı olan Barok; temel amaç olarak görüneni, gerçekte olduğu gibi sunmaktadır.

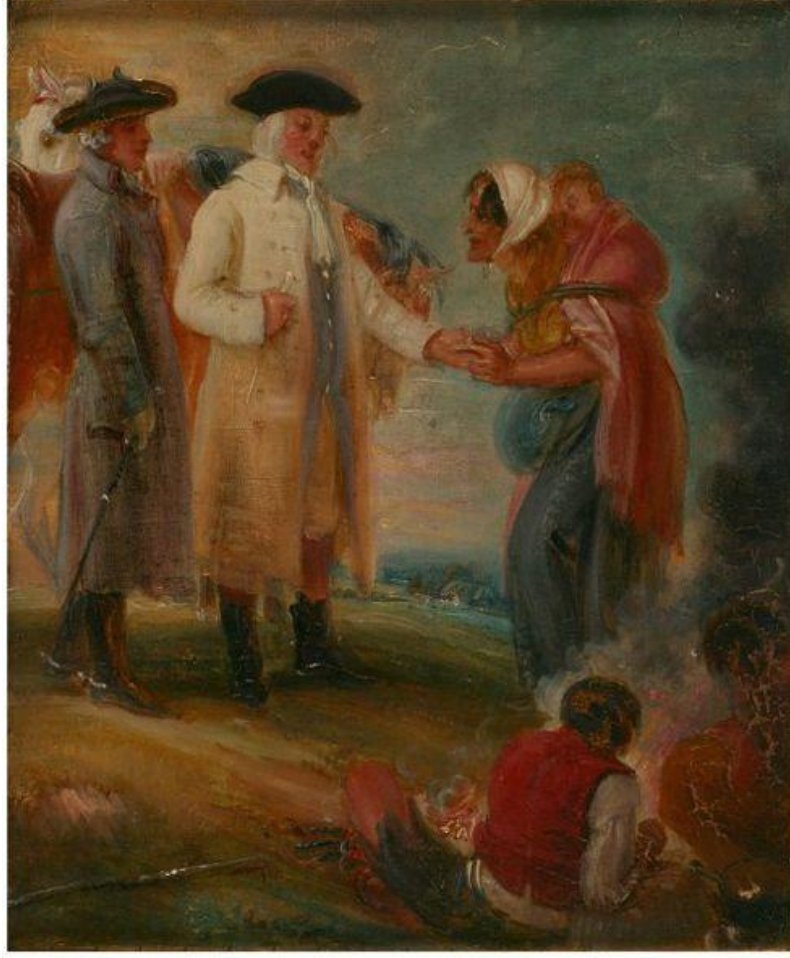
* **Barok:** “Barok sözcüğü, Portekizce “barrocco” yada ispanyolca “barucca”dan gelmiştir. Esas anlamı “düzgün olmayan incidir”. (Turani, 2004, s:442).

Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Gian Lorenzo Bernini, Poisson gibi ünlü ressamların tablolarında dönem şapkaları yansıtılmıştır. Modanın gelişmesi, yüzyıl için ilham kaynağı olmuştur. Roma’da gelişmeye başlayan Barok hareketleri, kilise tarafından benimsenmiştir. Fransa ve Hollanda burjuvası tarafından kabul edilmiştir. Geniş kenarlı ve tüylerle süslü şapkalar, barok dönemin başlarında kullanılmıştır. I.Charles zamanında, kadınlar av kıyafetlerinde tercih ettikleri küçük kenarlı yüksek formlu şapkaları kullanarak, dantel ile şapkalar dekore edilmiştir. Şapkalar genellikle “kunduz” derisi kullanılarak yapılmıştır. Üç köşeli (Tricorne) şapkalar ve boneler dönemin modasını yansıtmıştır. Günümüzde örnekleri, denizci yada korsan şapkaları olarak görülmektedir.

Resim44: Barok dönemi yansıtan portre örneği, Rubens’in eşi Helena Fourment ve oğulları Frans, 1635.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110001985>).
(15.03.2013)

Resim 45: Tricorne (üç köşeli) şapka ve Bone örneği, Sir Roger de Coverley ve çingeneler, Stothard portresi. İngiltere. 18. Yüzyıl sonları.

(Kaynak:<http://collections.vam.ac.uk/item/O133354/sir-roger-de-coverley>)
(12.04.2013).

Geometrik stillerin hakim olduğu barok dönem, şapka formlarında farklılık yansıtmıştır. Şapka kumaş aksesuarı olarak kullanılan, Fransız ve İtalyan dantellerinin yerini altın ve gümüş danteller, lüks iplikler ve kumaşlar yerini almış ve kullanılmıştır. Altın, gümüş, siyah ve beyaz renklerinin kullanımı şapkaların tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir. Şapkalarda kullanılan siyah, bordo ve lacivert renklerde kurdele kullanılmıştır. Şapkalar için, değişik dikiş ve süsleme teknikleri geliştirilmiştir. Barok denildiğinde; goblen, kadife, deri ve ipek brokarlar zengin kumaşlar, altın işlemeli kumaşların yanısıra nakışlı kumaş ve altın iplik sanat eseri gibi yansıtılmıştır. Klasik sanat, sakin bir temayı amaçlarken barok, heyecan ve hareketlilik temsil etmiştir. Erkekler uzun peruk ve geniş şapkalar kullanmaya devam etmiştir.

5. XVIII. YÜZYIL AVRUPA’DA TEKNOLOJİ VE ROKOKO DÖNEMİNİN ŞAPKA BİÇİMLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

5.1. XVIII. Yüzyıl, Toplum ve teknolojinin gelişmesinin incelenmesi

18.Yüzyıl, zengin ve fakir toplumlarının hayatlarının değişimlerine neden olmuştur. Bu nedenle, Avrupa’da ekonomi ve endüstriyel ekonomide değişimler yüzyıl içerisinde başlamaktadır. Sanayi devrimi ile üretimlerin hızlanması gibi etkiler, Avrupa ülkelerinde fabrikalar için teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 18.Yüzyıl boyunca devam eden, ekonomik ve sosyal değişimler birçok savaş ve devrim yılı olarak bilinmektedir. Tüccarlar, ekonominin gelişmesinde önemli bir etken sağladıkları bilinmektedir. Kumaş üretimleri, farklı baş aksesuarların giyilmesini sağlamıştır. Dikiş makinesinin üretilmesi, giysi ve aksesuar üretimini derinden etkilemiştir. Fransa, dünya çapında dikiş makinesi üreticisi haline gelmiştir. Yoksulluk, savaş gibi kötü bir yaşam tarzı oluşmuştur. 18. Yüzyıl şapkaları, temel hatlara sahip formlarının yanı sıra Versailles Sarayı’nın gösterişi bütün Avrupa ülkelerini etkilemiştir. Moda, İngiltere’de tekstil ve dokuma fabrikalarının gelişmesine etkili olmuştur. Bu durum, Sanayi devriminin başlamasına neden olduğu bilinmektedir. Teknolojinin ilerlemesi ile lüks üretim başlamıştır.

18. yüzyılı, kişisel özgürlüklerin, zevklerin yansıtıldığı dönem olarak bilinmektedir. Aydınlanma çağı olarak bilinen 18. Yüzyıl, insanların yeni bakış açısıyla, kimlik kavramına yeni yaklaşımlar getirme çabası içine girmiştir. Toplumların tarihine bakıldığında; Burjuva sınıfları, her ülkede zengin sınıflarını oluşturmuştur. Ülkeler siyasal ve sosyal haklardan mahrum bırakılmıştır. Kadın ve erkekler, 18.yüzyıl başlarında çeşitli şapka formları giymiştir. Tasarımlar sade olarak kalmıştır.

5.1.2. XVIII. Yüzyıl Kadın ve Erkek Şapka Formlarının incelenmesi

18. yüzyılın ilk yıllarında süslü başlıklar, “Fontange” başlıklara karşı olan tepkiler giderek etkisini kaybetmiştir. “Fontange” stili, İngiltere’de yelpaze şeklinde pililer, düşük, sert şeritli yaylar, kep vederin bir dantel kenarlar ile desteklenmiştir. Saçlar daha sade biçimde, genç kadınların bukleler üzerine başlıklar yerleştirilerek kullanılmıştır.

“Fontange” giyen Fransız kadınlar genellikle, çift sıra “goffered”(katmanlı alüminyum folyo kıvrım) denilen omuzlara kadar uzanan, yuvarlak yapıdaki model bir başlık şeklinde yapılmıştır.

Resim 46: Fontange, dantelli Başlık örneği, Londra.

(Kaynak:<http://collections.vam.ac.uk/item/O78240/maria-dg-angliae-scotiae>)
(21.05.2013).

Taç oldukça yüksek, kumaş yada kurdele başlığın tepe noktasına eklenmiştir. Danteller, dışarda giyilen modellerde popüler olmuştur. Bu tarz başlıklar, yaşlı kadınlar tarafından kullanılmıştır. Zamanla, "Fontange" başlıklar popülerliğini kaybetmiştir. Bunun yerine, "Pinner" denilen küçük düz bir dantel şapka çeşitli biçimleri ile kullanılmıştır.

Resim 47: “Pinner”Şapka, Bayan William Man Godschall (1730-1795) John Russell tarafından yapılmış portresi. (1791).

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110002036>). (13.05.2013).

18. yüzyıl, İngiliz tarihinin dönemi olarak bilinmektedir. Louis XV. Metresi olarak tanınan, “Madam de Pompadour”. “Pompadour” olarak bilinen, alnın üst kısmından saçların yastık yünü ile yükseltilerek, yeni bir tarz yaratılmış saç stili olarak bilinmektedir. Yastıklı saç stili süslemelerine, inci kurdela ve tüy kullanılarak tasarım yapılmıştır. Bu model saçlar, yukarıya doğru uzatılmış ve alın üzerinden yüksek gelen kenarları, yukarıdan geriye kıvrılmış form verilmiştir.

Resim 48: “Madame de Pompadour”. 1758

(Kaynak:<http://collections.vam.ac.uk/item/O17304/madame-de-pompadour-mistress>)
. (11.05.2013)

Bu dönemde, şapkaların toplumsal sınıflarda zengin ve fakir ayrımı yapılmadan giyildiği görülmektedir. 18.yüzyılda diğer bir şapka olan, “Bergere” (çoban) şapka, yüzyılın ikinci yarısında kadınlar tarafından tercih edilmiştir. Resim 49’da bu şapka modeli örnek olarak gösterilmiştir. Bergere şapka’nın formu, ön kısmı hafif kıvrılan, başın arkasından kurdele kullanılmıştır. Çoban kız kıyafetleri modasını başlatan Fransa, güzel boyalı hasır şapka olan “Bergere” şapka tarzını kıyafetler ile birlikte kullanmayı tercih etmiştir. Bu şapka, fazla abartılı olmayan kıyafetler ile birlikte giyilmiştir. Bunun nedeni olarak, sadelik ve masumiyetin ön planda vurgulanma isteğinin olmasıdır. Şapka genellikle kurdele ve gerçek çiçekler kullanılarak süslenmiştir. Yüzyıl ortalarında çeşitli versiyonları geliştirilmiştir. İngiliz ve Fransız dönemin resim ve portrelerinde, bu değişimler rastlanmıştır.

Resim 49: Bergere (Çoban) saman Şapka örneği, 18.Yüzyıl ingiliz

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80049855>) (16.05.2013).

Huggett’a göre, “Yerden yüksekliği, 1.50 metreyi bulan saçlar bir bayanın yardımcısı olmadan taşınması ve giyilmesi mümkün değildi ve saçlar elastik yaylardan oluşturulan sistem ile dışarı çıktıkları andan itibaren bu yay ile saç boyutlarının yükseltildiği ve ayarlandığı söylenmiştir.” (Huggett,1982.s:35). Bu araştırmaya göre, peruk kullanımındaki abartı, tarihsel süreçte moda’nın getirmiş olduğu yeniliklerin, yaratmış olduğu sonuç olarak görebiliriz. Gösteriş ve abartı anlayışının, bu dönemde göz önünde olduğu açık bir şekilde görülmektedir. İnsanlar yaşamları boyunca, güzellik ve hoş görünme isteklerini farklı yöntemler kullanarak veya geliştirerek kendilerini güzel hissettiren moda arayışı içinde olmuşlardır. Örneğin, Saç ve peruk oldukça yüksek boyutlarda yapılmış ve genellikle de dekoratif objeler kullanılarak dekore edildiği kaynaklar ve belgeler tarafından günümüze kadar ulaşmıştır. 18. Yüzyılda, peruk kullanımı yaygınlaşması şapka formlarının gözden düşmesine engel olmamakla birlikte, 1620 yılında, Fransa’da bir papaz peruk ile XIII. Louis mahkemesinde çıkmasından sonra peruk mahkemelerde popüler olmuş ve tüm mahkemelerde benimsenmiştir. Moda gibi, peruk değişime ve gelişime uğramıştır. Louis XIV.ve II.Charles mahkemelerinde peruklar üst sınıfların önemli bir ögesi olarak onaylanmıştır. “Pigtail” ve “Ramillies” peruklar, erkekler tarafından kullanıldığı kaynaklar tarafından belirtilmiştir.

Resim 50:“ Ramillies bir peruk,üst ve alt kısımdan siyah kurdele ile bağlanmış uzun pigtail özellikli bir peruk örneği.”

(Kaynak: Pendergast Sara-Tom,**Fashion, Costume and Culture**, London, 2004, s:579).

Genellikle “pigtail peruk”, başın arkasından düğümlenen siyah bir kurdele yada örgü ipek siyah bir kese kullanılarak saçlar gizlenmiştir. “Ramilles peruk”, daha çok Fransız askerleri tarafından tercih edilmiştir. Uzun pigtail peruk, kuş tüyü, yapraklar, dantel fırır ile süslü şapka olan “Tricorce şapka” ile dekore edilerek kullanılmıştır. Erkeklerin kullandığı bir diğer başlık, “Cocked şapka” olmuştur. İngiltere’de üç şehrin üçgensel konumu olarak bilinen, Egham Staines ve Windsor’da stil haline gelmiştir. Şapka kenarlarında kurdele ve mücevher broş kullanılmıştır. Yüzyılın bir diğer şapkası, “Gainsboroug” şapka kraliyet ailesinin ressamı olan Thomas Gainsboroug tarafından ün kazanmış ve 1783 yılında, Thomas Gainsboroug tarafından bu şapka stili tasarlanmıştır. Tüy, kurdele ve çiçeklerden oluşan, geniş kenarlı büyük bir şapka formuna sahip olan Gainsboroug, kadife keçe ve saman gibi malzemeler kullanılarak yapılmış ve tasarlanmıştır. Büyük boyuttaki bu şapka kadınlar tarafından, yüzyılın son zamanlarında popüler olmuştur. Resim 52, bu şapka stiline örnek olarak gösterilmiştir.

Resim 51: Tricorne Şapka, Fransız 1750-1775

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80036806>)
(14.04.2013)

Resim 52: “Gainsboroug” Şapka örneği, Saithwaite Ailesi, Francis Wheatley, Londra, (1747-1801).

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110005570>)
(16.05.2013)

Mob kep (mafya kep), iri pileli yuvarlak keten yada ipek kumaştan yapılan fırfırlı görünüme sahip başlıktır. Genellikle bu başlıklar, 18. Yüzyılda evli kadınlar tarafından tercih edilmiş ve giyilmiştir. 20. yüzyıl başlarına kadar kullanılmıştır. Sosyal ve toplumsal olaylar, aksesuarlara kadar toplumları ve kişileri etkilediği görülmektedir. Siyasal toplum, tarafından istenen yada ortaya konan buluşlar, toplumsal buluş olarakta nitelendirilmiştir.

Resim 53: Mob (Mafya) kep örneği

(Kaynak:<http://teaattrianon.blogspot.com/2010/02/mob-cap.html>) (17.05.2013).

5.1.2.3. Rokoko stili ve şapka formları

Moda konusunda, kökten değişimlerin yaşandığı Avrupa'nın başkenti Paris farklı sofistikedekoratif detaylar, nakışlar danteller Rokoko döneminde yansıtılmıştır. Moda, çizgi, renk yeni düşünceler çıkmıştır. Çiçek, kuş gibi motiflerin ön planda olduğu bir stildir. Louis XIV. Ölümü saltanatı etkilemiştir. Rokoko*, yerini gösterişsiz olan bir çağın almasını ve modayı etkileyen değişimlerin olmasında rol oynamıştır. Koyu renkler, dramatik yorumlar sembolün önemini içeren değişim ihtiyacını doğurmuştur.

18. yüzyılın ortalarında Avrupa'nın Aydınlanma çağı, iplik makinaları gibi buluşların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Rokoko tarzı, Rönesans'ın gelişme dönemi olan, barok stiline karşı olarak ortaya çıkmıştır. Asimetrik detaylar, incelik süs kumaş ile vurgulanmıştır. Fiyonk detayların çok kullanıldığı dönem olarak bilinen Rokoko stili, altın çağını Louis XV. Metresi olan “Madame de Pompadour” ile yaşadığı kaynaklar tarafından belirtilmiştir. Şık giyinmek kıyafetlere verilen önemin dönemler boyunca, aynı tarz ve anlayışın günümüzde de yansıtılmış olduğu görülmektedir. Birçok ülke, kendi kültürlerini yasıtan moda yerine, o dönemde geçerli olan moda anlayışını benimsemiştir.

1720 ve 1750'li yıllarda dikkat çeken Pudralı saç tuvaletleri, Louis XV. Eşi olan “Maria Leszczyńska” tarafından popülerlik kazanması ve uzun yıllar boyunca kadın ve erkekler tarafından tercih edildiği görülmüştür. Uzak doğunun motifleri olan kuş, çiçek desenleri dekorasyon stilleri şapkalarda kullanılmaya başlanmıştır. Kraliçe “Maria Antoinette”, zarif yapısı ile Rokoko dönemi modasına yön vermiştir. Soyluların, yeniliklere istekli ve düşkün olmaları nedeniyle, yeni arayışlara farklı düşünce ve tarzlara yöneldikleri görülmüştür. İpekli kumaşlar, Fransız ipekleri özel dokuları ile italyan ipeklerinin yerini almıştır. Rokoko stili, sofistike inceliği yansıtmıştır. 18. Yüzyıl bilindiği üzere, zerafet ve şıklığın dönemi olmuştur. Maria Antoniette'nin kuaförü “Leonardo Autrer”, tasarlamış olduğu yüksek saç tuvaletlerinin biçimlenmesinde teller, çiçekler, zincirler, inciler, deve kuşu tüyleri, biblolar, kaleler, meyve sepetlerinden tasarlanmış maketler, gösterişli stilleri kraliyet ailesinde moda olmuştur. Bu saç stili “Puff” olarak adlandırılmıştır. Saçlar, savaş propogandası olarak, Kraliçe Maria Antoinette tarafından, gemi maketleri yada bir savaş topu maketi yapılarak saçların üzerine yerleştirilerek kullanılmıştır. Savaş'ın yarattığı sonuçlar, sosyal ve politik etkiler, saç maketlerinde bir nesne olarak yansıtılmıştır. Saç stillerinde oluşan bu aşırılık, abartılı görünümlü meyve sepetleri, gemi maketleri gibi tarzda objeler ile saç tasarımı yapılmıştır. Bu dönemde giysileri tamamlayan önemli aksesuar, peruk olarak tanımlanmıştır.

* **Rokoko:** “Türk Dil Kurumu'nun online terimler sözlüğünde Rokoko, Mimarlık,XVIII. Yüzyılın başında Fransa'da çok geçerli olan, kavisli çizgileri bol, gösterişli bir bezeme üslubu”. Şeklinde ifade edilmiştir. (<http://www.tdk.gov.tr>). (10.04.2013).

Resim 54: “MarieAntoinette, Abartılı peruk örneği.”1777.

(Kaynak:http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_image.aspx?image=ps340728.jpg&retpage=21571) (20.05.2013)

1730’lu yıllarda, genç erkekler tarafından kullanılan tek örgülü olan peruklar kullanmasını ardından, 1750’li yıllarda, yaşlı erkekler uzun lüleli perukları tercih ettiği bilinmektedir. Fransız ihtilali sonrası saçlar ve peruklar kanunlarla yasaklanmıştır. Bu tarz perukların yerini, 1785’li yıllarda doğal saçlar ile ortaya çıkan, kadife ve tüyler kullanılarak dekore edilen “Fontange” boneler kullanılmıştır. Kadın ve erkeklerin günlük yaşamlarında, “Quaker şapkalar” yaygın olarak kullanılmıştır. 1780’den sonra bu stiller tamamen kaybolmuştur. Geniş hasır şapkalar, “Paillarses” denilen keten ceketler ile giyilmiştir. Biçim ve Formları oldukça büyük ve çeşitli olan bu şapkalar, keçe, ipek ve saman kullanarak yapıldığı görülmektedir.

Resim 55: “Quakerşapka,18.Yüzyıl.”

(Kaynak:<http://contemporarymakers.blogspot.com./2010/10/18th-century-quaker-top-hat-by-morgan.html>). (17.05.2013)

Malzemesi saman olan şapkalar, popülerlik sağlamış ve bütün kesimler tarafından benimsenmiştir. Üst sınıfların kullandıkları hasır şapkalar, ince ve sarı samandan yapılmıştır. Köylü kesim şapkaları, örgü biçimli hasır şapka olarak kullanılmıştır. “Bicorne” şapkalar, erkek üniformaların bir tamamlayıcısı olarak, 1790’lı yıllarda kullanılmıştır. Şapka formu, Avrupa ve Amerika askerleri ve deniz subayları tarafından kullanılmıştır. Napolyon, döneminin büyük generali ve subayları tarafından giyilen bu şapka, 1914 yılına kadar kullanılmıştır. Yelpaze tarzını andıran formu, üçgen bir yapısı vardır. İkinci Dünya Savaşına kadar, İngiliz ve Fransız, donanmasının kıdemli subayları tarafından kullanılmıştır. Günümüzde bu şapka formlarının koybolmuş olduğu görülmektedir. Renkler ve yoğun malzemelerin kullanılması, burjuvazi için Rokoko dönemi görünüşte, karşıt yönlerin tamamlayıcısı olarak belirtilmiştir. Bu şapka formlarının kullanımı, Fransız Devrimi ile sona erdiği bilinmektedir. Kadınlar tarafından kullanılan, “Calash” şapka, Rokoko döneminde tercih edilen başlık olarak bilinmektedir. 18. Yüzyılda kullanılmaya başlayan bu başlık, şekil olarak at arabası formuna benzetilmektedir. Resim 57’de bu başlık stili örnek olarak gösterilmiştir. Yapımı sırasında, yeşil ipek ve balina kemiği kullanılan bu başlık, 1765 yılında “Devonshire Düşesi” tarafından tasarlandığı bilinmektedir. Şapka özellikle yeşil renkli olarak kullanılmıştır. 1770-1830 yıllarda, popülerlik kazanması, özellikle seyahatlerde kullanılmıştır. 18. Yüzyılda Kadın ve erkekler, bu şapka stili ile birlikte, Rokoko stilini abartılı görmüştür. Saç aksesuarları, şapkalar toplumun getirdiği değişimler içinde yenilik kazanmaları, şapka tarzlarında farklılıklar görülmesine neden olmuştur.

Resim 56: Bicorne Şapka örneği, 1790-1810

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043319>)
(21.04.2013).

Resim 57: “ Calash Şapka örneği,1820.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094650>)
(13.05.2013)

6. XIX. YÜZYIL İMPARATORLUK DÖNEMİ

6.1. XIX. Yüzyıl İmparatorluk Dönemi ve Toplumsal olaylar

19.yüzyıl'da Avrupa; Rönesans ve Reform hareketleri gibi coğrafi keşiflerin tamamlanması, insanın toplumsal yapısının yerleştiği çağ olarak bilinmektedir. Buluşlar, yaşam şekillerine yansımıştır, bu sebeble makineleşme ve üretim toplumun yapısını etkilemiştir.

18. Yüzyıl sonlarına doğru ise, İngiltere'nin gerisinde kalan Fransa, İngiltere gibi endüstriyel ilerleme içinde kedisini gösterememiştir. 1830'lu yıllara gelindiğinde, Fransa ilerlemeye başlamıştır. Orta ve üst sınıflar arasında toplumsal farklılık oluşmuştur. Sanayi devrimi, endüstrinin gelişmesi, buluşlar, yüzyılda moda'nın gelişim kazanmasında etkili olduğu görülmüştür. Avrupa ekonomisinin, kazançlı dönemi farklılıkları yansıtan orta sınıfın şık tarzı ile moda hareketlerinin oluşmasına etken olmuştur. İşçi kesimlerin ise gösterişsiz ve rahat kıyafetleri kullanması seri üretimin, başlamasını sağlamıştır. Alt sınıflar için erişilmez giysileri, üst sınıfların kolaylıkla elde ettiği eşyalar haline gelmiştir. 19. Yüzyıl sonlarına doğru, giysiler ucuzlamıştır. Alt sınıf için kolay erişilebilir bir hale gelmiştir. Üst sınıflar, aile gelirlerinin önemli kısmını giyim için harcamaları, 19. Yüzyıl Avrupa'da, siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik hayatlarda stratejik değişmelerin yaşanması ve Napoleon Bonaparte (1769-1821), imparatorluğunun kontrolünün Fransa hükümdarlığının gücünde olmasını sağlamıştır. Napoleon döneminde, moda üstünlüğünü yitirmiştir. Paris şehri yeniden kurularak, modernleşen sanat ve modanın başkenti sayılmıştır. Fransa, kadın ve erkek modası üstünlüğünde kendini yeniden gösterme fırsatını oluşturmuştur. Toplumsal çevre'nin çeşitlilik göstermesi, toplumsal değişimlerin çağdaşlığın öncüsü olarak görülmesini sağlamıştır. Sanayi devrimi, zengin orta sınıf ve ekonomik güç kazanan tüccarlar siyasi durumun otorite kazanmasını sağlamıştır. İtalya, Almanya, Fransa bölünmüştür. Moda, 18.Yüzyılda Fransız devrimi sonrası, insanların sosyal statülerinin tamamlayıcısı olarak, kendini kişisel bir anlatım biçimi olarak tanımlanmıştır. Coğrafi keşiflerle, Rönesans ve reform hareketleri kavramsal olarak sorgulandığı görülmüş ve bu nedenle, Endüstri devrimi, üretimi ve insan ilişkilerini tüm hayatın düzenini değiştirmiş olduğu bilinmektedir.

Resim58:“NapoleonBonapartePortresi,”(1769-1821)

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110000848>)
(12.04.2013)

19. Yüzyıl, Avrupa toplumunun cesur değişim yılı olduğu düşüncesi olarak adlandırılmıştır. Sınıfsal ayrımın, kadınlar üzerindeki etkisi, erkeklerin üzerindeki etkisinden farklı biçimde gözlemlenmiştir. Sanayileşme üretimi, lüksü sunmuştur. Demiryollarının gelişmesi, Avrupa’da geniş pazarların oluşmasına neden olmuştur. Paris, Milano, Londra gibi şehirler, moda şirketleri için merkez haline gelmiştir.

Coco Chanel ve Yves Saint Laurent gibi Haute Couture sahipleri, popülerleşerek bu dönemde markalaştıkları bilinmektedir. “19. ve 20. yy da, dinsel baskılar azaldığından giyim yasaları da hafiflemiş ve kadınlar daha çok farklı ortamlarda (düğünlerde, balolarda renkli, cenazede siyah tül, dantel gibi malzemelerle) elbiselerinin bir tamamlayıcısı olarak başlıklar kullanmaya başlamışlardır. Öğrenim gören ve çalışma hayatına katılan kadınların giyim tarzları da pratik olarak güncellenmiştir. Başlar açık olmakla birlikte giysilerle uyumlu şapkalar tamamlayıcı unsur olmuştur.” (Bursalıgil, 2009, s:44). Bu araştırmaya göre; Şapkalar, giysileri tamamlamak için, giyenin tamamlayıcısı olarak

görülmüştür. Şapkalar özellikle, moda ve sanayi üretiminin ilerlemesi, dinsel baskıların hafiflemesinin etkisi ile pratik düşüncelerin ve tasarımların oluşturulması, kadınlar tarafından tercih edildiği görüşü savunulmaktadır.

6.1.2. XIX. Yüzyıl, Romantik dönem Kadın-Erkek şapka formlarının incelenmesi

Empire (imparatorluk) döneminde, yaygın olarak kullanılan şapkalar, abartılı, çiçekli ve sade formlara sahip şapka çeşitleri olarak kullanılmıştır. Napoleon, 1800-1803 yıllarında Mısır seferi sonrası, Avrupa’da Oryantalist düşüncelerin oluşması, baş örtüleri ve kep stillerine sahip başlıkların popüler olduğu belirtilmiştir. Kadife bant, kuğu tüyü ve otrişlerle süslü boneler gösterişleri ile dönemde popülerlik sağlamıştır. Yapma çiçekler, bebek stilli büyük spirelli şapkalar, Rönesans stilinden esinlenerek tasarımlar oluşturulmuştur.

1822 yılında, şapkalar dükkanlarda ve atölyelerde sergilenmiştir. Josephine Bonoparte (Josephine de Beauharnis) saç, şapkalar ile birlikte kullanılarak moda yön vermiştir. 19. Yüzyıldaki gelişmelerden biri olan, makinaların icadı modada “yeniçağı” başlatılmasını sağlamıştır. Makineleşmenin etkisi ile moda, farklı tasarımların oluşmasına, hızlı üretilmesine ve insanlara kolaylık sağlamasına etkiye bulunmuştur. Farklı sınıfların başka sınıfların giysilerini giymesi eski dönemlerde düşünülemezdi bu nedenle, eskiden giyimler yada aksesuarlar, toplumsal hiyerarşiyi yansıtmaktaydı. Sanayi devriminin etkileri, yüzyıl sonuna kadar hissedilmiştir. Moda kuralları ve moda akımları kişilere önyargı yaklaşımının doğmasına neden olmuştur. Turban-Style (Türban stili) başlıklar, kadınlar tarafından 19.yüzyılda Fransa’da kullanılmaya başlamıştır. Bu tarz başlıklar, katlanmışbaştan etrafından sarılan kumaşlardan oluşmuştur. Tüyler ve mücevherler ile süslenen başlık, uzun deve kuşu tüyleri, buğday sapları kullanılarak dekore edilmiştir. Farklı renklerde ve boyutlarda üretilen bu başlık popüler hale gelmiştir. 19. Yüzyılda Kadınlar, “Regency”(Kral naipliği) olarak adlandırılan saç stilleri benimsenmiştir. Bu saç stili bukleler ve bol süslü aksesuarlar kullanılmıştır. Genellikle beyaz kepler yada “Leghorn” şapka ile kullanılmıştır. Leghorn şapkalar, geniş kenarlı ve ağır süsler özellikle fiyonklar kullanılarak dekore edilmiştir. 1811 yılına kadar Leghorn şapkaların boyutlarında büyüme görülmüştür. Günümüzde, bu başlıklar yaz aylarında değişik formlarda ve şekillerde kullanılmaktadır.

Resim 59: “ Turban-style cap, başlık örneği. (La Miroir de la Mode)”. 1803
(Kaynak:Byrde Penelope,**19th Century Fashion**, Londra,1992.s:25).

Resim 60: “ Turban-style başlık örneği,. Bayan Edward Trescott Portresi. Fraser, Charles.1822

Kaynak: (<http://hatsfromhistory.tumblr.com/page/17>). (12.04.2013)

Resim 61: Harriet ve Elizabeth Burney Misses John Smart. Regency saç stili örneği,1806.

(Kaynak:<http://www.songsmyth.com/hairstyles.html>) (19.05.2013)

Romantik akım ve moda kurallarının başlaması, 1825-1845 yılları arasında “Romantik Dönem” boyunca etkin olduğu bilinmektedir. Empire döneminden sonra, moda için radikal değişimler görülmüştür. Şapka formları değişmiş, geniş otrişler, fiyonklar, dekoratif çiçeklerle süslenen egzotik stilde şapkalar, geniş grogren kurdeleler kullanılmıştır.

Dönem şapkaları, büyük boyutlardaki geniş şapkalar, 1830’lu yıllarda, geniş omuzlara kadar gelen fiyonk ve kurdela şapkalar kullanılmıştır. Akşam kullanılan modeller, özellikle evli kadınların tercih ettiği ipek, saten, kadife türban ve boneler kullanılmıştır. Şapkalar genellikle, düğünlerde yada dini amaçlı başlık olarak toplumlarca benimsenmiştir. Batı toplumlarında düğün için moda olan duvaklar,

kültürler tarafından kullanılmıştır. 19. Yüzyılda düğünlerde kullanılan stil, yüzleri gizleyen tül ayrıntılı şapka modelleri giyilmiştir. Günümüze kadar bu gelenek duvak olarak bilinmektedir. Genellikle samandan yapılmış olan şapkalar, ipek saten kumaşlar, çiçekler, kurdela ve tüyler kullanılarak dekore edilmiştir. 1827 yılından itibaren bu tür şapkalar, tiyatro sahnelerinde sahneyi görmenin imkansızlaştığı durumlar yaratmış olduğundan, dönem mizahçıları tarafından eğlence kaynağı olarak karikatürize edilmiştir.

1840'lı yıllarda bükümlü eşarplar, modası kadınlar tarafından İngiltere ve Fransa'da popülerlik sağlamadığı belirtilmiştir. Bone ve şapka modelleri dönem içinde, çeşitlilik göstermiştir. 1840 yıllarda, Coal Scuttle Bone'ler saltanat döneminin şapka tasarımı olarak bilinmektedir. Başlık formlarının, At nalı biçimlerinde oldukları belirtilmiştir. Boneler yüzyıl içinde kullanım olanaklarına göre, orta sınıf kadınlar tarafından tercih edilmiştir. Saman kullanılarak yapılan yaz boneleri, kışın kalın kumaşlardan yapılan boneler tercih edilmiş ve kullanılmıştır. Dini gruplarda, bone giymek bir gelenek halini almış ve dini sembol olarak kullanılmıştır.

Resim 62: “Gümüş işlemeli metal dantel ve pilili dantel ile dekore edilmiş şapka örneği.”1830-1860, Almanya.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/80094956?img=1>). (05.05.2013)

Resim 63: “ Saman’dan yapılmış, Coal Scuttle Bone, Amerika veya Avrupa’da giyilen başlık örneği.”1840.

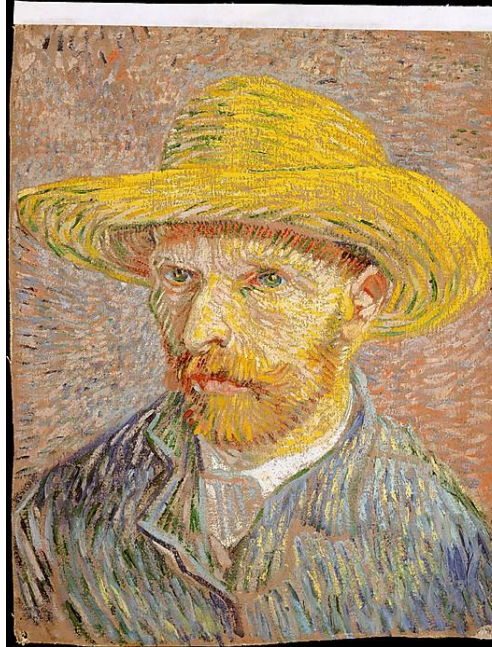
(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/collection/search-the-collections/80044446?img=0>). (12.05.2013)

19. yüzyıl erkek şapka formları incelendiğinde, erkeklerin “Silindir” şapka tercih ettikleri bilinmektedir. 1860’lı yıllarda “Hasır Şapka”, 1870’li yıllarda “Melon şapka” kullanılmıştır. 1890’da ise “Fötr şapkalar” erkekler tarafından moda haline getirilmiştir. Hasır şapkaların en kalitelisi, Avrupa’ya getirilmiş olan ve geldiği yerin adıyla anılan “Panama şapka” olmuştur. Bu şapkalar yapılış özelliklerinden çok dokusundaki hasırın, güneşe karşı dayanıklı olması nedeniyle ün kazanmasına etken olmuştur. Peruk, yüzyıl başlarında ortadan kaybolmuş olması, erkekler tarafından saçların kısa kesilmesi, kısa saç popülerliğinin artmasına neden olmuştur. Peruk kullanımından daha rahat olan, kep şapkalar erkeklerin yaşamlarında tercih ettikleri şapka formları olarak kullanılmıştır. Bu kep “Smoking cap” olarak adlandırılmıştır. İspanyol sanatçı, Goya tarafından giyilen bu başlık çeşidi, 18. Yüzyıl şapkaları ile karşılaştırıldığında modern görünüme sahip olduğu görülmüştür. “Peaked” (kasket) olarak bu başlık adlandırılmıştır. 1841 yılında, Fransız siviller askeri kepleri benimsemiştir. Bu başlık, bez yada rugandan yapılmıştır. Geyik derisi kumaşından yapılan şapkalar tercih edilmiştir.

Resim 64: Erkek, İpek Silindir Şapka örneği, İngiltere, 1875.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094104>)
(14.05.2013).

Resim 65: Vincent Van Gogh, Straw (Hasır) Şapka portresi, 1887.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110000974>)
(16.05.2013)

7. XIX. YÜZYIL SANAYİLEŞMENİN ROMANTİK DÖNEM VE VICTORIA DÖNEMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

7.1. Avrupa’da Toplumsal Sınıflardaki Sanayileşmenin Sınıflara yansısı ve etkisinin incelenmesi :

Avrupa’da başlayan icatların yaşam biçimlerine yansısı ile birlikte makineleşmenin üretim toplumunda etkisini arttırmış olduğu görülmüştür. Sanayi, yeni teknolojiler yeni zengin orta sınıf oluşturmuştur. Bu sebeple, işçi sınıflarının çoğunlukta olması, her koşulda bilinçsiz durumda oldukları kavramı oluşmasına etken olmuştur. Sanayileşme sonrasında, işçi sınıfları bilinçlenmeye başlamıştır. İşçi sınıfları toplumun her kesiminde, kalabalık sınıfı oluşturmuştur. İşçi sınıfı yoğunluk kazanmasına rağmen, ekonomik ve siyasal yönden mahrum bırakılmıştır. Makineleşme ve teknoloji, Avrupa’da İngiltere’nin izlediği yenilikler olarak görülmüştür. “Ancak, İngiltere’nin tekelci tutumu ve Fransız devrim savaşları sırasında Avrupa ile ticaretinin, Kıta Ablukası yüzünden önemli ölçüde kesilmiş olmasından dolayı İngiltere’deki gelişmeler Kara Avrupa’ya geç ulaştı. İngiltere’nin ardından ilk sanayileşen ülke Belçika oldu, onu Fransa, İsviçre ve Almanya izledi. Fransa, dokuma ve öteki hafif sanayi dallarındaki üstünlüğünü kullandı.” (Gerçek,istanbul 2006,s:44).

Bu araştırmaya göre, Sanayileşme, Toplumdaki değişimi ile birlikte , sosyal ve ekonomik savaşlar ülkeler arasında oluşan sorunların yaşandığını göstermektedir. Sanayi toplumlarında, üretimin fabrikalar tarafından oluşturulması sanayileşen ülkelerin güç ve kazanç kazanmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Toplumlar, örgütlenme çabası içinde olmasının, sanayileşme ile emperyalist politika oluşmasına neden olmuştur.

7.1.2. Sanayileşmenin Toplumsal Sınıflardaki değişimi ve Demokratikleşme etkilerinin şapkalar üzerine etkisinin incelenmesi

Sanayileşen toplumlarda, 19.yüzyılda kültürlerin değişmesi ve genişlemesi, coğrafi boyutların küçülmesi gibi etkenler oluşmuştur. Moda, sanayileşen toplumlarda yaygınlaşmaya başlamıştır. Sınıf bünyesi, kadınlar kadar erkekler üzerinde farklı etki yaratmıştır. 19.yüzyılın ikinci yarısında, Ulusal ticaret,

demir yolları ve buharlı gemiler, İngiltere’de 1851 yılında ilerleme yaşanmıştır. Silindir şapkalar, üst ve orta sınıf erkekler tarafından tercih edilmiştir. Erkeklerin, dış görünümlerini oluşturan önemli aksesuar olmuştur. Silindir şapkaların yaygınlaşması orta sınıf aksesuarlarının modaya uygun yayıldığını göstermiştir. İşçi sınıfı kadınları, çalışma koşullarının etkisi ile koyu renkler tercih etmiştir. Toplumsal sınıflarda, bir kadının evden şapkasız çıkması uygun karşılanmamıştır. 19.Yüzyıldan önce giyilen giysilerden tasarım elde edilebilir düşüncesi vurgulanmıştır. Diğer bir şapka olan Melon, çiftçi ve işçiler tarafından kullanılmıştır. Orta sınıf giysileri, benimseyen işçiler siyasi görüş ile toplumsal çevreye katıldıklarının ve bu durumun toplumsal olaylara karşılık olarak görülmesine neden olmuştur. Şapka, şıklığın tamamlayıcısı olarak nitelendirilmiştir.

“Kostüm Tarihçileri, önceki yüzyıllarda giysileri tamamlayan birçok aksesuar kullanımından kalktığı için, hala kullanılan aksesuarların (şapkalar, eldivenler, bastonlar) toplumsal statünün önemli göstergesi haline geldiği gözlemlenmiştir. (Crane, 2009, s:56). Bu araştırmaya göre, Aksesuarlar toplum statüsünde belirli bir noktaya yerleştiği düşüncesi vurgulandığını söyleyebiliriz. Bu nedenle, Sosyal statünün belirlenmesinde, kişinin görünümünü, yaptığı işi ve kişisel konumu belirleyen bir araç olarak, yüzyıllar boyunca şapka kullanılmıştır. İşçi sınıfından olan kadınların kullandığı ve tercih ettikleri bonelerin, kurdale, dantel ile süslenerek dönemin aksesuarlarında yenilik ve moda yaratmaları sağlanmıştır. Sınıf ayrımları, toplumsal yapıyı oldukça değiştirmiştir. 19.yüzyılda birçok şapka türü ortaya çıkmasıyla, sosyal ve kültürel, değişim ve değişiklik şapkalarla yansımıştır. Şapkalar, Toplumsal statünün korunmasında güzel bir örnek olarak gösterilmiştir.

6.1.2.3.Romantik Dönem (1825-1849) Erkek Şapka formlarının incelenmesi:

Romantik dönemde, romantikler insanın duygularını, gücünü, insanı şekillendirmenin toplumu düzeltmekle olabileceğini savunmuştur. Bu akım, ülkeler arasında farklı şekillerde oluşturulmuş olduğu bilinmektedir. Romantik Dönemde, erkek şapka stilleri değişmiştir.

Peruk kullanımı, önemini yitirmeye başlamış olması bu nedenle, saç ve şapka düşüncelerinin dışa ifadesi olarak tanımlanmıştır. “Peruk kullananlar arasında traşlı veya başları traşlı olanları gizlemek belkide korunmak için “Cap

(kep)” oldukça gerekli olmuştur. Yüzyıl sonuna kadar, özellikle “Smoking Cap” yaşlı erkekler tarafından kullanılmıştır.”(Amphlett,2003,s:140). Bu araştırmaya göre, Şapkalar, bireyin toplumsal statüsünün, birey tarafından farkedilmesi görüşüne verilen önemi gösterdiğini söyleyebiliriz. Şapkalar, statüyü belirsizleştirmeye olanak sağlamıştır. Toplumsal statüyü ifade etmek olarak görülmüştür.

Resim 66: Katlanabilir Silindir Şapka örneği, 1848-1849

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043328>)
(12.04.2013).

Erkekler, Silindir şapka stilini gündüz kullanmıştır. “Giya” veya “Hilal” formunda opera şapkaları, gece resmi davetlerde yada mahkemelerde tercih edilmiştir. 1830’lu yıllarda, popülerlik sağlayan şapka “Silk” (dönemin ipek şapkası) moda olmuştur. 18.yüzyıl kökenli ipek silindir şapka, karakteristik görünüm taşımış olduğu bilinmektedir. Yas ve matem şapkası olarak kullanılmış ve günümüzde etkisini kaybetmiştir. Yüzyıl sonlarına doğru, “Melon” ve “Boater” kasketler, çalışan erkekler dışında herkes tarafından kullanılmıştır. Melon şapka, moda ifadesi bazende sıcaktan dolayı giyilmiştir. Bu şapka formu, İngiliz kültürünün geleneği haline gelmiştir. Melon şapka, çizgili takım elbise, evrak çantası ve bir şemsiye ile, Londra’nın geleneksel giyimli şehir görünümünün önemli bir unsuru olmuştur. İşçi erkekler, tarafından bu modeller yaygın olarak kullanılmıştır. Şapkalar, üniforma değil, aynı zamanda sanat formu olarak nitelendirilmektedir. Şapkalar, moda açısından belirgin aksesuar haline gelmiştir. “Muffin şapka”, siyah kadife kumaş kullanılarak yapılmış, püskül tasarlanarak kullanılmıştır. Saman hasır şapkalar, yaz

aylarında kullanılan spor aktivitelerinde giyilen şapka çeşiti olarak bilinmektedir. Genel olarak, şapkalar insanların zorunluluk, dini baskılar, politik nedenler gibi etkilere mahruz kaldığı dönemlerde bir aksesuar olmanın amaçları arasından çıkarak, dans salonları, otel lobileri ve kamusal alanlarda kullanılmaya başlanmasının etkisiyle, sınıflar saygınlık görmüştür.

7.1.2.3.4. Victoria Dönemi İngiltere'si (1860-1899), Şapka stillerinin toplumsal süreç içindeki genel görünümünün incelenmesi :

İngiltere'nin Sanayi devrimini oluşturan ülke olması ile ekonomik üstün fikirlerinin etkisi, İngiltere'yi yüksek noktaya ulaştırmıştır. Sanat ve bilim alanındaki gelişmeler, imparatorluğun parlak dönem unvanını taşımasına, toplumda sınıf ayrımları gibi dini baskıların en belirgin ve katı bir şekilde yaşandığı dönem olma özelliği oluşturmalarını sağlamıştır. Bu çağ, sanayi alanında büyük gelişmeler ile İngiltere'nin yükselmesine etki olurken, kendi içinde yaşadığı sorunlar sosyal anlamda çelişkiler yaşandığının nedeni olarak bilinmektedir. Din, bireysellik inanişından toplumsal bir gereklilik haline getirildiği görülmektedir. Toplumda, tiyatro, bale, opera gösterilerinde şapka giymeden sokağa çıkma yasağı kuralı getirilmiştir. Büyük değişim ve gelişmeler, toplumsal konum, stil etkileri ön plana çıkmıştır. Şapka kullanımı, sosyal sınıfın gerekliliği olmuştur. Döneme adını veren Kraliçe Victoria, dönemin sembolü haline gelmiştir. Bone, denizci stili şapkalar tasarlanmıştır. Bukle ve örgü kullanılarak tasarlanan saçlar, şık şapkalar ile kombin edilmiştir. Peruk; Bukleler, boncuk ve inciler kullanılarak stilleri oluşturulmuştur. Saltanatının başlarında genç Kraliçe, sadelik tercih etmesi nedeniyle, kraliyeti oldukça etkilemiştir. Kraliçe dönemindeki şapkalarda, dondurulmuş kuşlar, balıkçıl tüyler, kanatlar dekore edilerek şapka stilleri oluşturulmuştur.

Saman Hasır şapkalarda, kunduz, fok, geyik ve karaca derisinden yapılmış kürk başlıklar kullanılmıştır. Saç boyaları, fiyonklu taraklar ve kurdale şeritler kullanılmıştır. Saç ve başlıklar, Mısır tanrıları için yapılan ibadet ve savaşlarda takındığı sembolik anlamları oluşturduğu nedenler gibi, Victoria döneminin basit saç stilleride dantel, ipek kurdela ve çiçeklerden yapılmış olan bereler, Victoria kadınları için zorunluluk oluşturduğu görülmüştür. Şapka otoritenin sembolü olarak, Victoria döneminin stil üreticiliğine yansımıştır. Saç ve şapka, kişisel saygınlık temsil etmiştir.

8. XX.YÜZYIL ŞAPKA FORMLARI VE DÖNEME GENEL BAKIŞ

8.1. Sanayileşmenin ve Sosyal değişimin toplumsal yaşamdaki etkisi

Sanayileşme ve sosyal değişim içindeki Avrupa, savaş döneminde her nesil kendinden önce gelen, nesilden daha yüksek üretim ve tüketim seviyesine ulaşmayı amaçlamıştır. Bu sebeple, 20.yüzyılın ilk başlarında, Avrupa’da siyasi ve ekonomik değişimler görülmüştür. Fransa, İngiltere, Almanya gibi dünya’nın refah seviyeleri yüksek ülkelerinde sanayileşmenin ilerlemiş olduğu görülmektedir. 1900’lü yıllarda başlayan büyüme, orta sınıfın önemli siyasi sınıf oluşturmaya etken olmuştur.

“Sanayi toplumları, sanayi öncesi toplumlarda kullanılan sistemlerin (aynı derecede karmaşık ama farklı sistem) yerini alan karmaşık giyim göstergelerinde sistemleri geliştirmişlerdir”. (Crane,2009,s:123). Bu araştırmaya göre, sanayileşme hayatı farklı sistemler geliştirerek moda endüstrisinde yeni gelişmeler oluşturmuştur. Gelir düzeyi iyi olan kişilerin dergi-film, radyo- televizyon gibi kültürün oluşmasına etkide bulunmuştur. Toplumsal üretim ve kültür olumlu derecede ilerlemiştir.

8.1.2. XX.Yüzyıl’da Şapka’nın Modern Dünyadaki yeri

Şapka, kendi gelişimini tamamlarken toplum içinde önem derecesine göre değiştirilmiştir. Kıyafetlerin bir tamamlayıcı olan güçlü aksesuar olarak nitelendirilmiştir. 20. Yüzyıl boyunca, zarif çizgilerin devam ettiği ve toplumda çağdaş çeşitliliğin artmasıyla oluşturulan, karmaşık sosyal grupların oluşmasında iletişimin giderek büyümesi ve modanın geçirdiği evrelerin gelişime katkıda bulunduğu belirtilmiştir .“Saç ve saç stilleri, 20. yüzyılda hayatın pek çok yönlerini etkilemiştir”. (Huggett,1982,s:51). Bu araştırmaya göre, saç ve saç stillerinin önemli bir unsur oluşturması, şapka ve baskı altında kullanılan dönem süreçlerinde, saç modası’nın etkisinin kurtarıcı niteliğin taşıdığı görülmüştür. Şapka’nın tarihsel süreçlerdeki baskısından kurtulmak isteğinin düşüncesi olarak, saç ve saç stillerine doğru yönelme isteğinin farklı saç stillerini deneme etkisinin olduğu görülmüştür. II. Dünya savaşı, kadınlar için iş olanağı etkisi ve Victoria dönemindeki kadınların özgürleştirilmesini sağladığı bilinmektedir.

“20.Yüzyıl kitlesi, kültürel-sosyal, tasarım ve sanat tarihçileri ile karakterize edilmiştir. Seri üretim, kitlesel tüketim ve kitle-medya 1900 yılından bu yana Batı toplumunun belirleyici özelliklerinden biri olarak işlem görmektedir. Bir başka anlatımla, moda tarihinin iddialar açısından bir kitle toplumunun kendine özgü doğası kaçınılmaz olmuştur. Kendi giyim ve kıyafetlerine yada kimliklerine olan tutumlarına yönelik baskılar da yapılmıştır”. (Breward, 1995, s:182-183). Bu araştırmaya göre, Dinin baskı unsuru olarak kullanılması, bilimde yaşanan gelişmeler, tutuculuk, evrim teorisi İngiltere’nin yükselme dönemlerinde, ironik olarak insanların dini baskıyı oluşturan yönetimine karşı güvensiz bir tutum oluşturmuştur. Moda belirleyici özelliklerin, Batı toplumlarında yayılmasını geniş fırsatların oluşmasını sağlamıştır. Geçmişe dönüp bakıldığında, savaş’ın önce şapkalar ve ardından moda’da kaybettiklerini kazanma olarak nitelendirdiğini söyleyebiliriz. Teknolojinin getirmiş olduğu kolaylık, rahat yada ucuz ürünlerin hazırlanmasına neden olmuştur.

“20. Yüzyıl Fransa’da toplumsal sınıflar şapkayı farklı biçimde kullanmıştır. Üst ve orta sınıflar yüzyılın ortalarında silindir şapka kullanılması, yüzyılın son çeyreğinde ise resmi davetlerde silindir şapka, straw boather ve panama şapka kullanılmıştır”. (Crane, 2009,s:117). Bu araştırmaya göre, Toplum; soylular, işçiler, köylüler, gibi sınıflara ayrılmıştır. Sanayi devrimi ile toplumda işçi sınıfı oluşması, soyluları zenginleştirmiştir. İngiltere toplumunda aristokrasi, para ve soyluluk, rahatlık ve prestij, yoksulluk ise sefalet anlamı taşımıştır. Toplumsal yapı bakımından şapkaların sınıfsal ayrım ve çağrışım yaptığı görülmektedir. Kişiler kurumlar ile özdeşleştirilmiştir. Kurum ve kurallara uygun yerlerde şapkaların kullanıldığı görülmektedir. Kraliçe Victoria, dönemi kadınları (anne dahi olsalarda) daima günah kaynakları olarak görüldüğü belirtilmektedir. Kadınların, bu dönemde sürekli aşağılanma, ikinci sınıf insan olarak yaşamlarını sürdürdükleri belirtilmiştir. İngiltere toplumu, cinsiyetler arası ilişki sistemi kadın ve erkeklerin farklı özelliklerine üzerine kurulmuştur. Erkekler, becerikli ve aktif olarak nitelendirilirken, kadınlar bu durumun tam aksi olarak nitelendirilmiştir. Victoria dönemi kadınları, toplumda çocukluk dönemlerinden itibaren kültürel, geleneksel anlayışlara mahkum edilerek hareketleri kısıtlanmıştır.

9. XX. YÜZYIL DÖNEM ŞAPKALARI VE ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ.

Şapka kullanımı, hava koşullarından korunmak için yada giyen kişinin toplumsal bakımdan, konumunu belirlemek için yüzyıllar boyunca kullanılan statü sembolü, aksesuar olarak bilinmektedir. Şapka tarihi; farklı toplumlara, kişilere hitap etmiştir. Çeşitli şapkaları kadınlar ve erkekler yüzyıllardır kullanmıştır. Bu çalışmada, 1900’lü yıllardan başlayarak, 1999 yılının sonuna kadar şapkanın tarihsel süreci ve değişim süreci incelenecektir. Şapka modasının, toplumsal olaylar ile birlikte, “Kadın ve Erkek” şapka stilleri üzerinde durulacaktır.

9.1. 1900’lü Yıllar

1900’lü yıllar günlük hayatın her alanında kullanılabilen sosyal aktiviteler için gardroplar hazırlamıştır. “Güzel Çağ” olarak adlandırılan dönemin başlaması ekomoni, icatlar ve otomobilin günlük hayata girmesi toplum yaşamını etkileyen, düzenleyen ve kolaylaştıran bir döneme girilmiştir. Kadınların çağlar boyunca süren süslenme isteği, sürekli değişen moda tarzı aksesuarların çeşitli olmasına yol açmıştır. Sosyal değişim, kadın ve erkeklerin özgür haklara sahip olma isteklerinden etkilenen moda sınırsız yenilikler oluşturmuştur. Moda globelleşen çözümleri, insanların tarzlarına ve giyimlerine bakış açılarının değişmesine ve fikirlerinin etkilenmesinin nedeni olarak ortaya çıkmıştır. Dikişin, makineye taşınması ile üretimin hızlanması, tekniklerin geliştirilmesine neden olmuştur.

Genç kadınlar moda da “Radikal giyim devrimi” oluşturmak istemiştir. İyi giyimli kadınların, şapkası olmadan dışarı çıkmaması kuralı getirilmiştir. Moda evleri ve şapka dükkanları açılmıştır. Uzun, sert ve geniş kenarlı, kadın şapkaları dönemi karakterize eden “Gibson Kız” saçlar , moda olmuştur. 1900-1909 önemli aksesuarlarından olan geniş kenarlı şapkalar, yapma çiçek, fiyonk kullanılarak dekore edilmiştir. İngiltere’de kullanılan kuş tüylerine karşı çıkılmasına rağmen, sosyal yaşamda bu durum şapkaların süslenmesine engel olmamıştır. Spor yaparken kullanılan, kenarları ince kurdeleli ufak hasır şapkalar, statü sembolü olarak gösterilmeye devam edilmiştir.

Resim 67: Hasır Şapka örneği, İngiltere, 1890-1900.

(Kaynak: <http://collections.vam.ac.uk/item/O78922>) (21.05.2013)

Resim 68: 1900'lı yılların başlarında kadın şapka örneği

(Kaynak: <http://www.babble.com/mom/look-15-hats-from-the-early-1900s-that-will-make-you-appreciate-your-baseball-cap/#a-polished-take-on-punk>) (14.06.2013)

Resim 69: Fowl şapka örneği, 1900.

(Kaynak: <http://www.babble.com/mom/look-15-hats-from-the-early-1900s-that-will-make-you-appreciate-your-baseball-cap/#fowl>) (13.06.2013)

“Joua, Sans-Poreil gözle görülür bir başarı elde etmiştir. Belirli bir üne kavuşmuş, başı tamamen kaplayacak şekilde takılan bone benzeri komple saç başlıkları olarak bilinmekteydi” (Zdatny,1999,s:60). Bu araştırmaya göre; Saç tasarımcısı ürettiği peruklarla, kabarık, dalgalı, topuz saç modelleri tasarlandığı belirtilmektedir. Şapka kullanmayı reddeden kadınlar, üretilen perukları kullanmayı tercih etmiştir. Fransa ve Londra’da moda basını tarafından, şapka markaları 1905 yılında yer almıştır. Harper’s Bazaar ve Vogue gibi dergilerinin çıkışı ile modanın gelişiminde büyük ölçüde önemli rol oynamıştır. 1908 yılında silüetlerin daha ince olması, tersine şapkaların giderek büyümesine neden olmuştur.

Resim 70 : Minnie Reinartz, Şapka tuafiyecisi. 1900

(Kaynak:<http://sophienburg.com/blog/?p=110>) (31.05.2013)

1911 yıllarında şapka genellikle, takan kişinin omuz genişliği kadar forma sahip olmuştur. Şapka iğneleri, bu formlardaki şapkalara oldukça avantaj sağlamıştır. Kadın ve erkekler tarafından kullanılan silindir ve hasır şapkalara, kadınların adeta üniforması haline gelmiştir. 1900’lü yıllar kadın ve erkeklerin kullandıkları şapkalara, saygınlık ve statü sembolü olarak kabul edilmiştir. Fiyonklar, kurdela, çiçekler ile tasarlanan büyük geniş şapkalara moda olmuştur. Kadınlar, dönemin trendi olan beyaz ciltlerini korumak için, tüllü şapkalara kullanarak yüzlerini örtmüşlerdir.

Resim 71: Erkek Şapka modelleri, 1900.

(Kaynak: <http://www.etsy.com/listing/50890074/derby-hat-day-early-1900s-men-of-fashion>) (13.06.3013)

Resim 72: Şapka örneği, 1904.

(Kaynak: <http://www.duckminifarm.com/fashion5.html>) (13.06.2013).

Resim 73: Fırfırlı, süslü ve ultra-kadını Edward Dönemi ortası kadın şapkası örneği, 1903.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/80094139?img=0>) (17.05.2013).

Resim74: 1900' lü yılların dantel şapka örneği, 1905.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094024>) (11.05.2013)

9.2. 1910'lu Yıllar

Moda, 1910'lu yıllarda egzotik zenginlik olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde, oryantal zenginlik, moda silüetlerinin kıvrak ve yumuşak olması nedeniyle oryantal ismi şeklinde adlandırılmıştır. Kadınlar, özgürce hareket etmeleri için giyimlerini değiştirmiştir. Modanın etkilediği en büyük sosyal faktörlerden biri I.Dünya Savaşı'nın etkileri olmuştur. Savaş sonuna kadar moda sürdürülmüştür. Özellikle kadınlara savaş zamanında, iş çevresinde gereklilik duyulmuştur. Yasak olan kıyafetler, kadınlar tarafından savaş sırasında giyilmiş ve kullanılmıştır. Savaşın etkileri, kullanılan giysi ve aksesuarlara yansıtılmıştır. Şapka formlarındaki sade ve abartısız stiller, üniforma stilleri döneme ait resimlerde görülmektedir. Savaş sonrasında politik ve sosyal eşitlik düşüncesi etkisi, kadın modasında erkek stiline yönelme görülmüştür.

Resim 75: Şapka örneği, Fransa, 1910.

(Kaynak:<http://yama-bato.tumblr.com/post/2526043127/defrag-madame-d-ora-hutentwurf-getragen-von>) (14.06.2013).

Resim76: Madame Alphonsine. Fransa,1910.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094750>)

(12.06.2013)

Resim 77: Şapka örneği, 1910.

(Kaynak: <http://fashionrevealed.tumblr.com/page/4>) (13.06.2013)

Resim 78: At Yarışı, giyim stili, Paris.1911.

(Kaynak:<http://inkbluesky.wordpress.com/2013/03/23/the-fashions-of-the-belle-epoque-conservative-pundit-seems-to-think-she-invented-keynesianism>)

(28.05.3013).

Bu dönemde, moda endüstrilerinin kurulması ile birlikte, aksesuar ve şapka ustalarının sektörlerde hakimiyet kurmasına ve moda rekabetinin oluşmasına etken olmuştur. Savaş sırasında, giyim ve aksesuarlardaki değişimlerin moda'da gereğinden fazla dikkat edildiği görülmüştür. Şapka renklerinde görülen çeşitlilik, kumaş ve süslemelerinde yansımıştır. Danteller, kadife, ipek, tafta, baskı desenleri gibi malzeme alternatifleri olarak üretilmiştir. Şapkalar, dekoratifliği nedeniyle seçilir hale gelmiştir. Şapka, kadınlar için moda aksesuarı olmanın ötesine geçmiştir.

Resim 79: Şavaş dönemi kadın giyimi, 1914-1920

(Kaynak: <http://doloresmonet.hubpages.com/hub/Women-and-Fashions-of-the-World-War-I-Era-Clothing-of-1914-1920#slide4658294>) (22.05.2013)

Resim 80: Savaş sonrası askeri tarzı yansıtan şapka örneği, 1915.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094673>)
(14.04.2013)

Resim 81 : Siyah dokuma kumaş ve tüy, kilise şapkası. 1915.

(Kaynak:<http://www.etsy.com/listing/76530746/1915s-black-woven-downton-abbey-hat-with>) (15.06.2013)

Resim 82: Kadın-Erkek düğün şapka formları, Lancashire Londra, 1917.

(Kaynak : http://www.fashion-era.com/Weddings/1917_old_wedding_photos.htm)
(14.05.2013)

“Saç şekilleri, yüzün her iki tarafında olması oldukça popüler olmuştur. Yuvarlatılmış ve desteklenmiş saçlar, yada küçük tellere sarılmış modeller, saç tokaları kadınlar tarafından kullanılmıştır. Dalgalı peruklar, kaplumbağ tarakları ile kullanılmış, I. Dünya Savaşı öncesinde saçlar, düz ve kısa kesilmiş olarak kullanılmıştır”. (Huggett, 1982. s:53). Bu araştırmaya göre; Savaş’ın aksesuarlar ve giyim olmak üzere, saç stillerini etkileyerek yön verdiği gözlemlenmiştir. Moda anlayışı, yerini sade çizgilere bırakmıştır. Şapka’nın, saç stillerinin gerisinde kaldığı belirtilmiştir. Şapka, ideal modayı kadınlar üzerinde vurgulamıştır. Giyimin kamusallaştığı bir dönemde, tasarımları beraberinde getirmiştir. Savaş öncesi, kullanılan kunduz kürkü şapkalar yerini “Cloche” şapkalarla bırakmıştır. Erkekler ise “fötr” ve “melon” şapkaları kullanmaya devam etmiştir. Savaş sırasında kumaş sıkıntısının yaşanmış olması, şapka stillerinin etkilenmesine neden olmuştur. 1914 yılından sonra, askeri stiller şapkalar, türban, bone, geniş kenarlı şapkalar, şapka tasarımcısı Coco Chanel’in tasarladığı küçük şık şapkalar kullanılmıştır.

Resim 83: Royal Ascot Stili Şapka örnekleri,2008.

(Kaynak:<http://www.eatmedaily.com/2009/06/royal-ascot-hats-food-fashion>)
(17.06.2013)

Resim 84 : Royal Ascot İngiltere, At yarışı sosyal, şapka ve güzellik günü,2009.

(Kaynak:<http://www.eatmedaily.com/2009/06/royal-ascot-hats-food-fashion>)
(17.06.2013)

9.3. 1920’li Yıllar

1920’li yıllarda, kadınların toplumsal statülerini ifade eden şapka tarzları üretilmiştir. Kadınlar, kendilerini serbest ve rahat kıyafetlerin olduğu, erkeklerin ise resmi tarzlarını terk ettiği ilk spor kıyafetlerini giydikleri bir dönem başlamıştır. Paris, moda kurallarının belirleyicisi olmuştur. Moda, kadın tutum ve davranışı ifade etmiştir. 1920’li yılların başında, stiller isteksiz ve değişimler yavaş yavaş ilerlemiştir. Moda iki farklı dönem olarak karakterize edilmiştir. Dünya savaşı nedeniyle, stiller anlamsız görülmüştür. 20’li yılların kadınları, stil ve bağımsızlık hareketlerinden etkilenmiştir. Avrupa’da kadınlar, eşitlik ve siyasi hakların içinde zorluk çekmelerinin nedeniyle ve savaş’ın kadınların dış görünümünü etkilediği görülmüştür. Maddi kazançlarda çoğalma ve modern sanayileşme gibi kumaş sektöründe gelişme, modaya yön vermiştir. Savaş sonrası, Edwardian ve Victoria döneminden sonra, moda rekabetleri ve şıklık yarışının artmasına neden olmuştur.

Resim 85: Cloche şapka, 1920.

(Kaynak:<http://notyouraverageaverage.blogspot.com/2012/11/the-cloche.html>)
(13.06.2013).

Resim 86: Coco Chanel, 1923.

(Kaynak: Picardie, **Coco Chanel**, 2010 s:13)

Yenilikçi tasarımcı, Coco Chanel kısıtlayıcı moda'nın getirdiği zorluklardan, kadınlara öneri ve fikirlerde bulunmuştur. Chanel, erkek şapkalarını modern kumaşlar kullanarak kadınlar için yorumlamıştır. Fötr şapka stilleri, lüks ve şık bir bere olarak değiştirilmiştir. Marka şapkalar tasarlanmıştır. Şapka genellikle, Paris stili olarak yorumlanmıştır. Chanel şapka tasarımlarını, Siyah kurdela ve fiyonk ile dekore etmiştir. Coco Chanel, Jeanne Lanvin, Gustav Beer gibi 1920'lere yön veren tasarımcılar imge yaratırken, sanayi ve teknolojinin imkanları kullanılmıştır. Bond'a göre, "Çoğu erkek şapka giymiştir. Bowler (melon) ve Homburg şapka geleneksel olarak iş takım elbiseleri ve eldivenler ile giyilen önemli aksesuarlardan biri olmuştur". (Bond, 1992, s :72). Dönemin şapka tasarımcıları, Lucie Homor, Maria Guy, "Chic" şapkalar tasarlamıştır. Kendi markalarının adı altında şapka butikleri Chanel ve Malyncus Lanvin tarafından açılmıştır. Coco Chanel ve Irene Costle saç modelleri tüm dünyada popüler olmuştur. Hollywood yıldızlarının filmlerde giydikleri, dönem şapkaları bereler, drapeli türbanlar, şapka modasına yön vermiştir.

Resim 87: Akşam giyilen Cloche Şapka örneği, J.Lanvin. Fransa,1925.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80095269>)
(22.05.2013).

Resim 88 : Egzotik nakışlı, Cloche şapka,Paris. 1925-30.

(Kaynak:<http://www.museumoflondon.org.uk/Collections-Research/Collections-online/object.aspx?objectID=object-76480&start=30&rows=1>) (24.05.2013)

9.4. 1930'lu Yıllar

1930'lu yıllarda ekonomik nedenler, şapkalarda sadeliği getirmiştir. Ekonomik bunalım olarak bilinen bu dönem, en çok sanayileşen şehirler etkilemiştir. İşsizlik ve evsizlik gibi problemler ortaya çıkmıştır. Moda, Dünya'da yaşanan ilk ekonomik krizi, işsizlik ve enflasyon modayı oldukça etkilemiştir. Savaşın sona erdiği, depresyonun oluşturduğu 10 yıl olmuştur. "1929 yılı, Batı dünyasının ekonomik depresyon ile bir süre derinlere batması bilinmektedir". (Costantino,2007,s:6). Bu araştırmaya göre; Toplumun ekonomik açıdan yoksul olması, moda'nın ekonomi'ye göre şekillenmesi görüşünün sağlandığını söyleyebiliriz.

Ekonomik olarak, tüketim hızlı ve popülerken; moda sektörü dikkat çekici olmuştur. Moda konusunda, faaliyet gösteren irili ufaklı markalar ise, maliyetleri düşürebilmek ve sektördeki etkilerini artırabilmek için bir araya gelip, daha büyük gruplar oluşturmaya başlamıştır. Ekonomik süreçli bu dönemde, Giysi üretimi, Hollywood sineması'nın artan gelişmelerinin olduğu bir dönem olmuştur.

Resim 89 : Lilly Dache tasarımı şapka,1930.

(Kaynak:<http://www.wornthrough.com/2011/10/31/from-the-archive-hats-of-the-1930s/>) (16.06.2013)

Resim 90: Crochet (tığ işi) şapka,1930.

(Kaynak:<http://www.todaystreasure.net/product/vintage-1930s-open-top-crochet-hat-pattern>) (14.06.2013)

Resim 91: June Collyer, Yel değirmeni görünümlü şapkası. 1930.

(Kaynak: <http://mothgirlwings.tumblr.com/post/27588357696/june-collyer-and-her-awesome-windmill-hat>) (15.06.2013).

Huggett’a göre; “1930’lu ve 40’lı yıllarda önemli bir etkisi film yıldızlarının olmasıdır. II.Dünya Savaşı sonunda, sinema, eğlence ve yıldızların saç stilleri tüm dünya’da taklit edilmiş ve en popüler, evrensel biçim olmuştur”. demiştir. (Huggett, 1982, s:55-56). Bu araştırmaya göre; II. Dünya savaşı yılları, Avrupa’nın savaşa katıldığı bu dönem darlık ve yoksulluk yılları olarak belirtilmektedir. Giyim kuşam, müsriflik olarak nitelendirilmiş, İngiltere’de bazı kısıtlamalar yapıldığı bilinmektedir. Sinema ve eğlence yıldızları bu dönemde, sinemanın yaygınlaşması ve moda’nın globelleşmesini sağlamıştır. Fransız tasarımcılar uluslar arası krizi önleme çabaları, modacıların ürünlerini ucuza satması ekonomik bunalıma sonuç vermemiştir. Moda atölyeleri ve şapka dükkanlarının kapatılmasına neden olmuştur. İtalyan ve Alman moda endüstrileri gelişimlerini sürdürmeye devam etmiştir. Vogue dergisi, “Artık şık olmak, süslü olmak değildir”. Fikrine öncülük etmiştir. Zengin görünmenin, zevksiz olduğu inancı “Yoksul-sade” imajı moda’ya hakim olmuştur.

Resim 92: Sally Victor, Şapka örneği. 1937.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094396>)
(22.05.2013).

Fötr, kadife, fantastik tasarımlı şapkalar, saten ince kumaşlardan yapılan drapeli türban başlıklar popüler olmuştur. “Shingle” saç modelleri ve sıkı toplanan topuz saçlar oldukça popüler olmuştur. Değişim, Hollywood ile ön plana çıkmıştır. Paris, moda dünyası Hollywood dünyasının hakimiyetine girmiştir. 1930’lu yıllar boyunca, Paris ve Vogue yenilikler, fikirler arasında gidip gelmiştir. 20. Yüzyılda, Dünya Savaşı ve politik değişimler, günlük yaşamda değişiklikler, güvensizlikler yenilenen temalar olmuştur. Şapkalar bu dönemde, tamir edilmiş yada şekilleri değiştirilmiştir. Ev terziliği, gelişmiştir. “Cloche” şapkalar aynı formunu korumuştur. Yeni küçük şapka stilleri oluşmuştur. Şekiller hap kutuları, fes ve düz bere tarzında şekiller tasarlanmıştır. Tüy ile süslenmiş, ileri veya eğik formda giyilmiştir. Şık ve resmi davetlerde, yaz aylarında büyük şapkalar sıklıkla giyilmiştir. Bu tarz şapkalar, lastik bant yada ip kullanılarak dekore edilmiştir. Şık kadınlar, şapkalar konusunda oldukça bilinçli hale gelmiştir. Şapkalar, kıyafetlerin önemli ve dikkat çekici bir parçası olmuştur. 1750-1780 yılların Erkek şapka stilleri, kadınlar için uygulanmış ve dekore edilmiştir. Parlak renkler, yaz şapkaları için kullanılmıştır. Genellikle, büyük şekiller yapay çiçekler, meyveler kullanılmıştır.

Resim 93: Victor Stiebel, Elbise ve Cartwhell, Straw (Hasır) Şapka, Harper's Bazaar, 1938.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:43)

Resim 94: Mücevher tonlu şeritler ve hassas örtünme Madame Suzy olarak Fransız tuhafiyeciler atölyelerinde kullanılan tekniğin göstergesidir. Fransa, 1939

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094513>)
(28.05.2013).

Resim 95: Victoria Beckham, Cloche Şapka. 2010.

(Kaynak: <http://www.fashionpeach.com/the-cloche-hat/>) (15.06.2013)

9.5. 1940'lı Yıllar

Moda, II. Dünya Savaşı'nın gölgesinde kalmıştır. Toplum yaklaşan savaş, dünya gücü ile meşgul olmasına rağmen, savaş Avrupa modasını Amerika'ya sunmuştur. Bu nedenle, Amerika'lı tasarımcılar ün kazanmıştır. Savaş nedeniyle, önemli etkenlerden biri kumaş olarak bilinmektedir. Kumaş ve para sınırlılığından, 1940'lı yıllar, 20. Yüzyılın moda çözümü olarak tanımlanmıştır. Şapka tasarımlarda hayal gücü ve yeni stil arayışları, savaşın etkisi ile tükenmiştir. Bu nedenle, moda sevimsiz bir hal almıştır. Aksesuar yapımında, giysi üretiminde kısıtlamalara gidilmiştir. Bere tasarımları için farklı tasarımlar uygulanarak şapka formlarının yeni stilleri yavaş yavaş oluşturulmuştur.

Resim 96: Paris’li Şapka tasarımcısı, Madame Suzy. Golf Şapkasına benzer şapka örneği, Fransa. 1940.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094091>)
(20.05.2013)

Resim 97: Bebek şapka, Kurdele formu. Elsa Schiaparelli (1890-1973), İtalya. 1940.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/80094017?img=1>) (14.04.2013).

Art deco tarzı desenler ile yapılan bereler tasarlanmıştır. Siyah kadife, askeri tasarımlar önemini yitirmiştir. Şapkalar genellikle, kurdela, fiyonk, çiçekler ile dekore edilmiştir. Küçük şapka formları, saman dokuma ve keçeden yapılmıştır. Şapka seçimi kişilik meselesi olarak görülmüştür.

Resim 98: Kadın şapka örnekleri, 1940.

(Kaynak:<http://image.glamourdaze.com/2012/10/1940s-war-ration-fashion.jpg>)
(22.05.2013)

Grantland ve Robak göre; “ Bere: Alın çevresinde sıkıca oturan şapka bant üzerinde basık boncuklar ile oturtulmuş, keçeden yapılan yumuşak keptir. 1940’lı yıllarda bere tarzı dik (bir tarafı yada sadece ön kısmı kalkık), Pancake bere ve kürk başlık çeşitleri vardır”. demiştir. (Brenda Grantland and Mary Robak, 2011, s:67). Bu araştırmaya göre; Şapkalar, dönem ve özelliklerine göre çeşitlendirildiği görülmektedir. Tasarımcılar, benzettikleri şekillere göre şapkaları adlandırmıştır. Eğik görünümlü bebek şapka ve kötü görünümlü hasır şapka, çiçekler ve ince şeritler gibi isimler şapkaların biçimsel özelliklerini yansıtmaktadır.

Resim 99: İtalya- Fransa, Bebek Şapka örneği. 1940.

(Kaynak: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094452>)
(18.05.2013).

Büyük, hasır örgülü türban başlıklar, el yapımı çiçekler ile dekore edilmiş, peçelik kumaşlar Fransa'da karakteristik olmuştur. Türban modası, bağımsız ruhu olan, Fransız kadınlarının sembolü haline gelmiştir. Coco Chanel, butik mağaza ve atölyelerini savaş esnasında kapatarak, Paris merkezinde şapka dükkanı ile moda hayatına devam ettiği bilinmektedir. Savaşın yaşandığı yıllarda, şapkacılar dönemin sert karakteristiğini, özgünlüğü yansıtan değişik formlarda şapkalar ve başlıklar hazırlamıştır.

Ortaçağ'ın stillerinden esinlenerek oluşturulmuş tasarımlar, kadife, ipek ve değişik düğümler, drapeli türbanlar, savaşın ruhsal etkisini yansıtmıştır. 1943 yılında kadınlar, sanatsal formlara sahip, otrişli, fiyonklu şapkaları tekrar tercih etmiştir. Vogue dergisi, şapkaları yeniden nasıl değerlendirilebileceği ve evdeki şapkaları değerlendirme önerileri sunmuştur.

Resim 100 : Şapka örneği, 1940.

(Kaynak: <http://myvintagevogue.com/gal/index.php?level=picture&id=869>)
(17.06.2013)

Resim 101: Şapka Modelleri, 1940.

(Kaynak: <http://www.deepglamour.net/.a/6a00e553bc52568834017d426cf750970c-popup>) (16.06.2013)

Resim 102: Lilly Dache, 1907. “Autumnal Berry Hat”(Sonbahar Meyve Şapka),Vogue1946.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:120).

9.6. 1950’li Yıllar

1950’li yıllarda savaşın kısıtlı ve tutucu tarzı, savaş sonrası güzelliği yansıtan “New Look” akımına bırakmıştır. Sadelik tarzını karmaşık bir biçimde yansıtmış olan bu akım, II. Dünya savaşını yaşayan toplumun, yeni stillere önem vermesini sağlamıştır. Tüketici odaklı toplum yaratılmıştır. İnsanlar, muhafazakar bir basitlik için çaba göstermeleri, ev kadını günün kadını idealini oluşturmayı amaçlamıştır. Yoksulluk korkusunun, II.Dünya savaşı boyunca yaşanmasına neden olmuştur. Şapka formlarında, geniş kenarlı yada bahçe tarzı stiller görülmüştür. Küçük şapkalar, 1950’li yıllarda, maddi açıdan tercih edilmemiştir. Peçe, tül ile tasarlanan küçük şapkalar, renkli ve pastel tonlardaki kumaşlar kullanılarak stil

haline dönüştürülmüştür. Saç stilleri, genç kızlar tarafından kullanılan at kuyruğu, küçük şapkalar ile tercih edilmiştir. 1950’lerde saç geleneksel cinsiyet rollerini vurgulamıştır. Kadınlar, uzun kıvrılmış ve bakım isteyen saçlara sahipken, erkekler kısa askeri saç kullanmıştır. Kısa saçlar, sofistike bir görünüm sağlamıştır. Şapkalar, yan yada arka tarafları inci, altın, elmas kullanarak gösterişli hale getirilmiştir. Marilyn Monroe, Elizabeth Taylor, Lauren Bacoli gibi ünlülerin kullandığı saç stilleri dönem kadınları tarafından tercih edilmiştir.

Resim 103: Şapka örneği, 1950.

(Kaynak: <http://fashion.lilithazine.com/1950s-Fashion.html>). (15.06.2013).

Resim 104: Tığ işi şapka, 1950.

(Kaynak: <http://alisaburke.blogspot.com/2010/02/inspiration-romantic.html>)

(13.06.2013)

Resim 105 : Garip bir yenilik, Müzikal şapka. 1950.
(Kaynak: <http://weheartvintage.co/tag/hats>) (14.06.2013)

Resim 106: Norman Parkinson, Legroux Soeurs Şapka, 1952.
(Kaynak: <http://www.bluetramontana.com/2010/03/vintage-hats.html>) (16.06.2013)

Resim 107: Akademik Şapka, Fotoğraf Henry Clarke,1955.

(Kaynak:<http://leblogdesovena.com/vintage-hats/#sthash.yJT0qNZB.dpbs>)
(13.06.2013)

Resim 108: Açılış gecesi, Metropolitan Opera, Erkek Şapka örnekleri. 1955.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/190018459>)
(19.05.2013).

“Eylül 1950’de Londra’yı değerlendiren Vogue şöyle diyordu: “Tıpkı bir ördeğin yeşil fasulye istemesi gibi Victor Stiebel tarzı tayyörler de kendilerine uyan bir kadife bluzla, şapka istiyorlar”. demiştir. (Watson, 2008, s:81). Bu araştırmaya göre; Dergiler, televizyon, trendlerin moda üzerine etkisi olduğu görülmektedir. Bunun

yanı sıra, şapkaların bir stilin tamamlayıcı olduğu belirtilmiştir. New Look stili,19. Yüzyılın tarihi stillerini hatırlatmıştır. Savaş yılları, şapka ve giysilerde soğuk renklerin kullandığı dönem olarak bilinmektedir. New Look, yeni stil kadınlar için ,yeni bakış açısı yaratmıştır. Zarif tarz, dünya modasında önemli değişimlere neden olmuştur. İtalya, moda üstünlüğünü bu yıllarda ispatlamıştır. Sinema ve Hollywood, ekonomik ve zarif buldukları çizgi tarzı olan, italyan tasarımcıları tercih edilmiştir. Kadınların moda tercihlerini belirleyen sınıf farklılıkları, sosyal-kültürel 1950 yılında ortadan kaldırılmıştır. II.Dünya savaşındanki koruyucu ve sadelik tutum terk edilmiştir. Genç nesil kendi stilini yaratma özgürlüğünün bilincinde olmuştur. Şapka tasarımlarında, kıyafetleri tamamlamak için odak noktasına gidilmiştir. Modanın bilinçli ilerlemesi için, büyük pazarlar oluşturulmuştur. “Vogue” yakın geçmişin, keyifli bir tolerans içinde değerlendirmesini tavsiye etmiştir.

Resim 109: Curled (Kıvrımlı) şapka örneği, Carmel Snow, Balenciago, Harper's Bazaar.1955.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:426)

Resim 110: Jean Barthe, Şapka örnekleri. 1955.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:39)

“Moda bir kez daha illüzyon üzerine yoğunlaşmıştı. Vogue soruyordu: Beğeni nedir? Ele alınması gereken iki yeni sorun vardı: Kıyafetler temelinde tanımlanan toplumsal sınıf ve yaş kuralları değiştirmiştir. Moda tasarımında ve kıyafetlerinde seri üretimdeki realizm, artık yaş yada zenginlikten ziyade kişisel özellikleri yansıtıyor ve bu da aynı elbisenin altında hepimizi kardeş kılıyor. Sonuç: Moda, toplumsal sınıflar ve yaş gruplarını bir birine yoğunlaştıracak”. (Watson, 2008,s: 78-79). Bu araştırmaya göre; Moda toplumu şekillendirerek, kendine benzetme biçimidir diyebiliriz. Moda, olgulara sürekli olarak anlam yükleyerek , toplumsal kimlikleri yeniden tanımlanmanın yolu olarak görülmüştür. Gençliğe karşı yaşlılık, erkekliğe karşı kadınlık gibi zıt değerleri ifade etmiştir.

Resim 111: Cloche (Çan) Şapka, “Dior” İlkbahar-Yaz, Fransa. 1955.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80027422>)
(24.05.2013)

Resim 112: Anne Gunning, Çiçekli şapka,Vogue Nisan 1956.

(Kaynak:<http://weheartvintage.co/tag/hats>) (14.06.2013)

Küçük şapkalar, oval, kavisli, kadife ve yuvarlak yarım şapkalar şık günler için tercih edilmiştir. Eşarp ise, ipek veya naylondan üretilmiştir. 1950’li yıllarda şapka modelleri sınırsızlamalar ortadan kaldırılmıştır. Kadınlar, şapka ile farklılaşma çabası içinde kendilerini yöneltmiştir.

Resim 113 : Paulina Trigere, Leopar desenli Türban, Amerika Vogue dergisi, 1959.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s: 461)

9.7. 1960’lı Yıllar

Moda 1960’lı yıllarda, değişim ve çeşitlilik yönü bakımından gelişmiştir. 1960 yılların, özgürlük kavramını sorgulanması yada politik, kültürel ve sosyal durumların modayı etkilediği ve etkilendiği görülmüştür. Vietnam savaşı sonrası, genç kuşak tarafından oluşturulan Hippi-look akımı, 1960’lı yıllarda genç kuşağın moda kavramında belirleyici bir durum olmuştur. 1960’lı yıllarda Op-Art ve Pop-Art Sanat akımlar, uzay çağı modelleri olarak bilinen şapkaların popülerlik sağladığı belirtilmiştir. Müzik, sosyal hareketlilik etkisi olarak stillere yansıtılmıştır.

1940-1950 yılları arasında olduğu gibi film yıldızları moda trendlerini etkilemiştir. Amphlett göre; Çoğu kadının birçok şapkası doğal kürk ya da açık, parlak renklerde boyanmıştır. Erken altmışlı yılların takip ettiği çok güzel bir moda düşünün. Şekil ve yüksekliği değişmiş olsa da, saç hattı veya kaşları üzerinde, tüy veya kürk yumuşatıcı etkisi ile kadınların çoğunluğunda tanınır bir biçimde gurur vermiş ve bu yüzden kürk şapka birkaç yıl bir süre için popülaritesini muhafaza etmesi şaşırtıcı değildir.” demiştir. (Amphlett, 2003,s:172). Bu alıntıya ek olarak, Fütürist moda yaratılmıştır. Moda, genç kesimin modayı etkilediği bir dönem olarak görülmüştür. Doğu kültürünün ve mitolojinin önem kazandığı bir döneme girilmiştir. Savaş karşıtı protestolar, genç insanların barış, sevgi ve özgürlük değerleri gibi yaşam alternatifliği için çözüm arama çabası içine girmiştir.

Hugget’a göre; “1960’lı yıllar,hem erkek hem de kadınlar ile ilgili olarak, bu güne kadar devam eden dramatik bir değişim görmüştür. Kadınlar için, saçlarını yaptıрма istedikleri ortaya çıkmış ve onları uygun tarz ve formlara göre şekil vermişlerdir. Bu tipik olarak herhangi bir saç stili olması zor olacaktır. Saç uzun veya kısa, düz, kıvrıkcık ya da dalgalı olabilirdi. Sadece saç stilleri daha rahat ve değiştirmek için daha kolay adapte olma eğilimi olduğunu söyleyebiliriz.” demiştir. (Hugget, 1982,s:60). Bu araştırmaya göre, Saç stillerinin popülerite kazanması, şapka biçimlerinden toplumsal olarak vazgeçme şeklinde tanımlayabiliriz. Toplumsal çoğunluğun, moda tarzını oluşturması veya seçimi moda hareketlerine stil arayışlarına yansıdığı görülmektedir. Şapka bu stil arayışları içinde, zamanla etkisini kaybetmiştir. Rahat ve değiştirilebilir saç stilleri, şapka’nın yerini ekonomik nedenlerin etkisinde kaldığı sonucu görülmektedir.

Bu dönemde, kadınların kullandığı drapeli fransız türbanlar ve erkek şapkaları bireyselleştirilmiştir. 1960’lı yıllara kadar Şapka, sosyal kimlik ve sınıf içinde sahip olduğunu belirtmiştir. 1960’lı yıllarda İtalya, Avrupa ipek iplik sanayi evi haline gelmiştir. Fransız ve İngiliz dokumacı ve kumaş tasarımcıları örnekler ile pazar kaynağı oluşturmuştur. Bu dönemin şapka tuhafiyeye tarzı 1965 -1966 yılında giyilen basit kenarsız, şekli kumaş yaprakları yada yaprakları ile tamamen kapalı naylon ağ veya tül (saf ipek) ile sarılarak yapılmış örnekler görülmektedir.

Resim 114: Erkeklerin kullandığı Fötr şapka örneği, 1960.

(Kaynak:http://www.hatsandcaps.co.uk/The-Fedora-or-Trilby-Hat-AThe_Fedora)
(31.05.2013).

Erkek şapkaları kaybolmuştur. Kamusal alanlarda ilişkili hale gelen bir sınıf toplumu halini almıştır. 1960'lar erkekler arasında sosyal farklılıklar gösteren şapka olmuştur. Şapka, dönemin sosyal çevre için özellikle uygun olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, şapkalar belirli sosyal düzeylerde kabul edilmiştir. Erkek şapkaları, sosyal statülerde özdeşleşmiştir. Kamusal alanlarda, erkekler ailelerini temsilen durumlarını belirtmek için kullanmıştır.

Resim 115: John Cavanogh, Şapka örneği. 1962.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:95)

“Londra’nın en tecrübeli kuaförleri olan Leonard ve Vidal Sassoon sayesinde yapay görünümlü peruklar ve korkunç kirpikler kullanılmaya, saçlar olağandışı kesilmeye başlandı. Artık kuaförler, modeller ve fotoğrafçılar VIP’ti. İlk kez ünlülerin okadar da gizemli olmadıkları fark edildi, bununla birlikte kraliyet ailesinden daha büyüleyiciydiler.” (Watson, 2008, s:100).

Bu araştırmaya göre, modas çağın çeşitli saç tasarımcıları kültürleri tarafından değişimler oluşturduğu görülmektedir. Toplumsal ve siyasi değişim dönemi, moda trendleri, tasarımcılar tarafından ticari olarak sürdürüldüğünü söyleyebiliriz. Müzik türleri, modayı oldukça etkilemiştir. Ray Halston tarafından hazırlanan, Jackie Kennedy’nin Pillbox şapkası, kürk başlıklar oldukça popüler olmuştur. Bunun yanı sıra, erkekler dünyayı saran İngiliz müzik grubu Beatles saçları benimsemiştir. Bu tarz saçlar fazla uzun sürmeyerek, yerini uzun saçlara bırakmıştır.

Resim116 : Jackie Kennedy, Pillbox Şapka örneği. 1960-1963

(Kaynak : <http://www.pinkpillbox.com/thehat.htm>) (27.05.2013)

Resim 117 : Toque (Miğfer) başlık, Balenciaga, Fransa 1960-1963.

(Kaynak:<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80031775>) (11.05.2013).

Bej ipek (Toque) miğfer, çağdaş zaman içinde moda olmuştur. Şapka'nın sert hatları özellikleri ile kadınlar tarafından takdir edilmiştir. Genç kadınlar, uygun katlanmış olan özellikteki şapka, Avrupa köylüleri için ayrıcalık haline gelmiştir. Genellikle miğfer şapkalar tercih edilmemiştir. Saç stilleri üzerinde yoğunlaşarak, tamamen şapka kullanımından kaçınılmıştır.

Resim 118 : Straw (Hasır) Şapka, 1960'lı yılların ortaları gelincik, papatya ve buğday sapları ile dekore edilmiştir.

(Kaynak : <http://www.vam.ac.uk/content/articles/i/inspiration>) (29.05.2013).

Resim 119: Crocheted (Tığ işi) şapka örneği, 1960-1963

(Kaynak: <http://www.nostalgiarules.com/products-page/1960-1963/crocheted-hat>)

(20.05.2013

Resim 120: Tania Mallet, Şapka örneği.İngiltere, Londra.1963.

(Kaynak: <http://www.bluetramontana.com/2010/03/vintage-hats.html>) (15.06.2013)

Resim 121: Ocelot Şapka, İngiltere 1964.

(Kaynak: <http://www.bluetramontana.com/2010/03/vintage-hats.html>) (15.06.2013)

Resim122 : Bir şapka tuhafiyeci dükkanı, Melbourne. 1967

(Kaynak: <http://www.naa.gov.au/collection/snapshots/strike-a-pose/7456494.aspx>) (18.05.2013).

1965-1969 yılları, Fransız tarzı Beret, geniş kenarlı fötr ve ipek fiyonklu kepler moda olmuştur. Audrey Hepburn moda ikonu haline gelmiştir. Şapkalar, otrişli büyük devasa ipek fiyonklu şapkalar moda ve sinema dünyası için unutulmaz olmuştur. Uzay stili başlıklar ile “Cloche” şapkalar tercih edilmiştir. Cloche, adı verilen siyah dev hacimli şapka ve diz hizasında giydiği siyah elbisesi ve inci kolyesi, Audrey Hepburn kadınların ve dönemin ilham kaynağı olmuştur.

10. 1960 YILI SONRASI, ŞAPKA TÜRLERİ'NİN 1970-1999 YILLARI ARASINDAKİ TOPLUMSAL SÜREÇLERE GÖRE BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ

1960'lı yıllarda tartışma yaratan konular, 1970'li yıllarda, sanayi, sivil haklar, Vietnam savaşı, moda'yı etkileyerek global olmasında rol oynamıştır. Moda bilincinin artması, insanlar tarafından kısa süren trend anlayışını sorgulamıştır. "Zoot Suit'in geçmişinden farklı bir süreçte küçük ingiliz alt kültürlerinin aşırı nihilizm*" ifadesi haline gelen bir tarz, ergenler tarafından bireysel acılarını ifade etme araçlarından biri olarak dünya çapında benimsenir. Tarzın toplumsal ve siyasi yan anlamları uçup gider bunun yerine yaygın olarak kullanılan, çağdaş karşıt kültürlerin faaliyetlerinden ve inançlarından tamamen bağımsız bir giyim tarzı ifade eden başboş kodlar haline geldiği görülür". (Crane,2009,s:244). Bu alıntıya ek olarak, karşı kültürler sosyal inançları ifade etmenin yöntemi olarak kendi hayatlarını, kişisel sözler gibi yöntemler ile oluşturulduğu görülmüştür.

Şapka yüzyıllara göre, 1970-1979 yılları arasında şapka modasında modernlik, kolay giyilen stiller şapka formlarını oluşturmuştur. Bunun yanısıra, 1940'lı yıllarda popüler olan fantastik türban stilleri, rus stili kalpaklar, yün bereler, Floppy (disk) şapkalar, Chanel stili şapkalar ve Crachated (tığ işi) şapkalar dönemin vazgeçilmezi olmuştur. Crocheted başlık, çeşitli şekillerde ve renklerde genellikle kulak kısmına yakın bir noktada dantelli çiçek yada çeşitli süs detayları ile dekore edilmiştir.

Bunun yanısıra, İngiltere'de kraliçe'ye karşı isyan oluşmuştur. Kraliçe'nin burnuna çengelli iğne geçirilmiş resmi görenler, politik bir rahatsızlığa düşmüştür. Kraliçe, Vogue Aralık sayısında, Hard Amies ipek elbise ve çan şeklinde Frederick Fox şapkası ile fotoğrafı yayınlanmıştır.

* **Nihilizm** : Türk Dil Kurumu'nun online sözlüğünde, "1. Var olan bütün varlıkları, değerleri ve gerçekleri reddeden bir öğreti. 2. Her türlü gerçek varlığı inkar eden aşırı bireycilik, hiçlilik, yokçuluk. 3. Her türlü siyasi düzeni inkar eden, toplumun birey üzerinde hiçbir baskısını kabul etmeyen görüş." Şeklinde tanımlanmıştır. (TDK-Terimsel Sözlüğü).

Resim 123 : II. Elizabeth, Frederick Fox an şeklindeki apkası, 1960.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:13)

Resim 124: Devekuşu ile dekore edilmiş kalpak örneği, Paris, Fransa.1967-1970

(Kaynak : <http://www.vam.ac.uk/content/articles/i/inspiration>) (15.05.2013).

Crocheted başlık, kadınların vazgeçilmez aksesuarı haline gelerek ve moda olmuştur. Saçlar, dev yapma çiçekler, kelebekler ile süslendiği bir dönem olmuştur. 1970’li yıllarda, erkek şapka formları kadın şapkaları kadar popülerlik göstermemiştir. Genç, ihtiyar zamanla, beyzbol şapkası olarak bilinen şapka tarzını benimsemiştir. Takım elbise ile tercih edilen “Panama şapka” tercih edilmiştir.

Resim 125: Çeşitli şapka örnekleri, 1970.

(Kaynak: <http://bessgeorgette.com/blog/2013/01/24/summer-loving-with-australian-1970s-fashion>). (16.06.2013)

Resim 126: Kraliçe II. Elizabeth şapka, 1970.

(Kaynak : http://www.fashion-era.com/hats-hair/queens_hats_to_mid_1970s.htm) (15.06.2013)

Resim 127: Saç stili örneği, 1980.

(Kaynak: <http://idealbeautyacademy.net/hairstyles-over-100-years>) (17.06.2013).

Resim 128: Saç stilleri, 1980.

(Kaynak: http://www.fashion-era.com/power_dressing.htm) (17.06.2013)

“ Kıyafetlerine püskül ve kurdeleler, mineyle süslenmiş düğmeler, eski püskül şeritler. Rus modeli saç örgüleri, boyama-basma, nakış desenler ve resimler eklediler ve böylece onları koleksiyoncuların ilgi duyacağı nesneler haline getirdiler.” (Watson,2008, s:106). Bu araştırmaya göre; Moda tasarımcılar koleksiyonları için yeni stilleri oluşturmaya başladığı belirtilmiştir. Sokak modası ve yüksek moda oluşturulan koleksiyonlardan etkilendiği görülmektedir. Bu süreçte, modanın kurucusu olan, Gabrielle Coco Chanel, 10 Ocak 1971 tarihinde, Paris Kitz otelde odasında hayatını kaybetmiştir. Moda dünyasında, büyük derin üzüntü yaşanmıştır. Bu dönemde şapka, gözden düşmüş ve saç stilleri ön planda olmuştur. Kabarık saçlar, dalgalı ve röfleli, Afro tarzı saç stilleri kullanılmıştır. Moda 1970’li yıllarda, gelişen bir dönem olarak bilinmektedir. Şapka dönemsel olarak farklılıklar yaşaması ve eski önemini sağlayamamış olması, Hippi, disko, Chanel, Punk, ve etnik, moda trendlerinde şapka formlarının değişim etkilerine rastlanmıştır .

“Punk müziğin, yırtık giysilerinin ve sade-mazosişt öğelerinin yanısıra saç bantları, logolu tişörtler ve püskülleri, Bowie’nin rock maskaraları, perukları ve erkek takılarını tarza dahil etmiştir.” (Crane, 2009, s: 244).

“Modanın şaşırtıcı paradoksu 1977 baharında ortaya çıktı. İngiltere, Kraliçenin gümüş yılını kutluyordu, punk ortalığı sarmıştı ve Vogue kraliyet modasının önemini değerlendirmiyordu. İklim değişmek üzereydi. Kraliçe II. Elizabeth, onun terzileri ve şapkacıları, modayı en az can sıkıcı olanlarından biri olsa da, bir vazife olarak görüyorlardı. Tıpkı 172 saatini elbise ve şapkaların içine girmek için harcayan insanların görebileceği gibi.”(Watson, 2008, s:114).

1980-1989 yılları arasında, yüzyıllardır vazgeçilmeyen aksesuar olan şapka, çalışan kadın kavramı ile günlük hayattan çıkmıştır. Genellikle, şapka moda defilelerinde kullanılan bir aksesuar olarak kullanılmıştır. Prenses Diana, Edwardian stili şapkalarının bu dönemde, ucuz kopyaları üretilmiştir. Şapka, artık abiye kostümler ile kullanılmıştır. Geniş kenarlı, çiçekli kurdeleler ile süslü hasır şapkalar, fotr şapkalar, şapka iğneleri, chanel stili şapkalar yeni tasarımcıların sıradışı tasarımları ile moda haline dönüştürülmüştür.

Resim 129: Dantelli şapka örneği, 1980.

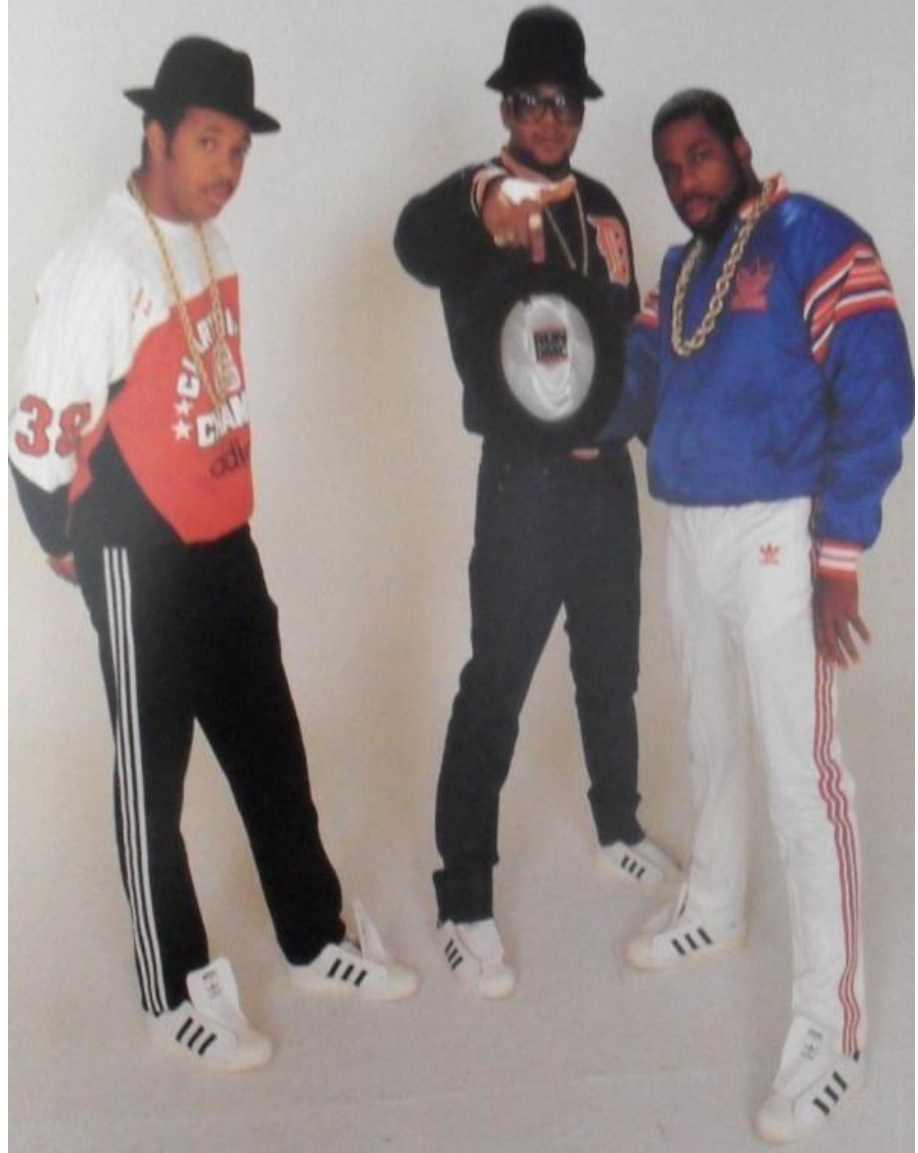
(Kaynak: <http://madamhatter.wordpress.com/tag/1980s>) (17.06.2013)

Resim 130: Floppy Şapka örneği,1980.

(Kaynak:<http://www.etsy.com/listing/100800697/vintage-1980s-ladies-white-floppy-hat>) (17.06.2013)

Fütürist, hip-hop, rap, disko ve sokak stili gibi moda trendleri oluşmuştur. “Arles/ Fransa doğumlu, 36 yaşındaki Christian Lacroix kendi salonunu açmak üzere Jean Patou’dan ayrılmıştı. Lacroix, gösterişli çember şapkaları renkli ipeklileri, fırfırlı etekleri ve Paris modasının saygılı geleneğine karşı saygısız yaklaşımı ile genç müşterileri için ikna edici bir mesaja sahipti”. (Watson, 2008, s:126). Tarihsel süreç içinde, bir nesnenin moda haline gelmesi moda tasarımcılarının etkisinin yanında belirli dönemlerde ün kazanmış isimler giyim ve tarz yönünden taklit ve takip edildiği görülmektedir.

Resim 131 : Adi (Adolf) Dassler, Rap, Hip-hop stili örneği, 1986

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:123)

Resim132 : Lady Diana, Londra Çiçek Festivali, Kırmızı şapkası.1989.

(Kaynak:<http://elifbrahimoglu.blogspot.com/2011/06/call-me-diana.html>)
(15.06.2013)

Resim 133: Yeşil hasır şapka, Lady Diana. 1990.

(Kaynak:<http://elifbrahimoglu.blogspot.com/2011/06/call-me-diana.html>)
(15.06.2013)

Resim 134: Jaoper Conran, Şapka tasarımı. 1992.

(Kaynak: Phaidon, **The Fashion Book**, London, 1998. s:112)

1990-1999 yılları ise işsizlik, ekonomik sorunlar, kapitalizm İngiltere ve Avrupa'nın bir kısmını saran bir dönem olmuştur. Hollywood etkisinden sonra Bollywood etkisi ortaya çıkmıştır. Moda'nın globalleşmesinde katkıda bulunmuştur. Sosyal reformlar, ekonomik büyüme, sosyal etkinin kaybolması bunun yanısıra internet kullanımının yaygınlaşması, modanın yayılmasında oldukça büyük etki sağlamıştır.

Resim 135: David & Victoria Beckham, İngiltere Düğün Şapka stili,2011.

(Kaynak:<http://www.thisisglamorous.com/2012/02/take-me-away-20-millinery-studios.html>) (16.06.2013).

Resim 136: İngiliz Tuafiyecisi, Gina Foster. Launceston Place Şapka, Catherine Middleton, 2011.

(Kaynak:<http://www.thisisglamorous.com/2012/02/take-me-away-20-millinery-studios.html>) (16.06.2013)

Resim 137: Kraliçe Elizabeth, Şapka örneği.2011

(Kaynak:<http://www.notorious-mag.com/2011/06/28/princess-elizabeth-alexandra-mary-of-york>) (16.06.2013)

Resim 138: Audrey Hepburn, Pixie saç modeli, 1970.

(Kaynak:<http://www.voglue.com/audrey-hepburn-hair-style-trick-and-tips>)

(17.05.2013).

Audrey Hepburn “Pixie” saçları ve balerin topuzları popüler olmuştur. 1970’li yılların stil şapkaları, bu dönemde yeniden yorumlanmıştır. Geniş otrişli modeller, yapma çiçekler ile dekore edilmiş, Ortaçağ İngiltere’sinin yüksek tepeli formlardaki şapkaları ve kadife disk formlu şapkalar üretilmiştir. Bu dönemde, Yves Saint Laurent tasarladığı, bere ve kasketler ile fötr ve leopar kürk kepler, 1970’li yılların şapkaları moda olmuştur. 1990-1999 yıllarında, şapka formları eski stillerin yeni tasarımlar ile buluşması sağlanmıştır. Eskiye dönüş, 1960’lı yılların stilleri Topper tarzı şapka, yorumları defilelerde büyük ilgi ve beğeni kazanmıştır. Şapka eski popülerliğini tamamen kaybetmiştir.

SONUÇ

Günümüzde Şapkalar karşı, belirli kuralların zorlama veya baskıların ortadan kalktığı görülmektedir. Modacılar, tarafından hazırlanan koleksiyonlar doğrultusunda oluşturulan temaların, moda'nın dışına çıkmadan ve koleksiyonu etkilemeyecek şekilde şapka biçimlerinin, durum belirleyicisi ve giyimlerin yansıması olarak, moda defilelerinde ifade edilerek kullanıldığı görülmektedir.

Şapka, öncelikle hava koşulları gibi etkilerden korunmak için temel bir gereksinim olarak görülmüş, tarih içinde bu durum toplumsal statü, kişilik göstergesi, sınıfsal farklılıklar, varlıklı ve yoksul kişilerin kullandıkları bir aksesuar ve sayılan etkenlerin yansıtıldığı araç olarak kullanılmış ve literatüre geçmiştir. Şapkalar eskiden, farklı kültürler veya medeniyetlerin ortaya çıkmasıyla, statüye bağlı olarak simgesel inanış olarak görülmesi veya değişime uğraması hatta saç stilleri ve kullanılan diğer saç aksesuarlarının (peruk, taç, toka vb.) etkisinde kalması, şapka'nın arka planda olmasını sağlamıştır. Günümüzde, Sosyal ve ekonomik durumlara bağlı olarak, şapka formlarının üretiminde kişileştirilme, sınırlama gibi etkiler yapılmadan kullanılmaktadır.

Şapka tanımını yaparken, tarihsel süreci incelemek farklı toplumların oluşturduğu şapka stillerinden bahsetmek gerekmektedir. Şapka tarihi'nin Antik çağlara kadar uzandığı bilinmektedir. Bu doğrultuda uygarlıklar arasında kültür, sosyal ve dini görüş, inanç farklılıklarının oluşması gibi yaşam stillerinin giyim, saç ve baş aksesuarlarına yansımış olduğu görülmektedir. Bu nedenle, baş aksesuarları kişilerin toplumsal konumlarını belirleme ve yükseltme olanağını sağlamış olduğu görülecektir. Örneğin, Mezopotamya ve Mısır, Antik Uygarlıklarının şapka tarihi incelendiğinde, kullanılan baş aksesuarlarının dinsel amaçlar doğrultusunda, değerli taşlar, hayvan derileri ve altın-gümüş-bronz nakışlar ile süslenen başlıklarını tanrılarına hediye veya inançlarını sunmak için araç haline getirilmiş ve bu amaçlarla kullanılmıştır. Tanrı-Tanrıça gibi inanışlara göre semboller ile adlandırılarak şapka stilleri oluşturulmuş olan başlık formlarının, yüksek statü sahibi kişiler tarafından giyilmiş olması, Roma ve Yunan uygarlıklarının, şapka ve başlıkları çiftçi halk tarafından kullanıldığı ve soylu kesimin saç stilleri ile ön planda olduğu görülmüştür. Bu nedenle, şapka kullanımının, her kesim tarafından farklı statü belirleyen bir durum olarak nitelendirilmektedir.

Şapkalar konusunda yapılan bu ayırım, doğru bir ayırım değildir. Giysi ve aksesuarların süsleyici etkisi, zenginlik, din ve toplumsal durumu anlatan simgelerin arayışını oluşturmuştur. İnsan sağlığına etkisi, güzel görünme arzusu, dini inanışlar, yaşama uygunluk gibi etkiler tarih boyunca devam etmiştir. Diğer yandan peruk (takma saç) kullanımı, ilk çağlarda süsleme aracı, salgın hastalıklardan korunma veya statü simgesi olarak görülmüştür. Peruk kullanımı Asur, Yunan, Mısır medeniyetlerinde sıklıkla kullanılmıştır. Gösteriş, süslenme iç güdüsü ile kültürlerin değişimleri oluşturulmaya başlanmıştır. Günümüzde, aksesuarların yaratmış olduğu kişisel psikoloji ilgi çekme, beğeni kazanma, güç sembolü olarak taşınıldığı kabul edilmektedir.

Yüzyıllar boyunca, kadın ve erkekler çeşitli şekillerde şapka ve saç aksesuarları kullanmıştır. Ortaçağ döneminde, moda, saç stilleri, giyim tarzları kral ve kraliçe doğrultusunda belirlenmiş ve değiştirilmiştir. Siyasi sorunlar, iç savaşlar ve sosyal durumların bozulması gibi etkiler nedeniyle, insanların süslenme için zaman ve icat düşüncelerinin gelişmediği bilinmektedir. II. Dünya savaşı'nın derin etkiler bıraktığı şapkaların statü belirleyen bir araç haline dönüştüğünü açıkça söyleyebiliriz. 1900'lü yıllar, egzotik zenginlik olarak görülmüş, Moda ve şapka dükkanlarının açılmasını sağlamıştır. Şapkalar, moda ve modern fikirlere göre tercih edilmiş olmaları, sosyal olayların genel karakteri nedeniyle zamanla negatif etkilerle karşılaşmış, modern ve ekonomik süreçlerde nesiller boyunca sınıflar arasında meydan okumanın, insanlar arasında şapka türlerini etkilediği görülmüştür.

1930'lu ve 1940'lı yıllarda ise şapka, Avrupa 20. Yüzyıl tarihinde ekonomik bunalım olarak bilinen çağda, moda ve şapka atölyelerinin kapatıldığı bir dönem olmuştur. Şapkalar kullanımları 1940'lı yıllarda günümüzde de olduğu gibi, yenilenebilirlik (geridönüşüm) tarzında kullanılmıştır. Örneğin, 18. Yüzyıl erkek şapka formlarının modern bir şekilde tasarlanarak, kadınlar için şapkalar üretilmiştir. İnsanların hayatlarında konfor ve standartların artmasıyla iç mekanlarda yaşamaya başlamaları mimari yapıların konforu insanların eşit koşullara yakın olarak birarada yaşamaya başlaması şehirleşme ve teokrasinin ortadan kalkması veya süren krallıkların sembolik hale gelmesi demokrasiyle yönetilme standardizasyon ve eşit laik yaklaşımlar, Avrupa toplumlarının her aşamasında etkili olmuş ve tüm yaşam giyim sosyal toplum olma kurallarını dengelemiştir. Böylece, geleneksel törenler ve sembolik dini törenler dışında, şapka kullanımına gerek kalmamıştır.

Sonuç olarak; örneklerle incelediğim şapka stilleri, dini baskılar, sosyal durum, kültür, politika, yaşam tarzı ve savaşların etkisinin dikkate alınarak tasarlandığı ve giyildiği görülmüştür. Şapkalar, giyilen giysilerle birlikte giyisinin anlamını taşımış kıyafetlerin tamamlayıcısı olarak nitelendirilmiştir. Günümüzde, bu durum moda sektöründe farklı ve özgün tasarımlar yaratarak söz sahibi olunabilmekle mümkündür. Giyisi aksesuarlarından biri olan şapka, tasarımdaki farklılığı göstermenin en etkili yoldur. Tarihsel süreçler içindeki kaybolan şapka formlarını, değişik dikiş teknikleri ve kalıp formları veya süsleme aksesuarlarını kullanarak detaylı bir şekilde yeniden günümüz modasına uyarlamak mümkündür. Bu doğrultuda, günümüzde mesleki iş gruplarının ayrılmaz parçası halinde görülen şapkaların, alternatif tasarımlar ile günlük yaşantımızda mesleki iş grupları ile sınırlı olmadan yeniden gardroplarda yerini alması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

ABRAHAM, Ethel B. “ Greek Dress: A study of the costume worn in ancient Greece” from the Pre-Hellenic, Times to the Hellenistic Era, Kessinger Publishing, United States, 1908.

ASHFORD, Jane. “The Art of dress, clothes and society 1500-1914” The National Toust Enterprises Ltd., London, 1996.

AMPHLETT, Hilda. “Hats: A history of fashion” Dover books, Mineola, New York, 2003.

BOND, David. “The Guinness Guide to 20th Century Fashion” David Bond & Guinness Publishing Ltd, Graficas Reunidas S.A. ,Madrid, 1992.

BREWARD, Christopher. “The Culture of Fashion, A new history of fashionable dress” Manchester University Press, Manchester- New York, 1995.

BRITANNICA, Temel. “ Cilt 3”, Ana Yayıncılık, İstanbul, 1992.

BURSALIGİL, Gözde. “ Antropolojik Açıdan Giyim Kültürü”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarım Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

BYRDE, Penelope. “19th Century Fashion”, Batsford Ltd, London, 1992.

CONTANTINO, Maria. Editor ELGIN, Kathy. “ The 1930s, Fashion of a decade” , Morris Press Ltd, New York, 2007.

CRANE, Diana. “Moda ve Gündemleri; giyimde sınıf, cinsiyet ve kimlik”, Ayrıntı Yayıncılık, New York, 2009.

GERÇEK, Merve. “Fransız Devriminden itibaren, Sanayi Devrimi I. ve II. Dünya Savaşları ve Sovyet Devrimi’nin Avrupa Kadın Giyimi üzerine etkisi”. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarım Anasanat Dalı, İstanbul, 2006.

GRANTLAND, Brenda. &ROBAK, Mary. "Hatatorium: An easential guide for hat collectors", Brenda Grantland, 20 sunnyside suite A-204, Mill Valley, CA, 2011.

HUGGETT, Rennee. "Hair-Styles and Head-dresses", Annova Books, Educational Ltd, London, 1982.

LAVER,James. "Costume Fashion" Revised, expanded and updated edition, World of art, Thomas and Hundson, London, 1996.

LEVENTON, Melissa. "What people Wore When: A complete illustrated history of costume from ancient times to the nineteenth century for every level of society", St. Martin Press, U.S.A, 2008.

NUNN, Joan. "Fashion in Costume 1200-1980", Schocken Books, New York, 1984.

PENDERGOST, Tom & Sara. "Fashion, Costume and Culture: Clothing, headwear, body decorations and footwear, through the ages", Thomson Gale Ltd, London, 2004.

PHAIDON, "The Fashion Book", Phaidon Press Ltd, London, 1998.

PICARDIE, Justine. "Coco Chanel: Efsanesi ve Hayatı", Artemis Yayınları, İstanbul,2010.

RACINET, Albert. "Illustrated History of European Costume", Collins & Brown Ltd, United Kingdom, London, 2000.

THURSFIELD, Sara. "The Medieval Tailor's Asistant Making Common Garments 1200-1500", ABC Books, Ireland, 2001.

TIERNEY, Tom. " Greek and Roman Fashion" Dover Poblishing, Inc, 31 east 2nd street, Mineola, N.Y.11501, New York, 2001.

TORTORA, Phyllis G. & EUBANK, Keith. " Survey of Historic costume, fifth edition, Fairchild books, New York, 2010.

TURANİ, Adnan. " Dünya Sanat Tarihi", Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004.

WATSON, Linda. “ Vogue Fashion; Over 100 years of style by decade and designer, in association with Vogue”, Carlton Book Ltd, 20 Martimer Street, London WIT38D, London, 2008.

WOODFORDE, James. “The Strong Story of False Hair” , Routledge & Kegan Paul Ltd, Broadway House 68-74 Carter Love, London, 1971.

ZDATNY, Steven. “ Hairstyles and Fashion (Bloomsbury Academic) Trade paperback, New York, 1999.

WEB KAYNAKLARI

<http://alisaburke.blogspot.com/2010/02/inspiration-romantic.html>) (13.06.2013)

<http://americanart.si.edu/collections/search/artwork/?id=25177>). (10.03.2013)

<http://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2013/03/mascara-funerarla-de-tutankhamon 1.jpg>) (03.03.2013).

<http://artandwomen.weebly.com/sixteenth-century-art-in-italy.html> (20.03.2013)

<http://www.babble.com/mom/look-15-hats-from-the-early-1900s-that-will-make-you-appreciate-your-baseball-cap/#a-polished-take-on-punk>) (14.06.2013)

<http://www.babble.com/mom/look-15-hats-from-the-early-1900s-that-will-make-you-appreciate-your-baseball-cap/#fowl>) (13.06.2013)

<http://bessgeorgette.com/blog/2013/01/24/summer-loving-with-australian-1970s-fashion>) (16.06.2013)

<http://www.bluetramontana.com/2010/03/vintage-hats.html>) (16.06.2013)

<http://www.bluetramontana.com/2010/03/vintage-hats.html>) (15.06.2013)

<http://www.bmimages.com/preview.asp?image=00035302001&imagex=23&searchnum=0004>) (03.03.2013).

<http://www.bmimages.com/preview.asp?image=00782371001&imagex=185&searchnum=0001>). (05.03.2013).

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=496927&objectId=398733&partId=1). (30.04.2013).

http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_image.aspx?image=ps340728.jpg&retpage=21571) (20.05.2013)

<http://collections.vam.ac.uk/item/O352117/>). (11.02.2013)

<http://collections.vam.ac.uk/item/O98558/>). (20.04.2013)

<http://collections.vam.ac.uk/item/O133354/sir-roger-de-coverley>) (12.04.2013).

<http://collections.vam.ac.uk/item/O78240/maria-dg-angliae-scotiae>) (21.05.2013)

<http://collections.vam.ac.uk/item/O17304/madame-de-pompadour-mistress>) (11.05.2013)

<http://collections.vam.ac.uk/item/O78922>) (21.05.2013)

<http://contemporarymakers.blogspot.com./2010/10/18th-century-quaker-top-hat-by-morgan.html>). (17.05.2013)

<http://www.costumes.org/history/quicherat/soldiers.jpg>) (21.05.2013)

<http://doloresmonet.hubpages.com/hub/Women-and-Fashions-of-the-World-War-I-Era-Clothing-of-1914-1920#slide4658294>) (22.05.2013)

<http://www.deepglamour.net/.a/6a00e553bc52568834017d426cf750970c-popup>) (16.06.2013)

<http://www.duckminifarm.com/fashion5.html>) (13.06.2013).

<http://www.eatmedaily.com/2009/06/royal-ascot-hats-food-fashion>) (17.06.2013)

<http://www.etsy.com/listing/50890074/derby-hat-day-early-1900s-men-of-fashion>) (13.06.2013)

<http://www.etsy.com/listing/76530746/1915s-black-woven-downton-abbey-hat-with>) (15.06.2013)

<http://elifibrahimoglu.blogspot.com/2011/06/call-me-diana.html>) (15.06.2013)

http://www.fashion-era.com/Weddings/1917_old_wedding_photos.htm (14.05.2013)

http://www.fashion-era.com/hats-hair/queens_hats_to_mid_1970s.htm) (15.06.2013)

<http://fashion.lilithazine.com/1950s-Fashion.html>) (15.06.2013).

<http://www.fashionpeach.com/the-cloche-hat/>) (15.06.2013)

<http://hatsfromhistory.tumblr.com/page/17>). (12.04.2013)

http://www.hatsandcaps.co.uk/The-Fedora-or-Trilby-Hat-AThe_Fedora(31.05.2013).

<http://www.history.com/topics/louis-xiv/photos>) (11.05.2013)

<http://image.glamourdaze.com/2012/10/1940s-war-ration-fashion.jpg>) (22.05.2013)

<http://www.internetstones.com/la-peregrina-pearl-elizabeth-taylor-napoleon-iii-philip-ii-queen-mary-i.html>) (12.05.2013)

<http://inkbluesky.wordpress.com/2013/03/23/the-fashions-of-the-belle-epoque-conservative-pundit-seems-to-think-she-invented-keynesianism>)

(28.05.2013)

<http://www.kats-hats.co.uk/Jewelled.coif.shtml>) .(06.01.2013)

<http://leblogdesovena.com/vintage-hats/#sthash.yJT0qNZB.dpbs>) (13.06.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-thecollections/130008567#fullscreen> . (05.03.2013)

(www.metmuseum.org/toah/hd/grdr/hd.grdr.htm). (07.03.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110003371>) (10.03.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094750>) (12.06.2013)

<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1975.1.130>). (07.03.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043293>) (10.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110003242>). (15.04.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110001985>). (15.03.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110002036>). (13.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80049855>) (16.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80036806>) (14.04.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110005570>) (16.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043319>) (21.04.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094650>) (13.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110000848>) (12.04.2013)

<http://www.metmuseum.org/collections/search-thecollections/80094956?img=1>).

(05.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/collection/search-the-collections/80044446?img=0>).

(12.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094104>)

(14.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/110000974>)

(16.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80043328>)

(12.04.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094024>)

(11.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/80094139?img=0>

(17.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80095269>)

(22.05.2013).

<http://www.museumoflondon.org.uk/Collections-Research/Collections-online/object.aspx?objectID=object-76480&start=30&rows=1>) (24.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094513>)

(28.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094396>)

(22.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094091>)

(20.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/80094017?img=1>)

(14.04.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094452>)

(18.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/190018459>)

(19.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80027422>)

(24.05.2013)

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80031775>)

(11.05.2013).

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/80094673>)

(14.04.2013).

<http://mothgirlwings.tumblr.com/post/27588357696/june-collyer-and-her-awesome-windmill-hat>) (15.06.2013).

<http://myvintagevogue.com/gal/index.php?level=picture&id=869>) (17.06.2013)

<http://www.naa.gov.au/collection/snapshots/strike-a-pose/7456494.aspx>) (18.05.2013)

<http://www.northcarolinahistory.org/encyclopedia/13/entry>) (26.04.2013)

http://www.nortonsimon.org/collections/browse_artist.php?name=Largilli%E8re%2C+Nicolas+de&resultnum=1). (16.05.2013)

<http://www.nostalgiarules.com/products-page/1960-1963/crocheted-hat>) (20.05.2013)

<http://www.notorious-mag.com/2011/06/28/princess-elizabeth-alexandra-mary-of-york>) (16.06.2013)

<http://notyouraverageaverage.blogspot.com/2012/11/the-cloche.html>) (13.06.2013).

<http://www.npg.org.uk/collections/search/portrait.php?search=ap&npgno=429&eDate=&lDate=>) (23.03.2013).

<http://www.npg.org.uk/collections/search/person/mp00801/catherine-of-aragon>). (15.05.2013).

<http://objectlessons.org/clothes-and-accessories-medieval/woman-s-headaddress-medieval-replica/s56/a957/>) (08.03.2013).

<http://www.pinkpillbox.com/thehat.htm>) (27.05.2013)

<https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-A-3038>) . (16.05.2013)

<http://www.sharonburnston.com/medieval.html>) (04.04.2013).

<http://www.songsmyth.com/hairstyles.html>) (19.05.2013)

<http://sophienburg.com/blog/?p=110>) (31.05.2013)

<http://www.studyblue.com/notes/northern-renaissance-art-history/deck/1309268>). (15.05.2013)

http://www.terminartors.com/artworkprofile/BaciccioPortrait_of_Cardinal_Marco_Gallo). (19.01.2013).

<http://teaattrianon.blogspot.com/2010/02/mob-cap.html>) (17.05.2013).

<http://www.tdk.gov.tr/>) (02.03.2013).

<http://www.tdk.gov.tr/>) (03.03.2013).

<http://www.tdk.gov.tr>) (12.03.2013)

<http://www.tdk.gov.tr>) (10.04.2013)

<http://www.thebowesmuseum.org.uk/collections/objects/category/9/12346/>)
(10.03.2013)

<http://thepragmaticcostumer.wordpress.com>). (06.04.2013)

<http://www.thisisglamorous.com/2012/02/take-me-away-20-millinery-studios.html>)

(16.06.2013)

<http://www.todaystreasure.net/product/vintage-1930s-open-top-crochet-hat-pattern>)

(14.06.2013)

<http://tudorhistory.org/boleyn/annebmin.jpg>). (23.04.2013)

<http://ubioryhistoryczne.blox.pl/2009/11/Korony-i-insygnia-wladzy-w-Starozytnym-Egipcie.html> (14.02.2012).

<http://www.vam.ac.uk/content/articles/i/inspiration>) (29.05.2013).

<http://www.vam.ac.uk/content/articles/i/inspiration>) (15.05.2013).

<http://www.voguel.com/audrey-hepburn-hair-style-trick-and-tips>) (17.05.2013)

<http://web.kyoto-inet.or.jp/people/tiokio/ancient/wear.html>). (07.03.2013)

<http://weheartvintage.co/tag/hats>) (14.06.2013)

<http://www.wornthrough.com/2011/10/31/from-the-archive-hats-of-the-1930s/>)(16.06.2013)

<http://yama-bato.tumblr.com/post/2526043127/defrag-madame-d-orahutentwurf-getragen-von>(14.06.2013).

<http://www.yeniansiklopedi.com/wp-content/uploads/2012/10/3.-ladies-in-blue.jpg>).
(05.03.2013).

ÖZGEÇMİŞ

Gizem Erkuş, 26 Mayıs 1985 yılında, İstanbul’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ataköy semtinde tamamladı. 2003 yılında Bakırköy Anadolu Kız Meslek Lisesi, Moda Tasarım bölümünü bitirdi. 2004 yılında, Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarım bölümüne kaydolmuştur. Bu bölümden, 2009 yılında mezun olduktan sonra, tekstil firmalarında kısa süre aralıklarla tasarım departmanında, Tasarım Asistanı olarak görev yapmıştır. Mezun olduğu fakülteye, 2012 yılında Üniversite’nin Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarım Anasanat Dalında Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır.